

Cserháti Ferenc püspök

Az égiekre irányuljon figyelmetek!

Azt mondják, hogy Paul Claudel, a neves francia író fiatal korában, Párizsban, egy átmulatott éjszaka után hazafelé tartott az egyik barátjával, s útközben betévedtek egy templomba, ahol a hívek éppen Krisztus Urunk feltámadását ünnepelték. Egy idő után megilletődve és csendben távoztak, majd egyikük megszólalt: „Ezekhez az emberekhez képest mi úgy élünk, mint a kutyák.” És abban a pillanatban mindketten úgy érezték, hogy valami rettenetesen hiányzik az életükből. Tulajdonképpen még azt sem tudták, hogy húsvét van, és ez mit jelent, de a hívek imádságos áhítata, a velük való találkozás, a feltámadási szentmise misztikus légköre felkeltette bennük az érzést, hogy valami rettenetesen hiányzik az életükből: „Ezekhez képest mi úgy élünk, mint a kutyák” (Friedrich Wetter).

Ez a két barát a fekete éjszakában öntudatlanul is megsejtette addigi bohém élete sivárságát, és mintegy ráérezett arra, hogy az élet értelmét leginkább a húsvéti feltámadás fényében lehet megsejteni, megérezni, felfedezni. Ráébredt arra, hogy az égiek nélkül az ember még azt sem tudja, hogy honnan jön, merre tart, miért él. Isten ugyanis Jézus Krisztusban mutatta meg az emberi lét teljességét és értelmét: Jézus Krisztusban, akit mi, keresztények egyszerűen az új Ádámnak, új embernek, Isten új teremtményének vallunk. A hívő ember az isteni kinyilatkoztatás fényében képes felfedezni az emberi lét legalapvetőbb sajátosságát, mindekelőtt azt, hogy az ember nem önmagától van, hanem Istentől származik: „Isten megteremtette az embert, saját képmására, az Isten képmására teremtette őt” (Ter 1, 27), amint ez a *Teremtés könyvében* olvasható.

Az isteni kinyilatkoztatás fényében felfedezhető, hogy minden ellentétes feltételezéssel szemben, az ember nem önmagától való lény, még csak nem is a véletlenek produktuma, akkor sem, ha teste valóban a sokat vitatott evolúció következménye is lehet. Az ember Isten ajándéka, és a Teremtő Isten akarata, működése által lett azzá, ami. A *Biblia* ezt leginkább képekkel szemlélteti: „Az Úristen megalkotta az embert a föld porából, és orrába lehelte az élet leheletét” (Ter 2, 7) – olvasuk az egyik helyen. Másutt: Az Úristen saját képére és hasonlatosságára teremtette az embert, így lett élőlény. Ez az Isten első üzenete az emberről.

De Istennek van egy végső üzenete is, és ez megtestesült szent Fiában, a keresztre feszített és feltámadt Jézus Krisztusban bontakozott ki, akiben az Atya feltárta, megmutatta az új Ádámot, az új embert, Isten új teremtményét. Isten végső szava az emberről a húsvéti eseményekben hangzott el, amikor új életre keltette a sírból Jézus élettelen, halott testét. Ez az újjáteremtés egészen másképpen történt, mint az első ember életre keltése, aki – mint említettem – ugyancsak a Teremtő Istentől nyerte el emberi létét, amelyet aztán mindnyájan megörököltünk, s mindmáig hordozunk, viselünk, megtapasztalunk. Az új Ádámot, Jézust szintén Isten támasztotta fel, keltette új életre, mégpedig éppen azért, hogy belé-

A Feltámadt Krisztus (Ivan Rupnik SJ). Szlovákiai Tábori Püspökség Szent Sebestyén-katedrális
Fotó: Slivoň József SDB

árasztotta saját isteni életét, Szentlelkét. Jézus emberi léte új, örök, isteni életet nyert. Ő nem csupán Isten képét és hasonlatosságát hordja magán, mint az első ember és utódai, hanem „öbénne lakik az istenség egész teljessége testi formában” (Kol 2,9), amelynek – éppen őáltala – minden halandó embertársa is „részesévé” vált. Jézus Krisztus „a láthatatlan Isten képmása, minden teremtmény elsőszülöttje” (Kol 1, 15) – összegzi Pál apostol. Feltámadása után a kínokat elszenvedett, keresztre feszített és meghalt Emberfia, a mi embertársunk Istennel és Istenben éli örök isteni életét, amint ezt az Úr érthetően közölte is, amikor Fülöp apostolnak kijelentette, hogy saját emberi természetében (alakjában) látható az Isten: „Aki engem látott, az Atyát is látta” (Jn 14, 9).

Miért állítottam párhuzamba az ember teremtését és újjáteremtését Krisztusban? Mi köze mindennek húsvéthoz és az ünneplők személyes életéhez? Mi köze mindennek az emberi lét teljességéhez és rendeltetéséhez? Keresztény hitünk és hittem szerint: nagyon sok!

Először is felidézem az ember teremtését, mert mindaz, ami az első Ádámmal kapcsolatosan égi megvilágosítást nyert, mindenkre vonatkozik. Ugyanakkor arra is rá akartam mutatni, hogy mindaz, ami az új Ádámmal, a feltámadt Úr

Krisztussal történt, ugyanúgy vonatkozik mindenkire, minden halandó emberre. Isten ugyanis eleve arra rendelt minket, hogy „hasonlókká váljunk Fia képmásához”, aki a sírból feltámadva elsőszülött lett a sok testvér között (vö. Róm 8, 29). A keresztség által mindnyájan „egész istensége teljességéből” részesülünk, Isten fogadott gyermekeivé – az Emberfiához hasonlóan – olyan emberré válnunk, aki új, halhatatlan és örök életre kelt; éppen arra az új, halhatatlan és örök életre, amelyre Isten az embert teremtette és meghívta. Az emberi lét értelme, hivatása, végső célja: a teljes, boldog és örök élet Krisztusban, az Istenben. Krisztus feltámadásában megmutatkozott, feltárult emberi létünk teljes távlata, teljes kibontakozása, végső célja, rendeltetése és beteljesedése. Krisztusban megjelent az ember, teljes és örök valóságában.

Amikor megkeresztelkedtünk, Krisztus életének részesévé váltunk, és az Úr éltető Szent Lelke által elkezdődött átalakulásunk, formálódásunk a feltámadt üdvözítő megistenült képére és hasonlatosságára. A keresztség éppen ennek a végső átalakulásnak a kezdete. A beteljesedés viszont még előttünk van, és várja megvalósulását, amint erre Pál apostol is szépen utal: „Krisztussal együtt ti is feltámadtatok. Keressétek tehát azt, ami odafönt van, ahol Krisztus ül az Isten jobbján. Az égiekre irányuljon figyelmetek, ne a földiekre. Hiszen meghaltatok, és az életek Krisztussal az Istenben van elrejtve” (Kol 3, 1–3). Az apostol arra emlékeztet, hogy a keresztség által már ebben a mulandó világban is Krisztus megdicsőült testének és éltető Szent Lelkének részesei vagyunk, s ezért életünket is „az égiekre”, a feltámadt Úrra, az ő életstílusára kell irányítanunk, hogy egykor vele együtt boldogan és örökké éljünk. Reményre vagyunk megváltva, mondja Pál a rómaiaknak és nekünk (Róm 8,24; vö. Spe salvi, 1.).

Napjainkban egyre kevesebben gondolnak az ember Istentől kapott túlvilági rendeltetésére. Sokan úgy vélik, teljesen fölösleges „a fellegekben járni”, az égiekre irányítani figyelmünket, hiszen, amint mondják: „Az ember túlvilági rendeltetése és Isten nélküli is jól kijön és boldogul. Semmi szükség a húsvéti feltámadás boldogító örömhírére, az örök élet és boldog beteljesedés reményére.” Ez a mentalitás oda vezetett, hogy húsvét fokozatosan kiüresedett, sokak számára tartalmatlanná, amolyan népi szokássá vált, amikor vidáman és gondtalanul lehet szórakozni, utazgatni, élni, enni-inni, mulatni, jobb esetben szülői, rokoni látogatásokat tenni. Vajon valóban csak ennyi lenne a húsvéti feltámadás üzenete? Ennyi lenne az élet értelme? Semmi szükség többé feltámadásra, égi távlatokra, Isten megvilágosító, kijózanító és éltető kinyilatkoztatására? Valóban semmi szükség Krisztus Urunk feltámadására, saját feltámadásunk, örök és boldog életünk zálogára?

Paul Claudel és társa egykor úgy gondolta, hogy Isten nélkül is jól boldogul; nekik elég lesz, ha esznek-isznak, hajnalig dorbézolnak, és élvezik az életet, amíg lehet. A húsvéti feltámadás örömhíre egy adott pillanatban mégis szíven találta és ráébresztette őket arra, hogy a lét teljessége nem csupán eszem-iszom, dínomdánom; mindennél sokkal többnek kell lennie! Többé már nem akartak úgy élni, mint a kivert kutyák: gazdátlanul, céltalanul, mocsokban, sárban, inségben, csórón és reménytelenül haldokolva. Az ünneplő hívek társaságában felfedezték a húsvéti feltámadás örömhírét, az élet értelmét, célját és teljességét. Az ünneplő hívek közössége hozzásegítette őket ahhoz, hogy az égiekre irányítsák tekintetüket, és a megdicsőült Krisztusban keressék a teljes és boldog élet nyitját.

Ne temesd el a reményt, térj vissza életed Galileájába!

2019. április 20-án a húsvéti vigíliaszertartáson a Szentatya arra biztatta a híveket, hogy emeljék fel tekintetüket, térjenek vissza az élő kapcsolatra Jézussal, és engedjék neki, hogy elmozdítsa szívükről, életükről a kilátástalanság köveit. Mivel akkor is a most húsvétkor felolvasára kerülő szentírási szakaszok mentén elmélkedett, homíliáját közreadjuk.

1. Az asszonyok illatszereket visznek a sírhoz, de attól tartanak, hogy fáradozásuk hasztalan lesz, mert egy nagy kő zárja el a sír bejáratát. Az asszonyok útja a mi utunk is; az üdvösség útjához hasonlít, amelyet ma este végigjártunk. Ezen az úton úgy tűnik, mintha kőbe ütközne minden: a teremtés szépsége a

Lackfi János

MEGÉRKEZNI

Hová mentek, galileai férfiak?
A szent sír felé, a locsolkodás felé?
A sonka és a tojásfestés felé?
A bejgli és az ajándékkeresés felé?
A fehér abrosz és a terített asztal felé?
Vágy abrosz helyett lepelhez?
A pusztulás legmélyére?
A felfoghatatlanhoz, az elfogadhatatlanhoz?
A kudarchoz, a csonthoz, a vérhez?
A mélypont ünnepéhez?

Minek mentek oda, galileai férfiak?
Hiszen egy tucat ember alig tudja elmozdítani a követ, semmi esély...
Hiszen mindennek vége, nincs ragyogó királyság, minden álom ronggyá taposva...
Ölelésükből kiszakadt az Isten, gyáván magára hagytuk, megyünk az üres térbe, mely telve volt Jézussal, kinek három éven át hallottuk minden lélegzetvételét, láttunk minden falatot és kortyot, amely lement a torkán, és most megyünk nélküle, hozzá, megnézni a testet, a halállal teli sírt.

Mit láttatok ott, galileai férfiak?
Megérkeztünk abba, hogy semmi sem úgy van, ahogy hittük, a sír üres, a világ telve Jézussal, de le kell ülni, megérkezni magunkba, idő kell, míg átkattan agyunk és szívünk. Újra és újra nézni a követ és a golycsot, a golycsot és a követ, érteni és nem érteni. Hová lett innen a testmeleg?

Mit éltetek át, galileai férfiak?
Szívdobogást és verejtékezőést, füllünkben dobolt a vér, elsápadtunk és elvörösödünk, egymásra neveltünk síroa, egymás nyakába ugrottunk, arcunkat temettük a golycsba. Mintha hullámoasúton ültünk volna, pedig olyat sose láttunk.

Mit éreztetek, galileai férfiak?
Szakadékbba ugrottunk, de tobzódó dicsőségben értünk földet. Akkor esett le hatalmas puffanással, hogy megmondta ezt is, azt is, három nap alatt felépíti teste templomát, megfeszítik, meghal és feltámad, ahova megy, oda nem követhetjük, ő és az Atya egyek, aki őt látta, látta az Atyát is.

És most mitévők lesztek, galileai férfiak?
Átállítjuk az összes fedélzeti műszert, mert ez nem zuhanás, hanem suhanás, olyan magasban, hol még ember nem járt, újra meghalunk és újra feltámadunk, évről évre, napról napra, percről percre, teljes szívvel, teljes lélekkel, teljes elmével. És ha nem merülünk újra a mélybe, nincs honnan magasba törnünk. És ha nem változunk újra nyílt sebbé, nincs minek begyógyulnia.

bűn drámájába; a szolgaságból való szabadulás a szövetséghez való hűtlenségbe; a próféták ígéretei a nép szomorú közönyébe. Ugyanígy az Egyház történetében és valamennyiünk élettörténetében: úgy tűnik, hogy a megtett lépések sosem érik el céljukat. Így az a meggyőződés alakulhat ki bennünk, hogy az élet sötét törvénye a remény meghíusulása.

Ma viszont felfedezzük, hogy utunk nem hiábavaló, hogy nem ütközik sírkőbe. Egy mondat felrázza az asszonyokat és megváltoztatja a történelmet: „Miért kerestek az élő és a halottak között?” (Lk 24,5); miért gondoljátok, hogy minden hasztalan, hogy senki sem tudja elmozdítani köveiteket? Miért adjátok át magatokat a csüggedésnek vagy a kudarc érzésének? A húsvét, testvéreim, a kövek elmozdításának ünnepe. Isten elmozdítja a legkeményebb köveket, amelyeken remények és váraozások zúzódnak szét: ilyen kő a halál, a bűn, a félelem, a világiasság. Az emberiség történelme nem sírkőnél fejeződik be, mert az ember ma felfedezi az „élő követ” (vö. 1Pét 2,4): a feltámadt Jézust. Nekünk mint Egyháznak ő az alapunk, és akkor is, amikor elbátortalano-

élet értelmét a múló dolgokban keressük. *Miért kerestek az élő és a halottak között?* Miért nem döntöd el, hogy felhagysz azzal a bűnnel, amely mint kő szíved nyílásánál megakadályozza az isteni fénynek, hogy beléd áradjon? Miért nem helyezed Jézust, az igazi világosságot a pénz, a karrier, a gőg és a gyönyör talmi csillogása elé (vö. Jn 1,9)? Miért nem veted oda a világi hívságoknak, hogy te bizony nem értük, hanem az élet Uráért élsz?

2. Térjünk vissza az asszonyokhoz, akik Jézus sírjához mennek! Amikor meglátták az elmozdított követ, teljesen elképedtek, amikor megpillantották az angyalokat, az evangélium szavai szerint, „megijedtek” és „földre szegezték tekintetüket” (Lk 24,5). Nincs bátorságuk felemelni tekintetüket. Hányszor előfordul ez velünk is: korlátaink közé kuporodunk, visszahúzódunk félelmeinkbe. Különös. Miért tesszük ezt? Gyakran azért, mert a bezárkózásban és a szomorúságban mi vagyunk a főszereplők, mert könnyebb egyedül maradni szívünk sötét kamráiban, mint megnyílni az Úr előtt. Pedig egyedül ő emel fel! Egy költő így fogalmazott: „Nem ismerjük meg addig

vagyunk művelni, az ő szeretete nem változik. Ez az élet kétségbefonthatatlan bizonyossága: az ő szeretete nem változik! *Kérdezzük meg magunktól: az életben hová tekintek? A sírhelyek siralmas közegeit nézem, vagy az Élt keresem?*

3. *Miért kerestek az élő és a halottak között?* Az asszonyok hallják az angyalok felszólítását: „Emlékezzetek vissza, mit mondott nektek, amikor még Galileában járt” (Lk 24,6). Azok az asszonyok elfelejtették a reményt, mert nem emlékeztek Jézus szavaira, arra, hogy meghívta őket Galileában. Elveszítve Jézus élő emlékezetét, csak a sírt látják. A hit rászorul arra, hogy visszamenjünk Galileába, hogy felélesszük a Jézushoz fűződő első szeretetünket, az ő meghívását: vissza kell emlékeznünk (*ricordarlo*), ami olaszul szó szerint azt jelenti, hogy *vissza kell térnünk szívünkkel őhozzá*. Újból élő szeretetkapcsolatban kell lennünk az Úrral, ez annyira fontos, hogy enélkül csak múzeumi és nem húsvéti hitünk lesz. Jézus nem a múlt alakja, hanem egy ma élő személy, nem történelemkönyvekből ismerjük meg, hanem az életben találkozunk vele! Ma emlékezzünk vissza arra, amikor Jézus meghívott bennün-

dunk, amikor hajlamosak vagyunk mindent sikertelenségeink alapján megítélni, ő mindent újjáalkot, elúzi csüggedtségeinket. Ma mindannyiunknak rá kell találnunk az Élőben arra, aki elmozdítja szívükről a legsúlyosabb köveket. Mindenekelőtt azt kérdezzük meg magunktól: *mi az én elmozdítandó követem, hogy hívjak?*

A remény akadály a sok esetben a *bizalmatlanság köve*. Amikor teret nyer bennünk az a gondolat, hogy minden rosszul megy, és ráadásul ennek sosem lesz vége, beletörődött lélekkel egyenesen azt hisszük, hogy a halál erősebb az életnél, és cinikusak, gúnyosak, egészségtelen kishitűség hordozói leszünk. Követ kőre pakolva műemléket építünk magunkban az elégedetlenségnek, építjük a *reménytelenség sírját*. Siránkozva az életen panaszainktól függővé és lelkieleg beteggé tesszük az életet. *Sírhely lesz pszichés élethelyzetünk*: minden dolog ott végzi, a nélkül a remény nélkül, hogy onnan élve kikerülhet. De felhangzik a húsvét korholó kérdése: *Miért kerestek az élő és a halottak között?* Nem a csüggedtségben lakik az Úr. Feltámadt, nincs ott; ne ott keresd, ahol sosem fogod megtalálni: ő nem a halottak Istene, hanem az élőké (vö. Mt 22,32). Ne temesd el a reményt!

Van egy második kő is, amely gyakran elzárja a szívet: a bűn köve. A bűn csábít, könnyű és kész dolgokat ígér, jólétet és sikert, de aztán magányt és halált hagy bensőnkben. A bűn az, amikor az életet a halottak között, az

nagyságunkat, míg nem szólítanak fel, hogy *keljünk fel*” (E. Dickinson: *We never know how high we are*). Az Úr hív minket, hogy *keljünk fel*, hogy *támadjunk fel* az ő szavára, hogy *tekintsünk fel*, és *higgyük el*, hogy a Menny és nem a föld számára teremtetünk, az élet magasságai, és nem a halál alacsonyosságai számára: *Miért kerestek az élő és a halottak között?*

Isten azt kéri, hogy úgy tekintsünk az életre, ahogyan ő tekint, aki mindig látja bennünk a szépség kiirthatatlan csíráját. A bűnben fel-emelendő gyermekeket lát, a halálban feltámasztandó testvéreket, a szomorúságban vigasztalando szíveket. Ne félj hát! Az Úr szereti a te életedet, a konkrét életedet, akkor is, amikor te félsz szembenézni vele és kezdedbe venni azt. Húsvétkor megmutatja, mennyire szereti: olyannyira, hogy egészen végigmegy rajta, hogy megtapasztalja a szorongást, az elhagyatottságot, a halált és a poklokat, hogy aztán győztesen kerüljön ki belőle, és azt mondja neked: „Nem vagy egyedül, bízz bennem!” Jézus kiváló szakértője annak, hogyan alakítsa át halálainkat életté, sirsáinkat táncá (vö. Zsolt 30,12): vele együtt mi is végrehajthatjuk a „pászkát”, vagyis az átmenetet: az átmenetet a bezárkózásból a közösségvállalásba, a szomorúságból a megvigasztaltságba, a félelemből a bizalomba. Ne maradjuk ijedten, földre szegezett tekintettel, nézzünk a feltámadt Jézusra: az ő tekintete reményt önt belénk, mert azt mondja nekünk, hogy mindig szeretve vagyunk, és mindannak ellenére, amit képesek

ket, amikor legyőzte sötétségeinket, ellenállásainkat, bűneinket, amikor megérintette szívünket az ő szavával!

Testvéreim, térjünk vissza Galileába!

Az asszonyok visszaemlékeznek Jézusra, és otthagyják a sírt. A húsvét azt tanítja nekünk, hogy a hívó ember csak rövid ideig tartózkodik a temetőben, mert az Élő elé kell mennie. Tegyük fel magunknak a kérdést: életemben merre felé haladok? Előfordul, hogy mindig és kizárólagosan problémáink felé fordulunk, melyek sosem hiányoznak, az Úrhoz pedig csak azért megyünk, hogy segítsen nekünk. De így a szükségleteink és nem Jézus irányít bennünket. Ez mindig azt jelenti, hogy a halottak között keressük az Élt. Hányszor előfordul, hogy miután rátaláltunk az Úrra, visszatérünk a halottak közé, magunkba fordulunk, hogy előássuk bánatainkat, lelkiismeret-furdlásainkat, sebeinket és elégedetlenségeinket, és nem engedjük, hogy a feltámadt Jézus átala-kítson bennünket?! Kedves testvéreim, az Élőnek adjuk a központi helyet életünkben! Kérjük a kegyelmet, hogy ne sodródjunk az árral, ne borítson be bennünket problémáink tengerre, ne ütközzünk bele a bűn köveibe, a bizalmatlanság és a félelem szikláiba! Keressük őt, engedjük, hogy ő kérésen minket, keressük őt mindenben és mindenekelőtt! És ővele mi is fel fogunk támadni!

**Fordította: Tózsér Endre SP
Fotó: Vatican News**

Ferenc pápa harmadik enciklikája 2020. október 4-én, Szent Ferenc ünnepén jelent meg. A körlevelet előző nap Assisiben írta alá, címe pedig ugyancsak egy, az Isten Szegénykájától vett idézetből származik. *Fratelli tutti* – *Mindnyájan testvérek*. Ez a cím célkitűzést jelöl: a testvériség – vagy ahogyan az alcímben olvassuk: a testvériség és a társadalmi barátság – az evangéliumból fakadó cél. Már a II. Vatikáni Zsinat *Gaudium et spes* (1965) kezdetű lelkipásztori konstitúciójában is megfogalmazták a zsinati atyák: „Azokat tehát, akik hisznek az isteni szeretetnek, biztosítja arról, hogy a szeretet útja minden ember előtt nyitva áll, és hogy az egyetemes testvériségre való törekvés nem hiábavaló” (38. pont). Ferenc pápa körlevele a testvériség megvalósulási lehetőségeit kutatja a közösségi, a társadalmi és a politikai életben, szervesen illeszkedve az Egyház társadalmi tanításának bő százharminc esztendőς hagyományához.

Testvériség: a harmadik út

Maciej Zięba OP atya – II. János Pál barátja – a közelmúltban a katolikusok politikai hontalanságáról beszélt. Arról, hogy keresztény elköteleződéssel mennyire nehéz ma ott-honra találnunk a különböző pártok között. Hontalanság? Vagy középút? A pápák válasza inkább az utóbbi volt. Ez érzékelhető a *Fratelli tutti*ban is, amely szociális enciklika, az ugyancsak Szent Ferencről kölcsönzött címmel közzétett *Laudato si'* (2015) után Ferenc pápa második társadalmi témájú körlevele. A szociális enciklikák sorában elsőként XIII. Leó (*Rerum novarum*, 1891) javasolt harmadik utas megoldást a katolikus társadalmi tanítás megfogalmazásának kezdetén. Az akkor előretörő liberalizmus és szocializmus meghaladásával, illetve a szocialista javaslat és a kapitalizmus vadhajtasainak elutasításával törekedett a munkások helyzetének javítására. Az 1967-es *Populorum progressio* kezdetű körlevelében VI. Pál pápa már nemcsak a katolikusokat, hanem minden jóakarátú embert megszólított, amikor a gazdasági fejlődésből fakadó egyenlőtlenségek orvoslásakor a gazdag észak és a szegény dél között egyensúlyt keresve mutatta meg a lehetséges középutat. II. János Pál pápa az 1991-es *Centesimus annus* kezdetű enciklikában a szocializmus összeomlása után értékelte a kapitalizmus lehetséges morális megoldásait, miközben a nagy pápa társadalmi témákkal foglalkozó egész munkásságára igaz, hogy harmadik utat keresett a gazdasági liberalizmus és a kollektívizmus között. Ferenc pápa idejére a világpiac és a kommunikáció globalizációjának megerősödésével tanúi lehettünk a közösségek fragmentációjának, az egyén elidegenedésének és számtalan konfliktusnak is, amelyek a világ mind jelentősebb egységesülésének folyamatát kísérik. Már a *Laudato si'* alapgondolata is – „minden mindennel összefügg” – a valóságban felfedezhető mely kapcsolódások tudatosítására hívott, egy átfogó ökológia megalkotására, melynek horizontján és középpontjában az ember áll. Az átfogó ökológia egyben humánökológia, az ember teljes – a teremtet világhoz, a gazdasághoz, a kultúrához és a természetfeletti tapasztalathoz való – viszonyrendszerének eleven megújítására való törekvés. Míg a *Laudato si'* témája az egyén, a teljes ember, addig a *Fratelli tutti* az emberi közösség integritásának megteremtését tűzte ki célul. A testvériségnek egy globális, kulturális, földrajzi, gazdasági, sőt vallási határokat átlépő javaslata kulcsfontosságú az Egyház társadalmi tanításában. A pápák úgy beszéltek erről, hogy közben visszautasították egy hagyományok nélküli, ho-

Gájer László

Testvériség és béke

mogén globális társadalom, egy világláfalú vízióját. A helyi és az egyetemes együttes figyelembevétele segít, hogy ne essünk szélsőségekbe. Az

a versengő törzsi mentalitással vagy a centrum perifériát kizsákmányoló valóságával, miközben egy meggyengült, széttöredezett nép köny-

ság a semmiből építkezne, a történelem és az idők tapasztalatának mellőzésével, a fogyasztás és az üres individualizmus vezérfonala men-

egyk ilyen véglet a globalizált univerzalizmus javaslata, miközben el kell kerülnünk a lokális elszigetelődés hamis patriotizmusának megoldásait is. A kettő között lehetséges harmadik út a szerves közösség útja. A helyi és a globális megközelítések között harmadik utat keresve és a jelenlegi társadalmi problémáink gyökereit kutatva Ferenc pápa bírálja a populizmus és a liberális individualizmus politikai és gazdasági megoldásait is. A populizmus a gyengék iránti megvetés demagóg célokra való felhasználása, a liberális individualizmus által pedig a fogyasztás és a gazdasági érdekeket szolgáló szempontok kerekednek felül. Javaslataink ezekkel szemben az eleven emberi és közösségi kapcsolatok kialakítása, ami az evangéliumi valóság leképeződése lehet.

Közösség

Ferenc pápa gondolkodásában fontos helyet foglal el a népi eszme. A liberális individualizmus és a populizmus között harmadik utat követ, a nép útját, amely egyfajta kommunikatív elképzelés, a közösség útja. Az argentin eredetű „nép teológiája” tág összefüggésben azt is jelenti, hogy az Egyház nem nézheti passzívan a világot, hanem arra kell ösztönöznie a katolikusokat és a nem katolikusokat egyaránt, hogy az emberi közösséget szervesebbé formálják. A népet a szokásaiban őrzött emlékezet tartja össze, amely felülmúlja a racionálisan felismert érdeken alapuló közösség kereteit. Minden nép keresi a méltóságot, a szabadságot és a szolidaritás lehetőségét. A nép szerves egység, szemben

nyen lesz ideológiai és kulturális gyarmatosítás áldozata, amely ilyenkor már megszűnt saját történelmének főszereplője lenni. Ezért és ilyen

A *Fratelli tutti* középpontjában éppen az evangéliumi hit és meggyőződés áll. A körlevél gerincét képező irgalmas szamaritánus történet, amely az egyetemes testvériség példabeszéde, a jézusi szeretet parancsát és Isten végtelen szeretetének üzenetét visszahangozza

alapon ítéli el a *Fratelli tutti* a háborút, a menekültekkel szembeni érzéketlenséget, illetve az idők magukra hagyását, és a testvériség megvalósulásaként beszél a vallások közötti párbeszédéről. Ezeket a témákat Ferenc pápa az elmúlt években folyamatosan bontogatta, a testvériség köré csokorba gyűjtve azonban erős kiáltásként hatnak egy olyan korban, amikor az eszmék szegények, az érdekek pedig elhallgattatják a legtöbb önzetlen gondolatot. A pápa arról beszél, hogy manapság egy „leépítő kultúrának” vagyunk a tanúi és gyakran a részei is, melyben mindenki úgy tesz, mintha a szabad-

tén. Ezzel szemben a keresztények javaslata a szerves, múltban gyökerező és jövőbe néző közösség. A nép gondolata azt is jelenti, hogy a falak kultúrája helyett – amely jóval több mint bizonyos határfalakra tett politikai utalás – kilépünk az önmagunk falain túli ismeretlenbe. Miközben az az érzésünk, hogy a digitális kommunikáció által az elmúlt években kitágult a közösségi tapasztalataink, sokkal inkább a valós kapcsolataink elvesztésének veszélyével kell szembenéznünk, a hiteles személyközi kapcsolatok megrendülésével, illetve a magánélet és az intim-szféra felszámolódásával. A digitális kapcsolatok hidak helyett sokkal inkább falakat építenek, és lerombolják a közösséget. Fecsegünk, de az információ legtöbbszór nélkülözi a bölcsességet. Ezzel szemben a hiteles és egészséges kapcsolatok megnyitnak mások felé. És ezen a ponton kell felfedeznünk e kapcsolati beágyazottságunk teljes horizontját. „Az életemet nem szűkíthetem le egy kisebb csoporttal való kapcsolatra vagy a családomra, mert tágabb kapcsolati háló nélkül lehetetlen megértenem nemcsak a jelenlegi, de a korábbi, egész eddigi életemet formáló önmagamot” (89. pont). Ahogy nőttön nő a bolygót behálózó kapcsolatok száma, és összeszűkül a tér, úgy válik egyre világosabbá, hogy lokális és szerves kapcsolataink feladása nélkül, de elő kell mozdítanunk az egész emberiség, a népek és a kultúrák testvériségének ügyét.

Béke

Azért írok most a *Fratelli tutti*ről, mert a körlevél a covid-19-járvány

árnyékában született ugyan, de a jelen pillanatban még fontosabb a békeüzenete. Egy globalizálódó világban egyre elevenebben mutatkozik meg előttünk a béke szükségességére szóló felhívás jelentősége. Ma ugyanis egy helyi konfliktus megdöbbentő gyorsasággal és könnyen eszkalálódhat világháborúvá, miközben az új technológiák, illetve a nukleáris, vegyi és biológiai fegyverek korában a háborúk felmérhetetlen pusztításhoz vezethetnek. Ezekben a hetekben a béke ismét veszélybe került a világon. Emlékeztetnem kell arra, hogy az elmúlt évszázadban gyakorlatilag csak a pápák voltak azok, akik következetesen és határozott hangon szólaltak fel a béke megőrzése érdekében, legyen szó világméretű vagy lokális fegyveres konfliktusokról. 2003-ban, az iraki beavatkozás idején II. János Pál pápa sürgető békefelhívását a legtöbben nem vették komolyan, és még azzal is megvádolták a pápát, hogy nem ismeri az igazságos háború lehetősége mellett klasszikus erkölcsi érveket. Egy közeli háború árnyékában mi magunk is jobban érezzük, milyen veszélyesek lehetnek az olyan érvek, mint az „igazolt háború”, a „jogos önvédelem” vagy a „megelőző csapás”. Ezek a kifejezések jól csengenek egy morális érvelésben, megtalálhatjuk ezen érvek klasszikus erkölcsfilozófiai gyökereit is, a mai körülmények között mégis végtelen kockázatot rejtjenek. „Szinte lehetetlen elgondolni, hogy az atomkorszakban a háború az igazságosság eszközeként használható” – írta már 1963-ban XXIII. János pápa (*Pacem in terris*, 127. pont). Ma „a háborút már nem tekinthetjük megoldásnak, mert a kockázatok valószínűleg mindig meghaladják a neki tulajdonított feltételezett előnyöket” – fogalmazott Ferenc pápa (258. pont). Soha többé háborút! Ferenc pápa testvériségre és békére, az atomfegyverek teljes leszerelésére, a halálbüntetés eltörlésére, illetve a rabszolga-kereskedelem és a faji alapon történő hátrányos megkülönböztetés felszámolására hív. (Nem ő az első pápa, aki ezzel kapcsolatban az ENSZ jelentőségéről, illetve a szükséges reformokról beszél. Megtette ezt minden pápa XXIII. János óta, gyakran a jelen írásnál jóval keményebben fogalmazva.) A béke nem álmodozó humanisták rögeszméje tehát, hanem mindannyiunk elemi érdeke, az ember és a közösség integritásának garanciája. Megvalósítása az evangéliumból fakadó kötelezettségünk. Sokan azzal a váddal hozakodnak elő, hogy a pápa tanítása csak egyfajta *social gospel*, társadalmi üzenetet hordozó tanítás, amelyből hiányzik a spiritualitás. Azonban a *Fratelli tutti* középpontjában éppen az evangéliumi hit és meggyőződés áll. A körlevél gerincét képező irgalmas szamaritánus történet, amely az egyetemes testvériség példabeszéde, a jézusi szeretet parancsát és Isten végtelen szeretetének üzenetét visszahangozza. Az enciklika szövegét olvasva éppen annak mély imádságos és spirituális dimenziója rajzolódik ki. Mert „a mindenek Atyja iránti nyitottság nélkül nincs maradandó alapja annak, hogy a testvériségre hivatkozhassunk” (272. pont). Miközben tehát elköteleződünk a testvériség, a közösség és a béke mellett, Istenbe vetett bizalommal és reménnyel kell a jövőbe tekintenünk. Figyeljünk oda XXIII. János pápának a II. Vatikáni Zsinat megnyitásakor mondott szavaira: „Határozottan elutasítjuk a végzet prófétáit, akik mindig a legrosszabbat jelentik be, mintha a világvége közeledne.” Nem lehetünk a testvériség és a béke megvalósíthatatlanságát hirdető „végzet prófétái”, mert a mi reményünk a lehetséges és megvalósítható testvériség irányul. Ez pedig nem emberi erőfeszítésből, hanem imából és az Isten szeretetére való ráhagyatkozás alapján lehetséges.

Baán Izsák OSB

A Feltámadott békéje

A Feltámadott első szavai a békéről szólnak: „Eljött Jézus, megállt középben, és így szólt hozzájuk: »Béke veletek!«” (Ján 20,19) Ebben az első találkozásban megismétli, majd nyolc nappal később ismét békességet kíván övéinek, amikor megjelenik. Jézus jön, áll középen, szívünk, életünk, a világ közepén, és békét hirdet, miközben a világban, az életünkben, a szívünkben is legtöbbször a viszály, a háború, a békétlenség veszi őt körül. Mit tegyünk hát, hogy felismerjük a középen álló Urat, hogy befogadjuk a Feltámadott „áldott békéjét”?

„Keresd a békét, és járj a nyomában!” (Zsolt 34,15) – mondja a zsoltáros. A felhívást meghallva esetleg elindulhatunk, hogy megkeressük. Menjünk egy magányos helyre, egy lakatlan szigetre, ki a mindennapok zűrzavarából, egy monostorba, valahová, ahol nem nyomasztanak a mindennapi feladatok, a külföldi elvárások, ahol nem csöng a telefon, nem csipognak a chat-értesítések, ahová nem jutnak el a járványadatok, a háború hírei, a politikai csaták hullámai, ahol végre senki nem akar tőlünk semmit, ahol szabadok lehetünk, nyugalmat találunk, hogy befogadjuk a békét. De a Feltámadott nem jön utánunk az ő békéjével, mert hiába vagyunk egyedül, a pusztában csak felerősíti a lelkünk mélyén kiáltó zajokat, a külső nyugalomban még szembeűnőbb a belső békétlenség.

Talán akkor meg kellene dolgoznunk a békéért, meg kell teremtenünk. Hiszen Jézus is boldognak mondja azokat, akik békét teremtenek (Mt 5,9). De hogyan fogjunk hozzá? Mondjunk nemet mindarra, ami háború, ami szembeállít másokkal! Teréz anya szavai szerint „ha nincs békénk, az azért van, mert elfelejtettük, hogy egymáshoz tartozunk”. Mondjunk nemet a megbélyegzésre, a gyűlöletkeltésre, mások megítélésére, kérjünk bocsánatot, és engesztelődjünk ki azokkal, akikkel összekülönböztünk! Engedjük el hatalomvágyunkat, önzésünket, kössünk okos kompromisszumokat, forduljunk azok felé, akik mások, máshogyan gondolkodnak. Kell még ezen túl más is a békéhez? Igen. Ha mindezt hitelesen akarjuk művelni, akkor legelőször talán magunkban kell

rendet raknunk, békét teremtenünk. Önmegtartóztatással csillapítsuk vágyainkat, az esetetekhez való odafordulással neveljük empátiás készségünket, fékezzük haragunkat, szabaduljunk apró önzéseinktől, a dolgokhoz, személyekhez, biztonsághoz való ragaszkodásunktól. Ha elég kitartóan próbálkozunk, talán megszabadulunk békétlenség-

„
Ha elég kitartóan próbálkozunk, talán megszabadulunk békétlenségünk okától, a bűntől, a szenvedélytől, és megtalál minket az igazi béke

günk okától, a bűntől, a szenvedélytől, és megtalál minket az igazi béke. Talán igen. Vagy mégsem. Ha őszinték vagyunk, be kell ismernünk: a kompromisszumokkal, az önmegtartóztatásainkkal, a kapcsolatainkban és önmagunkban békét teremteni akarásunkkal ideig-óráig tartó fegyverszünetet tudunk elérni, nem többet. Időszakos enyhületet két konfliktus, két zuhanás, két gyónás között. Pedig ahogyan Fodor Ákos haikuja találóan fogalmaz: *A béke más, mint / szünet, két háború közt; / a jó: nem rossz Rossz.*

A fegyverszünet az, ahogyan a világ adja a békét. Ahogyan mi tudunk időlegesen békét teremteni. Jézus azonban, aki másfajta békét hagy övéire, aki az ő békéjét adja az utolsó vacsorán, nem úgy adja, mint a világ (Ján 14,27). Az ő békéjét nem lehet megteremteni, csak befogadni. Ahelyett, hogy a békétlenséget okozó fizikai és erkölcsi rosszal küzdve erőfeszítéseink révén megteremteni akar-nánk, csakis ajándékként fogadhatjuk ezt a másfajta békét. Mégpedig úgy, hogy a hitben szemléljük, imádságunkban követjük őt, aki a kereszten kiontott vérével békességet szerzett mindenkinek (Kol 1,20). A halálból visszatérő Feltámadott békéjének befogadásához az imádságban nagypéntek és nagyszombat titkáit kell közel engednünk magunkhoz.

Ahhoz pedig, hogy közel kerüljünk a misztériumhoz, Jézust követve mélyre kell merülnünk. A húsvéti titok lényege, hogy amikor Jézusban a végtelenül hatalmas Isten a világban lévő rosszal találkozik, nem megsemmisíti azt, hanem kiszolgáltatja magát neki. Amikor Isten „minden értelmet meghaladó békéje” (Fil 4,7) és az ember magába zárkózó békétlensége találkozik, nem az történt, hogy az előbbi elsöpörte az utóbbit, hanem az, hogy Isten Jézusban igent mondott arra, ami az emberben békétlen, sérült, szennyes. Ő, aki látta, hogy a szeretetet ott keressük, ahol nincsen, hogy életünket, energiánkat olyanokra pazaroljuk, ami nem tölt be, nem lakat jól, eljött közénk emberként, s elment még tovább, oda, ahol minden elvetettség és halál: alászállt az alvilágba. A mi mélypontunknál mélyebbre, a mi sötétségünknel sötétebbe ment szeretetből, hogy bennünk már ne támadhasson „olyan sötét, amiben az élők kezét többet nem találod”.

A húsvéti békéhez az út saját sötétségeink Jézussal való szemlélésén keresztül vezet. A halott megváltóval együtt elszenvedni, hogy amit önmagunkban és magunk körül szennyesnek, békétlennek látunk, azt átjárja az ő megváltó szeretete. Ide, a csendes imádság belső terébe kell hoznunk legfőbb emberi tapasztalatainkat: el nem fogadott szenvedéseinket, ahol megtapasztaljuk a tehetetlenséget, az igent mondásra való képtelenségünket. Azokat a fájdalmainkat, amiknek nem találjuk az értelmét. Hogy „arra költjük a keresetet, ami nem lakat jól” (Iz 55,2), hogy „ellenségeink földjén lakunk” (Bár 3,10), beszennyezzük magunkat, és nem tudunk változtatni rajta. Évtizedeken át hordozott rossz tulajdonságainkat, amikkel nem tudunk sem megbárátkozni, sem változtatni rajtuk. Lezárt, de le nem zárult, zátonyra futott emberi kapcsolatainkat, amiket sem feldolgozni, sem elengedni nem sikerül. Kínzó, gyötrő vágyainkat, melyeket sem betölteni, sem elengedni nem sikerül. A keresztre feszített és halott Jézussal együtt az imádságban megízlelhetjük az Istentől való elhagyatottságot, az értelmetlenséget, s közben meghívást kapunk arra, hogy vele együtt bízzunk és szeressünk.

S mi történik ebben a húsvét éjszakai szemlélésben, a

Fotó: Borsodi Heni

béke ajándékára várakozásban? Egyszer csak a rosszhoz kapcsolódó emberi formákon, bűnön, félelmen, sebekben és szorongáson túlról felragyog a kapcsolat valósága. A minden emberi gondolatnál és érzelemnél mélyebb és szilárdabb, immár végérvényesen újrakötött összetartozás Atya és Fiú, Isten és ember között a Szentlélekben. A ragaszkodásaink, félelmeink elvesztésében megszülető bizonyosság arról, hogy „minden dolgok mélyén béke él”. Az újjászült kapcsolat, amely szabaddá tesz arra, hogy a rossz ott lehessen. Ez a győztesen visszatérő Feltámadott kezén és lábán lévő sebekből áradó béke. Pilinszky szerint „azóta is egyedül itt, a szeretet csendjében, »sötétjében« tapasztalhatja meg ki-ki közülünk a föltámadás fokozhatatlan intimitását, mivel ez a feltámadás végzetlenülül csendes, s akár a tanítványokra az első húsvét hajnalán, azóta is szinte észrevétlenül köszönt ránk. Csendesen, mivel isteni, és észre-

„
Önmegtartóztatással csillapítsuk vágyainkat, az esetetekhez való odafordulással neveljük empátiás készségünket, fékezzük haragunkat, szabaduljunk apró önzéseinktől, a dolgokhoz, személyekhez, biztonságához való ragaszkodásunktól

vétlenül, mivel mindennél hatalmasabb”.

A valódi békességszerzők tehát azok, akik Jézust követve végigjárják életükben a szenvedés, halál és feltámadás, a húsvéti titok útját. A középen álló és békességet hirdető Feltámadotthoz nem vezetnek rövidítő utak, a

„könnyűléptű béke” csak a keresztút „kései, keserű lépteit” által kitaposott ösvényen jöhet közel hozzánk. Csak azoké lesz Isten békéje, akik a szegények, szomjazók, sírók, szelidek sorába illeszkedve egyedül az Atya hatalmára és erejére támaszkodva képesek elhordozni magukban mindazt, ami békétlenség, s közben nem szűnnek meg igent mondani a másokkal való mély összetartozásra. Akik a belső béke árát nem másokkal akarják megfizettetni, hanem életük igazságát elfogadva elszenvedik mindazt, ami a rossz elhordozásával jár, s közben irgalmas és együttérző szeretetben kapcsolódnak minden emberhez. Az ilyen békességszerzők jelenléte és szava nyomán kisarjad a béke. Reményik Sándor verssorai szépen foglalják össze mind ezt: *Szenvedni elkerülhetetlen, / Szeretni tisztán: megistenülés, / Meghalni szép – / S a Kifejezést meglegelni mindezekhez, / Megtalálni a felséges / Igét: Az Igét mindezekhez: / A Béke ez.*

Áldott húsvétot kívánunk minden kedves Olvasónknak!

Agonás Szonja, Baranyai Béla, Bencze Zsuzsanna, Bódisné Horváth Márta, Bodnár Dániel, Borsodi Heni, Bukovszki Antal, Czimre-Dobos Eszter, Déri Jánosné, Fábián Attila, Gajdó Ágnes, Gátas Judit, Gyarmati Bálint, Horogszegi-Lenhardt Erika, Kis Krisztina, Koditek Bernadett, Körössy László, Kuzmányi István, Lambert Attila, Máj Magdolna, Máté István, Merényi Zita, Mészáros Ákos, Molnár Ágnes, Nagyné Harsányi Csilla, Pallós Tamás, Szalontai Anikó, Szántó István, Székács István, Thullner Zsuzsanna, Trauttwein Éva, Ujváry-Radics Gabriella, Ujváry-Radics Tamás, Vámosy Erzsébet, Verestói Nárcisz, Zoljánszki-Dobos Tímea

Martos Levente Balázs

Cirenei Simon emléke

Szép kettősséget érzek *emlék* szavunkban. Jelenti egyrészt az emlékező ember gondolatát, amellyel felidéz egy eseményt, hangulatot, állapotot, másrészt ugyanúgy jelenthet valamilyen tárgyat is, amely ilyen vagy olyan eseményhez kapcsolódik, s ezért mélyen azonosítható vele. Szép kettősséget írtam, bizonyára azért, mert szép az emlék, amelyről írni szeretnék: Jézus keresztútjának, szenvedésének emlékéiről, illetve azon belül a keresztútról.

Ez szép volna? A szenvedés útja, a Koponya-hegyre, a Golgotára vezető út, s végül a kereszthalál? A keresztény hagyomány mindig fájdalommal, de még nagyobb tisztelettel és szeretettel beszélt Jézus szenvedéséről. Ahol pedig szeretet és tisztelet van, ott megjelenik a szépség is. Jézus szenvedéséről nem pusztán objektív leírással, nem is szenzációt kiáltva vagy mindjárt a mellét verve számolt be a szemtanúk nemzedéke, hanem kezdettől fogva úgy, mint a szeretett tanítvány, aki látott, és hitt (vö. Jn 20,8). Amikor megértették, hogy Jézus feltámadt és él, megdöbbenő útját, emberségét, leginkább pedig szenvedésének történetét úgy ápolták és adták tovább, mint szeretetének igazságát és emlékét. A történet emlékké lett, a szeretetben megértett és megőrzött eseménnyé, amelyhez ugyanakkor felidézhető, konkrét helyek és időpontok tartoztak.

Jézus szenvedésének története a négy evangélium legegységesebb része. Ez alakult ki a legkorábban. Az Úr nyilvános működésének vagy gyermekkorának részleteiről az evangélisták más és más részleteket őriztek meg és adtak tovább, részben úgy, ahogy azt közösségük java megkívánta. A szenvedés emlékét is értelmezve, a megváltás titkát fejtegetve mondták el, de szorosan kapcsolódtak ahhoz a korai hagyományhoz, amely a Jézus halálát követő évtizedben megszületett. Egy fontos esemény minden pillanata jelentőssé válik. Egy szeretetlenni találkozás minden aprósága, a szeretet elfogadott vagy elutasított gesztusai a szívünkbe vésődnek. Szinte törvényszerű, hogy az esemény mellékszereplői is jelentőssé válnak, a körülmények jelentéssel telítődnek.

Így történt ez Jézus szenvedésének leírásával is. Az emlékező közösség sajátos hangsúlyai szóltak meg benne. A szerető emlékezés mindig szubjektív is, egyes részleteket kiemel, másokat homályban hagy. Egyik evangélista sem számolt be arról, hogyan történt a keresztfeszítés – talán azért, mert feltételezték, hogy olvasóik pontosan ismerik ennek szörnyűségét, s talán azért is, mert részletezésétől maguk is elbor-

zadtak. Felnagyítják azoknak a részleteknek a jelentőségét, amelyek segítették a teológiai értelmezést, mert egy-egy zsoltár szavára emlékeztettek, az amúgy sötét esemény köré a beteljesedés fényét vonták. Így lesz emlék az egybeszórt köntös (vö. Jn

beszélő feltételezi, hogy olvasói ismerik Alexandert és Rufuszt. Korai hagyomány szerint, amelyről Péter első levele mellett a 2. század eleji Papiasz emlékezéséből értesülünk, Márk Rómában volt, illetve ott tevékenykedett mint Péter tolmácsa. Pál

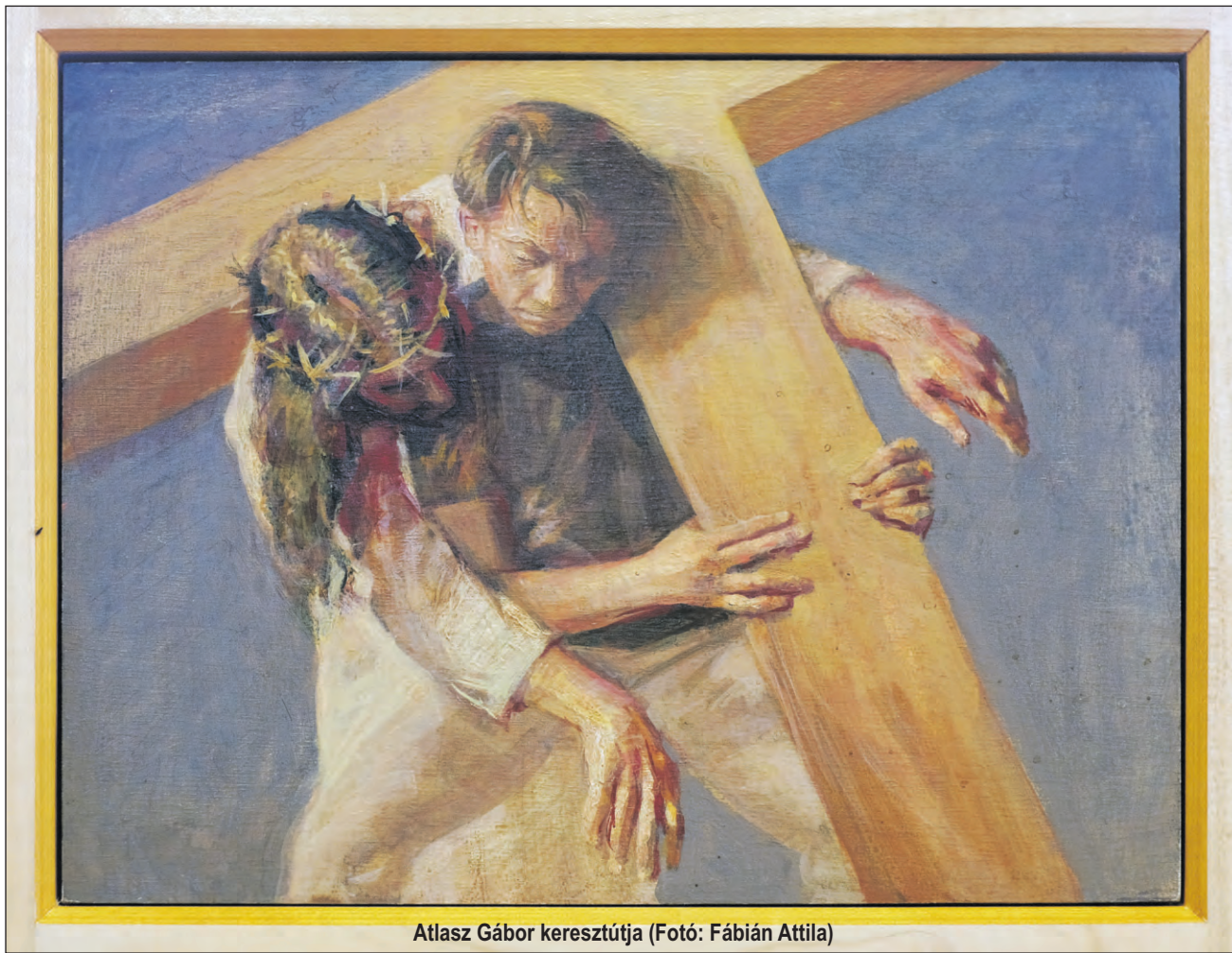
félig zsidó, félig pogány származású keresztény közösséget erősítették. De két világ a hit és a hitetlenség világa is, a kereszt terhének véletlen vállalása, majd pedig valamiféle belső fordulat, talán csak jóval az esemény után.

lyet a külső kényszer ellenére is megőriz. Talán ez a sajátos méltóság, ez a belső odaadás, amelyet Jézus további találkozásai, az asszonyokhoz vagy később a vele együtt megfeszítettekhez intézett szavai is mutatnak, éppen ez ragadja meg annyira a kényszerített kereszthordozót, hogy később hitre tér.

Cirenei Simon alakja az őskeresztény közösség fontos emléke, amelyet szeretettel hagyott a későbbi nemzedékekre. Fontos, mert személyes kapcsolatot, nyomon követhető történeti láncolatot élnek meg általa Jézussal, aki „mindvégig szerette övét” (vö. Jn 13,1). Az emlékezés ugyanakkor meglehetősen szűkszavú, s ezzel mintegy teret nyit arra, hogy a későbbi korok kétkedő, s eközben hinni vágyó emberei maguk is odalépjenek Jézus mellé, és Cirenei Simon személyén át ők is megismerjék a keresztet valójában hordozó odaadását. Pál apostol, a kereszt egyik első, nagy teológusa beszél arról, hogy testében kiegészíti „mindazt, ami még hiányzik Krisztus szenvedéséből, testének, az Egyháznak javára” (Kol 1,24), s ezzel megnyitja az utat, hogy saját szenvedéseinkben felfedezzük Krisztus jelenlétét, sőt, üdvözítő művének részeként éljük meg ezeket. Ugyanő, Pál, biztatja levelének címzettjeit, hogy „viseljük el egymást szeretettel”, illetve „hordozzák egymás terhét”, „így teljesítsék Krisztus törvényét” (Ef 4,2; Gal 6,2). Krisztust megismerve indítást kapunk erre a „teherbíró szeretetre”.

Cirenei Simon a tizennégy keresztúti állomás közül az ötödikben szerepel. Férfialakja két, gyengédségében is erős nőalak, Mária és Veronika között jelenik meg, s velük együtt a részvét különféle arcait ábrázolja. A keresztút végzésének mai módja a középkori vallásosságban alakult ki, a bibliai szövegben közölt tényeket további elemekkel gazdagítva. Aki tehát ma keresztutat jár, az első keresztények emlékkincseit, majd a közép- és az újkori vallásosság gyakorlatát kapja eszközül, hogy általuk Jézus mellé lépjen, illetve megtapasztalja, hogy ő is mellé lép.

Istent tökéletesnek, s ezért szenvedéstől mentesnek hisszük. Nem tudjuk, pontosan hogyan, de hisszük, hogy nem hagyja őt érintetlenül az emberek, illetve a teremtett világ fájdalma sem. A mi erőnket arra kell és érdemes használnunk, hogy mások szenvedését enyhítsük. Gyakran éppen a segítségnyújtás alkalmi lesznek azok a kiváltságos pillanatok, amelyekben ez a titokzatos idegen, a názáreti ács, a szenvedő, majd feltámadó Úr szelíden és erősen mellénk lép, hogy továbbsegítsen.

Atlasz Gábor keresztútja (Fotó: Fábián Attila)

19,23), az ecetbe mártott szivacs (vö. Mk 15,36) vagy az a tény, hogy végül már nem volt szükség az önmagában kegyetlen, az elítélt számára mégis kegyelemdöféssel felérő csonttörésre (vö. Jn 19,36). Vannak részletek, amelyek kezdettől fogva Jézus ártatlanságát, ezzel összefüggésben pedig az egész helyzet igazságtalanságát jelzik, mint például Barabás szabadon bocsátása (Mk 15,7–15). És megőriznek néhány olyan eseményt is, amely személyes vonatkozásával hitelesíti az elbeszélést, konkrét kapcsolatot tesz lehetővé a valaha volt eseménnyel. Ilyenek látszik többek között Cirenei Simon említése is, akit a katonák kényszerítettek, hogy egy időre vegye magára Jézus keresztjét.

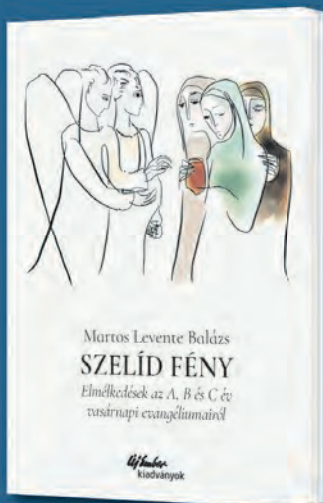
„Kényszerítettek egy arra járó embert, Cirenei Simont, aki a mezőről jött, Alexander és Rufusz apját, hogy vigye a keresztjét” (Mk 15,21). Cirenei Simon nevét Máté, Márk és Lukács evangélista őrizte meg számunkra, a két fiúról azonban csak Márk tesz említést. Ez az említés nem lehet véletlen: úgy tűnik, az el-

apostol pedig a *Rómaiaknak írt levélben* említ egy Rufuszt, akinek üdvözlését küldi (Róm 16,13), s aki a jelek szerint az ottani közösség ismert tagja lehetett. (Levelének megírásakor Pál még nem járt Rómában, csak azokat köszönthette, akiket máshonnan is ismert.)

Jézus keresztútjának ez a szereplője, Cirenei – vagyis a Küréné városában született – Simon a két fiával együtt olyan alak, aki a jelek szerint mintegy véletlenül vált szereplőjévé a történetnek, ám később annak egyik hitelesítője, tanúja lett. Munkából jön, amikor felfigyelnek rá a katonák. A keresztúti képek és szobrok megteremtett, jókötésű emberként ábrázolják, akiből a katonák kinézik, hogy képes lesz az elítélt után vinni a patibulumot, a keresztfá vízszintes szárát. Simon több értelemben is két világ határán mozog. A Simon név zsidó eredetre utal, mellékeve, a Cirenei viszont arra, hogy pogány környezetben született, s talán azután települt Jeruzsálembe. A fiai viszont hellenista nevet kaptak, s ha tényleg Rómába mentek, az ottani

Nem szükséges részletezni, hogy Jézus az esti elfogatása, esetleg többszöri kihallgatása, meggyalázása, megostorozása után, máris jelentős vérvesztéssel, közel állt a fizikai összeomláshoz. Feltűnik ugyan, hogy János evangéliuma szerint Jézus „maga vitte a keresztjét” (Jn 19,17), s ez az evangélium nem is említi Simon tettét. Ez azonban nyilván vonatkozhatott az út kezdetére, az első szakaszra, amikor Jézus egy utolsó erőfeszítéssel még megtartotta a fa súlyát. János megjegyzése egyébként történeti és teológiai szempontból is értelmezhető. Korabeli leírások szerint olykor fizetett segítők vitték a keresztet a halálra ítélték után, de ha a „megrendelő” (a büntetést kiszabó vagy sértett fél) a városi vezetők közé tartozott, a feladatba bevont munkásnak ingyen kellett kínálnia az erejét. Jézus nem volt gazdag ember, így maradt a katonaság kényszere. Túl akartak lenni a feladaton, bármi áron is. Teológiai értelemben János állítása azt jelenti, hogy kiemeli Jézus áldozatának önkéntességét, belső odaadását, ame-

AZ ÚJEMBER KÖNYVESBOLT AJÁNLATA

Martos Levente Balázs
SZELÍD FÉNY
*Elmélkedések az A, B, és C év
vasárnapi evangéliumairól*

Martos Levente Balázs
NE FÉLJ, SION LEÁNYA!
*Elmélkedések az A, B, és C év
olvasmányaihoz*

Megrendülten áll az ember a születés és az elmúlás titka előtt. S ha belegondolunk, hogy életet teremteni egyikünk sem képes, pusztítani azonban tudunk, akkor rádöbbenünk a felelősségünkre. Hogy mi az élet? Csodálkozva állunk a tavaszi virágzás előtt. A ránk visszamosolygó pöttömnyi kisbaba még annak az embernek is örömet szerez, aki talán úgy gondolja, semmi sincs, aminek tiszta szívvel örülni lehetne.

Felfordult körülöttünk a világ. Nem találjuk a helyünket. Nem találjuk saját magunkat sem. Amikor egymásnak feszülő érdekellentétekkel van tele minden és mindenki, lebénulunk. Nem tudunk élni. Pedig olyan jó volna, ha képesek lennénk boldogan, békében élni.

Hogy mi is az élet? Sok tudós sokféle elméletet dolgozott ki. Leegyszerűsítve, mindenfajta tudományos megfogalmazást félretéve, vannak, akik szerint „csak úgy magától” keletkezett. Vannak, vagyunk, akik hisszük, hogy a világnak teremtője van, „aki által mindenek lettek”.

Az élet kincs. Felbecsülhetetlen érték. Továbbadhatom. Gondozhatom. Felelősségem, hogy ne pusztuljon. Hogy ne pusztítsam. Hogy ne váljak gyilkossá.

Zelk Toltán sorait szívesen ismétlegetem:

*Erdőt, hegyet, tengert, folyót,
kék cinkét, csecsemőt ha láttam,
lelkem csak mondogatta:
milyen szép az Isten!*

Sírni tudnék, amikor fáról levett madárfészeket látok. Beleborzadok, amikor háborúról hallok híreket. Kisgyermekkorom emlékei bukkannak fel, mélyen bűgö bombázórepülőkkel az égen. Nagybacska voltam már, amikor édesapámmal többször megálltunk egy út menti katonasír mellett. Egyszerű, tákol

Korzenszky Richárd OSB

Élet és halál

fakereszt, rajta rohamsisak. És sohasem felejttem el a látványt: az árokparton megmerevedett, kimúlt, életetlenül eldőlt ló, döbbszent emberektől körülvéve. Akkor éreztem meg valamit a halálból. És abból, hogy senki sem úr az élet fölött.

Mélyen belém vésődött katonasírok egymás mellett végtelen hosszsan sorakozó, egyforma sírköveinek látványa Monte Cassino tövében, vagy itthon, Csót mellett, az erdőben. Miért ölik egymást az emberek?

De gyilkolni nem csak fegyverrel lehet. Gyilkos tud lenni a szó, a meg gondolatlan, önző, felelőtlen cselekedet is. És akkor vége mindennek? Nincs tovább?

Tolsztoj *Feltámadás* című regényét többször is elolvastam. Idő kellett hozzá, hogy valóban megértsem, és átérezzem, miről is van szó. Az első bekezdésből idézek: „Örvendeztek a növények, a madarak, a rovarok és a gyermekek. De az emberek – a nagy, felnőtt emberek – most is éppen úgy csalták és gyötörték egymást, mint máskor. Az emberek úgy vélték, hogy nem ez a tavaszi reggel fontos és szent, nem isten világának a szép

sége, mely minden élőlény gyönyörűségére adatott – nem ez a békére, egyetértésre, szeretetre indító szépség, hanem fontos és szent az, amit ők, az emberek, maguk találtak ki, hogy egymáson uralkodjanak.”

Az a bizonyos Nyehljudov nevű herceg, aki elcsábította a szolgálólány Maszlovát, nem tudta, hogy tetének gyilkos következménye van. Egy bírósági tárgyaláson ismeri föl a lányt, akinek az élete éppen az ő könnyelműsége, élvhajász felelőtlensége miatt vált pokollá. Maszlovát, aki prostituált lett, gyilkossággal vádolják. Az ő jelenlétében mondják ki az ítéletet: száműzetés. Nyehljudov rádöbben arra, hogy tulajdonképpen nem ez a szerencsétlen lány a bűnös, hanem ő maga, akinek a felelőtlensége elindította őt a lejtőn.

Hiába ártatlan a lány, száműzetésre ítélik. Megszólal Nyehljudov lelkiismerete. Vajon jóvá lehet-e tenni a vétket? Vajon lehetséges-e új életre támadni?

Az evangéliumban a hegyi beszédet olvasva rádöbben az élet értelmére. Ezt mondja: „Ha ide küldetünk, akkor valaki akaratából és va

lami végre vagyunk itt. Mi pedig úgy képzeljük, hogy csak a magunk örömére élünk, és világos, hogy közben éppoly rosszul érezzük magunkat, mint az a munkás, aki nem teljesíti gazdája akaratát.”

Az önző, a saját vágyait akár mások eltiprása árán is érvényesíteni akaró ember nem szolgálja az életet. Akkor lesz értelmes az élet, ha tudunk közösséget vállalni a másik emberrel. Azzal is, aki lenn van a mélyben. Mert minden mindennel összefügg. Senki sem élhet önmagában és önmagának. Mert lehetséges, hogy az én felelőtlenségem taszította le.

Vajon lehet-e értelmes az élet? Nyehljudov herceg, akinek az önzése okozta, hogy ártatlanul elítélik a miatta lezuillott lányt, sok gyötredés után eljut a következő felismerésre: „Keressétek Isten országát és az ő igazságát, és a többi megadatik néktek. Mi pedig a többit keressük, és nyilvánvalóan nem találjuk. Itt van tehát az életem feladata.”

Minden háború valahol a szívben kezdődik. A gyűlöletben. Az önzésben. Amely másokat pusztulásba dönt. Amikor az ember mások fölött

uralkodni akar, és megfélemez az életnek, akkor elszabadul a pokol, a legkülönbözőbb érdekek kerekednek fölül, sokszor nem is gondolva arra, hogy ez mások életébe kerülhet.

Minden béke a szívben kezdődik. Egymás elfogadásával. Úgy is mondhatnánk, hogy a szeretetben.

Az ember maga is könnyen áldozattá válik. Elsodródik. Észre sem veszem, és máris együtt kiáltom a tömeggel a kegyetlen ítéletet: „Feszítsd meg!” De vajon rádöbbenek-e a felelősségemre? Pusztítani, gyilkolni mindannyian képesek vagyunk. Mások életével nem törődünk. Ugyanakkor mi magunk kimondhatatlanul sóvárgunk a boldogság, az élet után. Szeretnénk, ha szeretnének.

Keressük a megoldást. De magunktól nem találjuk. Pedig van megoldás, maga Jézus Krisztus. Ő, aki a földbe hulló, elhaló búzaszemről beszélt: termést hozni csak úgy lehet, hogy önmagamat odaadom. Nem feladom: áldozatul adom. A *Feltámadás* Nyehljudov hercegének fölismerése a jézusi figyelmeztetés: „Keressétek először az Isten országát.” Mi pedig leginkább önmagunkat keressük, és csodálkozunk azon, hogy nem találjuk a helyünket ebben a világban. Odaadás, igazi szeretet nélkül nincs boldogság. Nincs igazi élet. Nincs föltámadás.

Vajon gondolunk-e arra, mit jelent, amit minden szentmisében közösen mondunk, miután a pap szájából elhangzottak a jézusi igék: Ez az én testem, (...) ez az én vérem? „Halálotat hirdetjük Urunk, és hittel valljuk föltámadását, amíg el nem jössz.”

Aki meg akarja találni az életét, elveszíti. De aki kész arra, hogy odaadja az életét, az megtalálja azt (vö. Mk 8,35). Van feltámadás. A szeretet műve. Mélységes titok. Hittel vallott valóság.

A fotó a szerző felvétele

Ha az evangéliumokat figyelmesen végigolvassuk, arra a következtetésre juthatunk, hogy ezek a Jézus kinszenvedéséről és feltámadásáról szóló részekben hasonlítanak leginkább egymásra. Az események ugyanabban a sorrendben követik egymást: az utolsó vacsora; Jézus Getszemáni-kerti tartózkodása és elfogatása; kihallgatás a zsidó vezetők előtt és Péter tagadása; kihallgatás Pilátus előtt és a halálos ítélet; keresztút, keresztre feszítés és kínhalál; a temetés; az üres sír felfedezése az asszonyok révén; a feltámadt Krisztus megjelenése az apostolok előtt. Ezekről az eseményekről mindegyik evangélista ír, persze eltérő részletességgel és eltérő hangsúlyokkal. Ugyanakkor olyan részletek is felfedezhetők, amelyek csak egyetlen evangéliumban szerepelnek. A sajátos elemek vizsgálata által jól megmutatkozik, hogy miben is áll az az egyedi nézőpont, amellyel az egyes evangélisták Krisztus szenvedését és feltámadását bemutatják és értelmezik.

Szent Lukács szenvedéstörténetében és húsvéti szövegeiben Jézus irgalmasságának hangsúlyozása tekinthető a legsajátosabb vonásnak. Jól tudjuk, hogy Lukács művét előszeretettel nevezik az irgalmasság evangéliumának. Ez a megnevezés éppen azért mondható találatnak, mert Lukács nemcsak a nyilvános működés bemutatásakor tudatosítja Jézus irgalmasságát (ezt Máté evangélista is megteszi), hanem a szenvedéstörténetben és a feltámadásról szóló szövegekben is. Sza

Kocsis Imre

Jézus, az irgalmas Üdvözítő Szent Lukács szövegeiben

badjon erről egy rövid áttekintést adni.

Az elfogatásról szóló elbeszélésben (Lk 22,47–53) többek között arról olvasunk, hogy amikor megjelent az elfogásra kirendelt csapat, valamelyik tanítvány kardot rántott, és levágta a főpap szolgájának egyik fülét. Ezt a mozzanatot a többi evangélista is említi, de csak Lukács szövegében esik szó arról, hogy Jézus megérinti a sebesült fülét és meggyógyítja (22,51). Érdemes felfigyelni arra, hogy nyilvános működése során Jézus azokat gyógyította meg, illetve azok javára tett csodákat, akik nyitottan, hittel közeledtek hozzá. Most ellenben olyan valakin segít, aki támadóan lépett fel vele szemben. Tettével különös nyomatékot ad annak a követelménynek, amelyet korábban a síksági beszédben (6,27–28) fogalmazott meg: a segítségnyújtásban megmutatkozó szeretetet az ellenség iránt is gyakorolni kell.

A Péter tagadásáról szóló lukácsi elbeszélésben (22,54–62) szintén van egy nagyon sajátos, párhuzam nélküli megjegyzés: „Az Úr erre megfordult és rátekintett Péterre” (22,61). Míg a többi evangéliumban közvetlenül a kakasszó indítja bűnbánatra Pétert, addig Lukácsnál Jé

zusnak, az Úrnak a tekintete. Nyilván a kihallgatást követő rövid találkozás során történt ez az odafordulás, amely azt jelzi, hogy Jézus a tagadás ellenére sem utasította el magától a tanítványát, hanem segítségre sietett, hogy bűnbánatra és megtérésre ösztönözzé. Miként a híres ároni áldás (Szám 6,25–26) is tanúsítja, az arc odafordítása az irgalomnak és a közösség fenntartásának jele. Amennyiben Isten a bűnös felé fordítja „orcáját”, a megbocsátását juttatja kifejezésre, azt a megbocsátást, amellyel új lehetőséget ad az elbukottnak.

A keresztre feszítésről szóló lukácsi elbeszélésben (23,26–43) két olyan mozzanat is van, amely egyértelműen tanúsítja Krisztus irgalmasságát, s mindkettő egyedül Lukács szenvedéstörténetében olvasható. Nem sokkal a keresztre feszítés tényének közlése után az evangélista Jézus közbenjáró imájára irányítja a figyelmet: „Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit tesznek” (23,34). Ez a megbocsátást kérő ima nyilván nemcsak azokra vonatkozik, akik a kivégzésben közvetlenül rész vettek, hanem mindenkire, aki felelős a halálos ítéletért. Az ima jól mutatja, hogy Jézust nem a harag és a megtorlás vágya vezérli. Ő

korábban is minden ember üdvösségeért munkálkodott, és a kereszten függve is ezt teszi, azzal az egyedüli esz-közzel, amely ott rendelkezésére áll: az imával. Példáját követi majd az első keresztény vértanú, István diakónus, aki halála előtt szintén közbenjár kivégzőiért (Ap-Csel 7,60).

A kereszten szenvedő Jézus másik irgalmas megnyilvánulása a kigúnyolásra szóló jelenet (Lk 23,35–43) végén található. A csúfolódásban a nép főemberei, a kivégzést végrehajtó római katonák és a Jézussal együtt megfeszített egyik gonosztevő vesznek részt. A gúnyolódókkal szemben áll „a másik gonosztevő”, a megtérő lator, aki megfeddi társát, mert nincs benne sem istenfélelem, sem szolidaritás. Gúnyolódása annál inkább elítélendő, mert Jézus ártatlan. A megtérő lator egyúttal bűnvallomást is tesz, amikor kijelenti, hogy ő és társa jogos büntetést szenved. Ezután Jézushoz fordul, és közbenjárását kéri: „Jézus emlékezzél meg rólam, amikor eljössz királyságodba” (23,42). Válaszában Krisztus, az ünnepélyes „bizony mondom neked” formálával bevezetve, arról biztosítja a megtérő latort, hogy még „ma” vele lesz a paradicsomban. Az a közösség,

amely a lator megtérése által közte és Krisztus között létrejött, nem szűnik meg a halállal. Jézus a halálát követően az Atya által neki készített égi uralomba fog belépni, s a megtért bűnös ott is közösségetben lesz vele. Ennek az ígérletnek nagyszerű távlata van: „a paradicsom bejárata”, amely Ádám bűne miatt el lett zárva az emberektől (vö. Ter 3,24), Krisztus megváltó műve révén ismét kinyílt.

A Krisztus feltámadásáról szóló részt illetően az emmauszi tanítványok története (Lk 24,13–35) emelhető ki, amely az üres sír felfedezéséről szóló elbeszélés (24,1–12) és az apostolok előtti megjelenésről szóló beszámoló (24,36–53) között található. Míg e két utóbbi szövegnek van párhuzama a többi evangéliumban, az emmauszi epizód Lukács sajátja. Nyilván az apostolok előtti megjelenés is felfogható úgy, mint az irgalmasság megnyilvánulása, hiszen Krisztus az őt magára hagyó és hitükben bizonytalan tanítványokat keresi fel, s így megjelenése a megbocsátás és az újrakezdési szándék egyértelmű jele. Az emmauszi tanítványoknak való megjelenés még inkább az irgalmasság jegyében áll, hiszen itt nemcsak bizonytalankodó, hanem mesterrükkel szakító emberekről van

szó. A két tanítvány fizikai távolodása Jeruzsálemtől a Jézustól való lelki elfordulással párosul. Ők nagy reményeket fűztek a Názáretből származó prófétához: Izrael földi értelemben vett megszabadítását várták tőle. Ám reményükben csalatkozniuk kellett, s ezért véglegesen búcsút szeretnének venni mindattól, amit Jézussal kapcsolatban megtapasztaltak. A feltámadt Krisztus ehhez a két csalódott tanítványhoz csatlakozik, hogy az *Öszövétség* írásai alapján meggyőzze őket a szenvedés és a halál szükségességéről. Majd Emmauszban az utolsó vacsorára emlékeztető cselekedeteivel („fogta a kenyeret, áldást mondott, megtörte és odanyújtotta nekik” – Lk 24,30) nyilvánvalóvá teszi, hogy üdvözítő műve nem ért véget: feltámadottként tovább kíséri a benne hívők életét, sőt az Eucharisztia által táplálja is őket.

A feltámadt Krisztussal való találkozás következtében a két emmauszi tanítványnak „lángolt a szíve” (24,32). Ha átgondoljuk, hogy Krisztus kinszenvedése, halála és feltámadása nem más, mint Isten irgalmas felénk fordulásának és üdvünket munkáló cselekvésének a csúcspontja, akkor a mi szívünk sem maradhat rideg és közömbös. Húsvét ünneplésének bennünket is halára és öröme kell hangolnia. Hálánk mindennekellott az értünk meghalt és feltámadt Úrnak szól. De Szent Lukácsnak is megköszönhetjük, hogy evangéliumának utolsó fejezeiteiben nemcsak a megváltás nagy művére, hanem a mögötte álló isteni irgalomra is ráirányította figyelmünket.

Görföl Tibor

A háború gyökere és a béke lehetősége

A pokolban semmi sem közös, kivéve azt a tényt, hogy mindenki gyűlöli a másikat, bár nem képesek szabadulni sem egymástól, sem önmaguktól.” Ez a mondat közvetlenül *A háború gyökere a félelem* című fejezet után következik Thomas Merton talán legértettebb művében, *A szemlélődés magviban*. Természetesen nem véletlen, hogy a joggal népszerű trappista író a háború után nyomban a gyűlöletről kezd beszélni. A háború és a gyűlölet értelemszerűen rokon egymással, hiszen mindkettő egyazon megszállottságból fakad: azok megszállottságából, figyelmeztet Merton, akik arra törekednek, hogy megbüntessék, kiűzzék és felszámolják azt, amit rossznak tartanak. Megszállottságukba valósággal beleőrülnek, és végül csak egy módon tudják ezt levezetni: erőszakkal. Ilyenkor „valakit vagy valamit el kell pusztítanunk; de eddigre már meg is teremtettük magunknak a megfelelő ellenséget, a bűnbakot, akibe a világ összes gonoszát belevetítettük”.

Naiv elvárás?

A bő hatvan évvel ezelőtt íródott sorok félelmetes módon ma is igen sok megfontolnivalót adnak. A viszonylag fiatal, negyvenöt éves szerzetes olyan korról rajzol képet, amikor senki nem tudja többé, mit is gondoljon, mindenki menekül a gondolkodás felelőssége elől, s nem tudja már értelmesen mérlegelni az erkölcsi kérdéseket, mert a valóságból a képzelet világába („képzelt ellenségek” és „koholt valótlanságok” közé) menekül. Egy ilyen korban pedig, hangsúlyozza, az emberiséget nem menthetik meg a háborútól a békeharcosok erőfeszítései. Ahhoz viszont,

hogy a béke ne legyen teljes-séggel lehetetlen, arra volna szükség, hogy mindenki elismerje: maga is tévedhet és hibázhat, s ezért rászorul arra, hogy együttműködjön másokkal. „A béke felé tett első igazi lépés talán az lenne, hogy a valóságra alapozva elfogadjuk: politikai elképzeléseink esetleg nagymértékben illúziók és elmeszülemények, melyekhez olyan indítékaink miatt ragaszkodunk, amelyek nem is mindig teljesen őszinték.” Naivitás lenne azt feltételezni, hogy korlátozottságunk beismerése a béke felé mutathat? Igen, valószínűleg naivitás – de pontosan erről nem szabad lemondania annak, aki hívó emberként komolyan gondolja a békét.

„Érzélgős ostobaság lenne azt várni az emberektől, hogy bízzanak egymásban”, emeli fel intő mutatóujját Thomas Merton, de legalább Istenben megtanulhatnak bízni, abban, hogy Isten egészen felfoghatatlan módon meg tudja védeni az embereket önmaguktól. A hidegháború éveiben szokatlanul józanul, reménytelenül józanul hangzanak a trappista szerzetes szavai: „amikor békéért imádkozom, nemcsak azért könyörgök, hogy az oroszok adják meg magukat küzdelem nélkül, és hadd érvényesüljön a mi akaratunk; azért imádkozom, hogy mi és az oroszok térjünk végre észhez, és tanuljuk meg együtt megoldani a problémáinkat, a tőlünk telhető legjobban ahelyett, hogy globális öngyilkosságot készítenénk elő”.

Az első keresztények

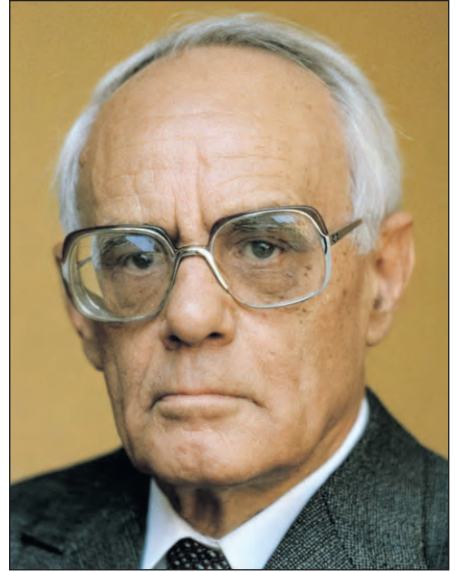
A keresztény gondolkodóknak azonban nyilván nem kellett a modern korig várniuk arra, hogy a békéről és a háborúról töprengjenek. Az ókeresztény kor szakértői egyetértenek abban, hogy az

első két században egységesen békepártiság jellemezte Jézus követőit. Wilhelm Geerlings, a neves egyháztörténész rámutat, hogy bár a *Jelenések könyve* egyértelműen istenellenesnek állítja be azt az elnyomó és „totalitárius” államot, amelynek „propagandagépezete” és „császárkultusza” egyenesen bálványimádó, nem buzdítja fegyveres ellenállásra a keresztényeket, s nagyjából 200-ig a keresztény szerzők gyilkosságnak ítélik és elutasítják a háborút, élükön Szent Jusztinossal, aki szerint bibliai jóvendölések teljesebben abban, hogy a keresztények nem hajlandók részt venni háborúban, vagyis a háború nem valós lehetőség többé a keresztények számára.

A 2. század végén és a 3. század elején azonban már nem ennyire egyértelmű a helyzet. Egyrészt egyre nagyobb számban voltak már keresztények, s nem tudtak többé-kevésbé észrevétlenül elkülönülni attól a társadalomtól, amelyben a fokozódó mértékű hadviselés egyre több katonát igényelt. Másrészt a katonaság idővel polgári feladatköröket is átvállalt, például részt vett az adók behajtásában és a rendfenntartásban, ami keresztények számára is kezdte vonzóvá tenni a katonai tisztség vállalását. Ebben az időszakban Tertullianus írásai kiváló betekintést engednek a korai kereszténység elkerülhetetlen vívódásába: vajon miként szolgálhatják Jézus tanítványai a béke ügyét? Első műveiben Tertullianus még élesen elítéli a keresztény katonáskodást, s arra hivatkozik, hogy mivel Jézus „leszerelte” Pétert, egyetlen követőjének sincs joga ismét fegyvert ragadni. Később viszont kénytelen elfogadni, hogy amennyiben egy keresztény ember nem hajt végre ha-

Thomas Merton

Karl Rahner

lálbüntetést és tartózkodik a bálványimádástól, katona maradhat, ha történetesen ez volt a foglalkozása, amikor megkeresztelkedett. Jól láthatóan engedményt tesz az észak-afrikai író, de ez a 3. század viszonyai között elengedhetetlennek tűnik a szemében. Ugyanebben a században Órigenész is egyensúlyozni próbál: noha kiemeli, hogy a keresztények nem vonhatják ki magukat az állami ügyekből, határozottan tiltja, hogy hadat viseljenek, hiszen többet tehetnek a társadalomért és az államért, ha a jó ügy győzelméért imádkoznak, mint ha fegyvert ragadnak.

Egy modern teológus

A szerzetesi reflexiók és az első keresztények útkeresései nem csekély mértékű valóság-érzékről tesznek tanúságot. Mind Thomas Merton, mind az ókeresztény gondolkodók tudják, hogy a béke hiánya tényleges valóság, amelyet nem lehet pusztán szólamokkal megszüntetni. Sőt, annak is tudatában vannak, hogy békén is több mindent lehet érte-

ni. Egyesek számára a béke nem több mint saját kizsákmányoló tevékenységük, rablásuk és élvezethajhászásuk zavartalansága, állítja Merton, azaz lényegében csak a háború valamilyen rejtett formája. De valóban ennyire lesújtó lenne a realista összkép?

Karl Rahner azon modern katolikus szellemek közé tartozik, akik a béke lehetőségéről gondolkodva igyekeztek elkerülni az egyoldalúság csapdáját, s tudták, hogy pusztán békét követelve még nem oldanak meg semmit, mert a békének feltétele, hogy megértsük azt a világot, amelynek békét kívánunk. Rahner kiindulópontja a hatalom, az a felismerés, hogy a hatalom elválaszthatatlanul hozzátartozik az emberi együttéléséhez, s a hatalommal együtt a feszültség és a szembenállás is elkerülhetetlen. Aki tehát nem tekinti egyenértékűnek a békét a temetői nyugalommal, annak tudnia kell, hogy a feszültség és valamiféle harc egészen egyszerűen nem iktatható ki az emberek közötti viszonyokból. Érdemes megfontol-

ni a jezsuita teológus figyelemztetését, mely szerint ez a feszültség csak akkor lenne elkerülhető, ha monopolizálnánk, egyetlen személy vagy egyetlen csoport kezébe adnánk a hatalmat – ami viszont a lehető legnagyobb mértékű erőszak forrása lenne.

Természetesen Karl Rahner sem feledkezik meg arról, hogy a realista keresztény ember több mindent tehet a béke érdekében. Először is azt, hogy tudatosítja az emberi együttélésről járó feszültség természetét, ha szembenéz azzal, hogy a véges emberi hatalom terében nem lehet minden további nélkül harmonikus viszonyokat teremteni. Ha képes erre a szembenézésre, akkor felkészültebben vállalkozhat alapvető feladatára, a béketeremtésre. Másodszor érdemes elgondolkodnia azon, hogy teológiai szempontból mi a béke ellentéte. Rahner nem egyszerűen csak a háborút említi, hanem főként az úgynevezett konkupiscenciát, vagyis a rendezetlen hajlamokat, a belső széttagoltságot és megosztottságot, a készletese és a gondolatok szétartó jellegét, azt a rendezetlenséget, amelyben nem nyer teret az összhang. Ez pedig nemcsak csoportok között, hanem az egyénben is jelen van. Harmadszorban a béke elgondolhatatlan lemondás nélkül, a feszültség enyhítése ugyanis lehetetlen úgy, ha senki sem enged abból, amihez joga van. A lemondás pedig végső soron kivitelezhetetlen Isten nélkül. Csak az tud lemondani valamiről, akár mások köszönetének és elismerésének hiányában is, aki tudja, hogy az emberi életnek van olyan végső értelmi teljessége, amely nem emberi ügyeskedések eredménye, hanem maga Isten. Mindezzel Rahner valójában a szeretet leírását nyújtja: pusztán igazságos alapon nem teremthető meg a béke, mert nem létezik olyan igazságosság, amely felszámolná a feszültségeket; teológiai szempontból a békéhez elengedhetetlen a szeretet balgasága, amely kész lemondást gyakorolni akkor, amikor erre nem kötelezné az igazságosság.

Mi más jutna eszünkbe, amikor a Megfeszítettre tekintünk, aki nem a világ békéjét, hanem az ő békéjét adja mindannyiunknak?

„Tudsz-e jönni, Jóska? Menni kellene le, az ukrán határra.” Február 25-én, az orosz–ukrán háború kitörésének másnapján csörgött Veres József telefonja. A vonal másik végén Árvai Ferenc atya beszélt, az Egri Főegyházme-gye karítázigazgatója. József, aki közgazdászként dolgozik, ránézett a naptárára, látta, mennyi munka vár még rá a héten, és nemet mondott. Aztán egy kis idő elteltével visszahívta Feri atyát...

Hogyan lett a nemből igen, és az eredetileg vállalt egy hétből egy hónap? Erről is szó esett, amikor március végén, szolgálata egyik utolsó napján felkerestük Józsefet Barabáson, a Katolikus Karitás segítőpontján.

Veres Józsefet jómagam az abasári katolikus plébánia lelkes sajtóapostolaként ismerem meg, és márciusban nagy örömmel ismertem fel több képen is, amint a karitász ukrán–magyar határ menti segítőpontján, Barabáson szolgál.

Annak a bizonyos február 25-i, pénteki telefonhívásnak volt egy két-három évvel korábbi előzménye. Árvai Ferenc atya ugyanis karitászigazgatóként úgy gondolta, fontos lenne felmérni a főegyházme-gye valamennyi karitászcsoportjában, hogy kik azok, akik mozgósíthatók, akik rendelkezésre tudnak állni egy esetleges katasztrófahelyzetben. „En akkor beikszeltem magam. Aztán, hála Istennek, hosszú ideig nem történt semmi. De azon a februári csütörtökön kitört a háború, pénteken pedig már csörgött a telefon” – meséli József.

Feri atya egy heti szolgálatra hívta őt a határra. De József, amikor a naptárában látta, mennyi munka vár rá másnap, és hogy a következő hétre is be vannak tervezve audiotok, azt felelte, sajnos most nem tudja vállalni a feladatot. Ám miután letette a telefont, elgondolkodott: a naptárában sehol sem találta egy olyan hetet, ami szabaddá van téve arra az esetre, hátha éppen akkor lesz katasztrófa valahol... „Nem biztos, hogy jól van a fejemben a sorrend” – szólalt meg benne egy hang.

Abasáron, a mátrai borvidék egyik településén, Jóska-ék kéthetente csütörtökönként összegyűlnek a templomban: a Péter-Pál imacsoporthoz tartozók az összejövés alkalmán olvassák az evangéliumot, és azokról beszélgetnek. A telefonhívást megelőző napon – a háború kitörésének a napján – éppen Aggeus próféta könyve volt a napirend. Amikor a zsidók megszabadultak a babiloni fogságból, hazamentek, és nagy lelkesedéssel építeni kezdték az Úr házáat, a templomot. De aztán alábbhagyott a lendület, a templomépítés helyét fölverte a gaz, mindenki a saját házáat kezdte el építeni. Nem volt helyes a sorrend – idézi fel az emlékeit Jóska. „Ahogy a telefonhívás után elgondolkodtam, arra jutottam, hogy én is rossz sorrendet állítottam fel magamban: az Isten házáat kellene az első helyre tenni, és azt építeni, nem a sajátomat. Ezt úgy fordítottam le magamnak, hogy nem az én munkanaptáramat kellene nézmem, hiszen, ha jobban belegondolok, nincs olyan feladatom, amit ne lehetne későbbre halasztani.” Jóska ezután megbeszélte a döntését a feleségével, visszahívta Feri atyát, és elvállalta, hogy lemegy egy hétre a határra. Szombaton már az autóban ültek.

Az országos központ is aznap indult felmérni a helyzetet, a határon tevékenykedni kezdett a görögkatolikus Nyíregyházi Egyházmegye – amelynek keleti határa egybe-

esik az országhatárral –, a ti-szabecsi karitászcsoport vizet és szendvicset osztott a háború elől menekülőknél. Még szombaton összeült a Karitatív Tanács, s az országos szervezetek felosztották egymás között a határon teljesítendő feladatokat, ekkor jutott Barabás a Katolikus Karitásznak. Február 27-étől, vasárnaptól vannak itt tehát, Jóska már a táborépítésben is részt vett.

Három nap építkezés meg raklaphordás után Jóska egyszer csak leült egy számítógép elé, mert épp üres volt a szék, és aztán ott is ragadt, egy hét helyett ráadásul négyre. Az irodai háttér biztosítása lett a feladata: iktat, táblázatot vezet az adományok átadásáról-átvételéről, előkészíti a papírokat, amelyek ahhoz szükségesek, hogy a szállítmányokat át lehessen vinni a határon. Emellett – a budapesti országos központ egyik munkatársával megosztva – ő az, aki a rendszernyilvántartásban rögzíti az önkéntes munkára jelentkezőket. Úgy alakították ki a határ menti szolgálatot, hogy reggel nyolckor és este

beszélik meg velük, hogy pontosan mikorra várják őket.

A katasztrófahelyzetben végzett munka egyik jellegzetessége, hogy nagyon rövid lefutású feladatok vannak, s ezek gyorsan követik egymást. Ez a legnagyobb különbség a többi karitászmunkához képest, amelyeknél hosszabbak a folyamatok, és minden dolognak van előzménye, következménye. Itt hirtelen állnak elő helyzetek, azonnali döntéseket kell hozni, és máris át kell állni a következő feladatra, ami az előzőtől nagyon különböző is lehet. Az egyik pillanatban még egy érkező menekültnek a személyes problémájával kell foglalkozni, például fuvar szereztetni neki, a következő pillanatban pedig adott esetben azt kell megoldani, hogy ne törjön ki a pánik, amiért elment az áram – meséli Jóska.

Volt, amikor azt a helyzetet kellett menedzselni, hogy egy autista kisgyermek minél jobb feltételek közé kerülhessen. Megoldották, hogy a gyermek, akit különösen megriasztott addigi életútjának felborulása, külön helyiségben lehessen az édesanyjával, ne másik száz ember között. Az utaztatásuk mikrobusszal történt, nem kellett Volán-járatra szállniuk. Az isteni gondviselést gyakran tapasztalták maguk körül az itt dol-

József és Barabás

így inkább az asztalra borulva aludtak kicsit páran, a gyerekeknek pedig jutott fekhely úgy, hogy többen aludtak egy ágyban. A menekültek nagyon toleránsak, ebből soha nem volt gond, még akkor sem, amikor teljesen más kultúrából származók jöttek, például nigériai vagy ghánai egyetemisták, csapatosan.

Most egyébként egy nagyobb volumenű átállást oldanak meg éppen, hiszen március utolsó hetében jelentősen megcsappant a barabási

élelmiszerárak, ezért óriási segítséget jelent, hogy Magyarországról adományként alapanyagokat kapnak a menekültek ellátásához. A püspök arról is beszél, hogy a hívek segítsége is nagyon sokat jelent a határ közelébe érkezett belső menekültek lelki támogatásában.

A segítőik közül sokan hajlamosak lennének arra, hogy jobban belemélyedjenek egy-egy érkező menekültnek a sorsába, még akkor is, ha az – legalábbis átmenetileg – meg-

részt vegyék rajta, részesüljek a szentáldozásban.” A hétköznapi liturgiára Barabáson a római katolikusoknak nincs lehetőségük. Tábori körülmények között tartott egyszer misét Árvai Ferenc atya, egyszer pedig Écsy Gábor atya, az országos karitászigazgató.

Jóska úgy fogalmaz: furcsa, hogy itt van most pénteken, és semmi esélye arra, hogy keresztutat járjon. A nagybőjt ezután sosem lesz már olyan számára, mint azelőtt volt, teszi hozzá. Majd arról beszél, hogy megvonnak maguktól valamit. A bőjt és az ima az önkéntes szolgálata idején most kevésbé tudott jelen lenni az életében, de a jó cselekedetekre annál nagyobb hangsúly került.

Örömmel számol be arról, hogy március 15-én egy hat fős önkéntes csoport érkezett ide a falujából. Jó volt látnia, milyen szépen dolgoznak együtt, tudja, hogy otthon nem feltétlenül lenne ilyen nagy közöttük az egyetértés és a szeretet. „Nem agitáltam őket, hanem az egyikük egyszer eljött, és hazamenve elvitte a híret a barabási szolgálatnak. Aztán spontán szerveződött egy mikrobusznyi ember, akik adományt is hoztak, és vállaltak itt egy tizenkét órás műszakot.”

Veres Józsefet mostani szolgálatának utolsó előtti napján csíptük el Barabáson. Gyakorlott zarándokként már a lezáráson, összegzésen gondolkodott. „Nyilván nem mondom, hogy ezután nem jövök, mert lehet, hogy úgy hozza a helyzet. De elfáradtam. Fizikailag kevésbé, lélekben viszont annál inkább. Nekem most így elég. Biztos vagyok abban, hogy a zarándoklatos lelkeségemből is tudtam építkezni az itteni szolgálatom alatt. Meg is fogalmaztam magamnak, hogy olyan ez, mint egy zarándoklat, azzal a különbséggel, hogy minden este ugyanott fekszem le. De itt is ugyanúgy más minden nap, mint amikor zarándoklaton van az ember, és itt is mindig az adott pillanatot kell megélni, azt, ami éppen történik. Csak itt még hozzájön az, hogy másoknak is segíteni kell megélni, ami van, és úgy cselekedni, hogy minden a lehető legjobb legyen számára.”

Agonás Szonja
Fotó: Lambert Attila

nyolckor legyen a váltás a tizenkét órás műszakok között.

A központból mindig van itt két-három ember, ők látják el az ügyeletes vezetői feladatokat. Tehermentesítésükre az egyházmegyei karitászigazgatók közül is sokan idejöttek két-három napra. Mellettük a feladatok nagy részét önkéntesek végzik, nappali műszakban 12–14, éjszaka 8–10 fő. Az önkénteseket részben a megyei karitászigazgatók mozgósítják a területükön működő plébániai csoportokból, onnan érkeznek a kétharmaduk, egyharmadukat pedig azok adják, akik a központi felhívásra a honlapon keresztül jelentkeznek. Telefonon

gozók. Például akkor is, amikor egy olyan menekült érkezett, aki Baden-Badenbe szeretett volna eljutni. Ha bármelyik másik napon jött volna át a határon, nem lett volna közvetlen fuvarja, szerencsés esetben elvitték volna valahová Németországba. De éppen akkor volt ott egy önkéntes sofőr, aki pont Baden-Badenbe ment...

Az első időszakban öt-hat száz ember érkezett naponta – emlékszik vissza Jóska. Barabáson éjszakára mintegy negyven embert tudnak elhelyezni, mondja, de egyszer-kétszer szükségből többen is voltak. Nem akartak az éjszaka közepén továbbindulni,

határátkelőkön keresztül érkező menekültek száma. (Április elsejétől éjszakára le is zárták a barabási határátkelőt, reggel 7 órától éjjel 23 óráig van nyitva.) A segítségponton dolgozók tevékenysége így most változott, inkább az került a fókuszba, hogy időről időre tartós élelmiszert vigyenek át a határ túloldalára. Hiszen ott gyakorlatilag minden háznál vannak belső menekültek, akiknek az ellátásáról nagyrészt az ottani karitász gondoskodik. A hamarosan útnak induló szállítmányt Majnek Antal nyugalmazott munkácsi megyéspüspök kíséri majd. Mint mondja, Kárpátján nagyon felmentek az

oldódott, árulja el Jóska. Műszak közben itt nincs idő morfondírozni, de amint van egy kis szünet, azonnal látszik az embereken, hogy jár az agyuk. A menekültek és a segítőik lelkiállapotának erősítésében sokat segít, hogy nincs olyan nappali vagy éjszakai szolgálat, amikor ne lenne itt egy római vagy görögkatolikus pap.

Azt is elmondja, ő mindig a napi evangéliumra igyekezett támaszkodni, amit a fejében és a szívében hordozott, és erőforrást jelentett neki az is, hogy hétvégezte hazament. „Átértékelődött az életemben az otthon megszokott szentmise, fontosabbá vált, hogy

Jézus passiója folytatódik itt a földön

Beszélgetés Legeza József görögkatolikus pappal

Legeza József görögkatolikus parókust 1981 augusztusában szentelte pappá Timkó Imre megyéspüspök. Két év-tizede a Budapest-Újpesti Görögkatolikus Egyházközség parókusa, szentbeszédeit, lelkigyakorlatait sokan ismerik és szeretik. Feleségével, Tóth Mária orvossal negyvenegy éve élnek együtt, három gyermekük van.

– Hatgyermekes, görögkatolikus családba született, édesapja ugyancsak pap volt. Az 1956-os forradalom leverése után azonnal kitiltották akkori állomáshelyéről, Hajdúdorogról. Mivel vádolták?

– Hajdúdorog a görögkatolikus hazai Mekkája. A forradalom kitörése után Mindszenty József bíboros, hercegprímás felfüggesztett néhány prominens békepapot, akik együttműködtek a kommunista hatalommal, így édesapám főnökét, az akkori hajdúdorogi parókust is. Apám balga módon elvállalta a parókia adminisztrátori tisztségét. Elődje azt kérte tőle, hadd misézzen, apukám viszont nem engedte, a felfüggesztés ugyanis ezt nem tette lehetővé. Amikor aztán elbukott a forradalom, természetesen visszakerült a helyére ez az atya, apámnak pedig mennie kellett. Nyíradonyba került káplánnak. Nem járt rosszul, hiszen ahol káplán van, az nem kis hely. Én Sátoraljaújhelyen születtem, de Nyíradonyt tartom a szülőfaluumnak. Ha az Isten valamit kivesz a kezünkből, akkor ad helyette mást, csak mi ezt nem értékeljük kellően, mindig azt nézzük, mit vett el tőlünk. Apám jobban járt azaz, hogy elkerült Hajdúdorogról, Nyíradony ugyanis nyugalmasabb hely volt. Később várossá fejlődött.

– Az, hogy papcsaládba született, azt jelentette, hogy egyenes volt az útja a papsáig?

– A Jóistennek mindenki vel külön játszmája van. Lehet, hogy az apám példáján keresztül is hívott engem. A templom árnyékában nőttem fel, és biztos, hogy ez hatott rám. Természetesen megvolt a személyesség is, hiszen a szüleim vallásos szellemben neveltek. Aztán bekövetkezik az ember életében egy fordulat, s onnantól már tudatosán vállalja a hitét, a vallását. De amikor Jézus feltámasztotta a naimi ifjút, akkor sem lett mindenki hívó, nem hitt mindenki a feltámadásban. Ez kegyelem.

– Érettségi után rögtön a szemináriumba jelentkezett?

– Igen. Nagyon jó sorom volt, mert Nyíradonyban erősen vallásos közösség élt. A Kecskeméti Piarista Gimnáziumba jártam, ahol kiváló tanáraink voltak. Azon szerettem odajárni, óriási élményt jelentett egy faluból a városba kerülni.

– 1981-ben szentelték pappá. Szolgálatának első szakasza a Kádár-korszak végére esett, a második pedig több mint harminc éve tart. Hogyan jellemezné ezt a két időszakot vallási és társadalmi szempontból?

– Papi szolgálatomat Nyíregyházán kezdtem káplánként, a püspöki templomban. Szűkre szabott keretek között éltünk, de a szocializmus eresztekei akkor már kezdtek meggyengülni. A plébániaközösség már kirándulásokat is szervezett, igaz, ha Budapestre vagy Nagymarosra mentünk, nem együtt, hanem külön-külön utaztunk. Négy év után Budára kerültem, ahol tizenhét évig voltam káplán. Budáról 2002-ben helyeztek el, azóta szolgálok Újpesten, Sasalmon és Rákospalotán. A kérdésére válaszátérve: a szocializmus utolsó tíz évében már szabadabban élhettünk. Figyelték, de már nem üldöztek bennünket. A rendszerváltozás utáni időszakról elmondhatom: ha vágyunk valamire, az a vágy jobban betölti a szívünket, mint a megvalósulás. Mindig egy kicsit más valósul meg, mint amit remélünk. Vágyódunk valami után, elképzeljük, hogy milyen örömeink lesznek, és akkor más örömeket ad az Isten. Pilinszky azt mondja: ha valaki vágyakozik a havazásra, az a vágyakozás már fölér egy kiadós havazással. Mi is vágytunk a szabadságra, de kicsit sebbnek láttuk, amíg nem valósult meg, mert sok szép álommal felruháztuk. S amikor kirepültünk a kalitkából, volt, ami másképpen alakult, mint ahogyan elképzeltük.

– Ma miben látja a Krisztushívók feladatát?

– Tanúságtevőknek kell lennünk. Soha nem volt könnyű kereszténynek lenni, ha valaki komolyan vette a hitét, és megpróbált aszerint élni. Nincs mese, szentté kell válnunk.

– Ha ez olyan könnyű lenne...

– Nagyon nehéz, mert két énünk van, s ezek küzdenek egymással, ahogyan Szent Pál is írta: tudom a jót, és mindig a rosszat teszem. Isten azonban nem azt nézi, hogy milyenek vagyunk, hanem hogy milyenek szeretnénk lenni. Ez nagyon jó. Egy görögkatolikus imádság szerint: „Ha valódi bűnbánatra nem jutottunk, szándékunkat bűnbánat gyanánt fogadd el.” Sokszor nem sikerül eljutnunk arra a szintre, ahová szeretnénk, vágyakozunk, de mindig kevesebbek vagyunk annál, mint amik lenni akarunk. Ám Isten a szívünk szándékát nézi. Nála nem az eredményeink számítanak, hanem a küzdelmeink.

– A Görögkatolikus Szemlében hosszú évek óta rendsze-

resen közöl recenziókat, mi-niesszéket, melyekben rámutat, hogy egy-egy irodalmi mű miként kapcsolódik Istenhez, a Bibliához. Említette, hogy mindig két én küzd bennünk. Erről eszembe jut Dosztojevszkij regénye, a *Karamazov testvérek*, amelyben a démonaival harcoló, de jóra vágyó legidősebb fiú, Dmitrij azt mondja: Isten és az ördög küzd értünk, s e harc terepe az emberi lélek. Mitől függ, hogy végül ki lesz a győztes? Isten kegyel-

métől? Vagy rajtunk is múlik ez?

– A kegyelem nagyon fontos. De ne feledjük, Isten úgy is megteremthette volna a világot és benne az embert, hogy eleve a mennyországba helyezze, és semmit sem kell tennünk ezért. Ám ha így lenne, akkor nem élveznénk a mennyek országának gyümölcseit. Így is érdemtelenül jutunk a mennybe, de azért jó érzés, hogy egy hajszálnyit tettünk érte, és nem lesütött szemmel lépünk be az öröklét kapuján.

– Ha minden erőfeszítés nélkül, könnyen jutnánk a mennyországba, annak nem igazán lenne értéke?

– Semmilyen értéke nem lenne. A könyveim közül is azokat értékelem a legtöbbször, amelyeket nem tudtam rögtön megvenni, mert kevés volt a pénzem. Eldugdostam ezeket a köteteket az antikváriumokban, nehogy másválaki elvigye őket, és mindennap megnéztem, megvannak-e még. Ez így ment egészen addig, míg össze nem gyűjtöttem a szükséges összeget.

– Vannak kedvenc írói, költői?

– Elsősorban az oroszok, Dosztojevszkij, Tolsztoj, Csehov.

– Csehovot az irodalomtörténészek általában ateistának tartják, de szerintem több művében – például a *Ványa bácsiban* – kimutatható a keresztény hit...

– Csehov azokat az embereket képviselte, akik küzdenek a hitükért. Nagyon sokan vagyunk ilyenek. Egyikünk-

nek a hite sem megdönthetetlen, nem a kétszerkettő bizonyossága, hanem folyamatos küzdelem. Csehov művei elsősorban az istenkeresőkhöz szólnak.

– És Dosztojevszkij, Tolsztoj?

– Tolsztoj azt írja le, hogy milyen a világ. Ő inkább analitikus, halad előre, mindent sorra vesz szépen, egymás után. Dosztojevszkij pedig a benne lévő világot mutatja be,

élnék hitetlenül, de senki nem hal meg így. Mindenki a saját halálával hal meg. Van halál előtti, alatti és utáni pillanat. Csak nekünk ez összesűrűsödik. Felkeresem a kórházban a betegeket, viszem a kis portékát, mondom, hogy görögkatolikus pap vagyok, ki akar gyónni, áldozni. Többször szeretettel fogadnak, de előfordul, hogy elutasítanak. Egy alkalommal odamentem egy ilyen beteghez, már haldoklott. Keresztet rajzoltam a homlokára, és azt mondtam neki, ha örül, hogy itt vagyok, pislogjon egyet. Megtette. Nem tudjuk, hányan üdvözülnek. Jézus nem beszélt erről. Mert ha azt mondta volna, rengetegen, akkor sokan úgy gondolnák, talán a sokba én is beleférek, kár fáradozni. Ha pedig kevesen, akkor meg minek fáradjak, úgysem leszek köztük. Jézus azt mondta, ez Isten dolga. De én azt hiszem, ha Isten az egyszerűt Fiát sem kímélte a mi üdvösségünkért, akit pedig jobban szeretett önmagánál, ha feláldozta őt értünk, akkor ennek biztosan meglesz a hatása, csak még nem látjuk. Akik kívül állnak az Egyházon, de jó cselekszenek, valamiképpen azok is hozzánk tartoznak.

– Néhány évvel ezelőtt kétszer is daganatos betegséggel küzdött, és mindkét alkalommal meggyógyult. Mennyiben lett azóta más ember és pap?

– Sok mindent odaadnék az életemből, de ezeket a szenvedéseket nem. Kicsit szerényebb lettem azóta, és arra is ráébredtem, hogy vigyáznunk kell, mert az élet nem hosszú. Ha az ember keze sebes, lehet, hogy nem tud olyan hatékonyan dolgozni, mintha semmi baja nem volna, de az biztos, hogy nem fog törni-zúzni, hanem óvatosan nyúl mindenhez. Ha fáj a lába, nem fog futóversenyt nyerni, de biztosan nem rugdos meg másokat. Másmilyen lenne a világ, ha mindenki a sebes kéz tapintatával, a fájós láb óvatosságával közelítene a másik emberhez. A sebek, a fájdalmak érzékennyé tesznek, igazából gyógyítanak bennünket. De nagyon jó, hogy életben maradtam. Nem baj, ha bántanak, a lényeg, hogy élek.

– A feleségemet három évvel ezelőtt, szenteste napjának hajnalán magához szólította az Úr. Mivel közvetlen közelről kísértem végig hosszú szenvedését, azóta minden szenvedőben azt látom.

– Ugyanígy van ezzel Isten is. Mióta a Fia emberré lett, közelebb kerültünk hozzá, mert minden emberben a megtestesült Fiát látja, akit szeretett, szeret. Kicsit olyan ez, mint amikor külföldön járunk, és meglátunk egy ma-

gyar rendszámú autót. Nem tudunk nem szeretettel gondolni rá. Megnyugtató számunkra, hogy az Atyaisten – aki egyébként is a végtelen szeretet – nem idegenként tekint ránk. A Fiú által benne van a Szentháromságban az emberi természetünk is.

– Az idei már a harmadik rendkívüli nagybőjt volt. Az előző két évben a világhárvány árnyékolta be a húsvét-ra való lelki felkészülésünket, idén pedig az orosz-ukrán háború pusztításai itt, a közelünkben.

– A kisembereknek semmi közük a vérontáshoz, s megint ők szenvednek. Az ördög működik. Képes arra, hogy átvegye az uralmat, és befolyásoljon bennünket.

– A pusztítás, az öldöklés mellett ugyanakkor ott van a szolidaritás, a segítőkészség is.

– Egy biztos: megmutattuk a világnak, hogy nem vagyunk idegengyűlölők. Akiknek szükségük van rá, azoknak segítünk. Az öldöklésre nemet mondunk, de a szükségben segítünk. Megint bizonyosodott, milyen sokan vannak a jó emberek. Nagyon fontos, hogy az otthonukat, mindenüket elveszítő menekültek érezzék, nincsenek egyedül. Bár a szenvedésüket nem tudjuk megszüntetni, de együttérzünk velük. Jézus is együtt szenvedett velünk. Ha ránézünk a keresztre, magunkat látjuk.

– A mai globalizált, felfordult világban, a sokáig a béke földrésznének gondolt Európában, ahol most pusztító háború dúl, mit jelent a húsvét ünnepe? Mit jelent a világtörténelem legnagyobb eseménye, az, hogy Jézus Krisztus a kereszthalálával megváltott bennünket, és feltámadásával legyőzte a halált?

– Azt jelenti, hogy nem vagyunk egyedül. Jézus együtt szenved velünk, s neki jobban fáj a földi szenvedés, mint nekünk. Valahol olvastam, hogy amikor a koncentrációs táborból egyszer megszökött egy rab, elrettenésül a láger két legfiatalabb lakóját, egy nyolc- és egy kétéves gyereket felakasztottak a foglyok szeme láttára. A nagyobbacska hamar meghalt, a kicsi a súlya miatt még sokáig küszködött. A rettenet láttán többen azt kérdezték: hol van most Isten? Ott szenved, mutatott egy rab – talán pap – a kétéves gyermekre. Jézus passiójának nincs vége, folytatódik itt a földön. De reményt ad nekünk, hogy nagypéntek után mindig húsvétvasárnap következik. És szép ez a görögkatolikus imádság: Köszönjük, hogy a szenvedésben is megmutatod irgalmadat, mert nem aszerint büntetsz, ahogyan megérdemelnénk, hanem ebben is látjuk a te jóságodat.

Bodnár Dániel
Fotó: Fábíán Attila

„Fekete reverendámban színfolt vagyok”

Beszélgetés Stift Zoltán börtönlelkésszel

A rajzaival evangelizáló Stift Zoltán katolikus lelkipásztor, művésznevéen Angelico atya közel tíz éve börtönlelkész. Számára a húsvét kiemelt alkalom arra, hogy a fogvatartottaknak felmutassa: van értelme élni, mégpedig azért, mert Istennek minden ember fontos. Szolgálatáról a Központi Papnevelő Intézetben beszélgettünk.

– Hogyan lesz börtönlelkész egy pap, aki a rajzaival evangelizál?

– A papi életemen belül sajátos hivatásnak tekintem a rajzolást, szerettem volna folytatni mindazzal együtt, ami hozzátartozik: kiállítással, közönségtalálkozókkal. A plébánosi életnél nagyobb szabadságot jelentő börtönlelkészi szolgálat megadja erre a lehetőséget. 2013 és 2015 között a Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézetben dolgoztam. Bár nem vagyok az a katonás típus, nem ijedtem meg a feladattól. 2015-ben aztán a saját egyházmegyémbé kerültem, azóta a Szombathelyi Országos Büntetés-végrehajtási Intézet lelkésze vagyok. Nem kerestem ezeket a lehetőségeket, de bekerültem a börtön világába. Úgy gondolom, gyerekként senki nem vágyik arra, hogy börtönőr legyen, fiatal papként sem arra, hogy börtönlelkészként szolgáljon. De ha az élet úgy hozza, hogy ez lesz a dolga, lassan felfedezi ebben a feladatát. A papot és a Jóistent is a szenvedő emberek keresik. Bárhol legyenek is, ez mindenütt így van, ezért nem éreztem úgy, hogy a börtönlelkészi munka nagyon különbözne a másfajta szolgálatoktól. Támaszkodni tudtam a sorkatonai szolgálat idején szerzett tapasztalatomra, és a kórházlelkészi múltam is segített, egyfajta hasonlóságot éreztem a két feladat között.

– Hogyan éli meg a lelkészi hivatását a börtönben?

– A felszentelt pap az Egyház jelenlétét testesíti meg a börtönben. Az

zöm, megszelídítem, valami jóba be-szervezem az ott lévőket. Pap vagyok, a jelenlétem lehetőség, amivel élhetnek az emberek, és sokan élnek is. Ugyanakkor nagyon küzdelmes

ez a szolgálat. De naponta megerősítést jelent, hogy valóban papként tekintenek rám az ottani emberek, azt várják tőlem, hogy a lelkipásztoruk legyek.

– Mit tart a feladatának az elítéltek között?

– Ferenc pápa azt mondja, a lelkipásztor feladata, hogy törődjön a nyájjal, együtt legyen vele. A börtönben beszélgetni kell az emberekkel, meghallgatni őket, és tanítást, buzdítást adni nekik. Közel kell lenni hozzájuk, mert csak így lehet átadni az Egyház örömhírét, nem programként, hanem jelenléttel, az adott kerek között, amiket időnként nagyon szűknek érzek. Az a dolgom, hogy a rendelkezésre álló időben megtegyem, ami tőlem telik és amire a fogvatartottaknak igényük van. A vasárnap egy jelentős részét a börtönben töltöm. Kezdetektől a vasár-

zajló beszélgetések, ahogyan a közös imádkozós, éneklős együttlétek is, amelyeken a tanításnak is helye van. Pap vagyok, ezért a börtönben velem úgy beszélgethetnek az embe-

rek, mint senki mással. Nagy nyitottságot és kitüntető figyelmet tapasztalok a kollégák és a fogvatartottak részéről is. Még a vallástól nagyon távol állók is tisztában vannak a gyónási titok fogalmával, így azok is kitüntetnek a bizalmukkal, akik egyébként nagyon meggondolják, hogy kinek mit mondanak el. Az együttlétek során sokat énekelünk, ezt nagy lelki erőforrásnak érzem. Igazi élmény nekem, hogy szeretnek énekelni a fogvatartottak. A templomokban mikor énekel együtt hetvennyolcvan, húsz és ötven év közötti férfi? Kerestem egy hangszert is, ami segít az éneklésben, és könnyen magammal tudom vinni a börtönbe; az ukulelét választottam. Amikor ott a szűrkeségben közösen megszólaltatjuk a dallamokat a *Szentírás* tanításán alapuló szövegekkel, ugyanúgy működnek, mint a gyerekeknek.

– Mire van nagyobb szükségük az elítélteknek: a meghallgatásra vagy a tanításra?

– Hálásan fogadják mindkettőt. A szemináriumban a rektor heti buzdításait exhortációnak neveztük. Ez a fajta tanítás a börtönben is nagyon helyénvaló, fején találja a szöveget. Bátorítónak kell lennem, a fogvatartottnak erre van szükségük ahhoz, hogy kibírják a letöltendő időt, mert nagyon nehéz a börtönben élni. Kell nekik a bátorítás, hogy ép lélekkel éljenek, és ha lehet, előbbre jussanak a lelki úton, amin a Jóisten vezet minket, bárhol vagyunk, a börtönben is. Lelket kell önteni azokba az emberekbe, akiknek papírjuk van arról, hogy nincs helyük a világban, nem kellene, ott vannak bezárva és kizárva. Valamit mondani kell neki, és az Egyháznak van mondanivalója, amibe belekapaszkodhatnak.

– Hogyan fogadják ezt a börtönben élők?

– Akik szenvednek, akik magukra vannak hagyva, nagyon keresik az Istent. Sajnos sokszor még a keresztények is hamis képet hordanak magukban: úgy gondolják, aki megtér, az a kegyelem állapotában repkedni fog a boldogságtól. Ezzel szemben az ember azt tapasztalta, hogy ha eljut a hitre, nem jár nagy magasságokban, lehet, hogy nagyon is magányos és csüggedt. A kereszténység rámutat a megfeszített istenemberre, aki felkiált a kereszten:

„Istenem, Istenem, miért hagytál el engem?” Nem tulajdoníthatunk túl nagy jelentőséget annak, hogy pillanatnyilag hogyan érezzük magunkat. Objektíven kell tekinteni a hitünkre: kapcsolatom van Istennel, hinni akarok benne, szeretni akarom, ez a lényeg. Nem azzal kell foglalkozni, hogy ezt egy templom barokk szépségében élem-e meg vagy a börtön szürke falai között. A szentmisében Jézus ott van közöttünk. Ha rosszul érezzük magunkat, ha nincs kedvünk semmihez, akkor is ott van. A Katolikus Egyház liturgiája istenközelségbe segít bennünket, és ez a lényeg. A holdudvarhoz pedig azok az alkalmak tartoznak, amikor együtt énekelünk, amikor rajzzal kísérve beszélek az Egyház tanításáról.

– Milyen a kapcsolata a fogvatartottakkal?

– Misézek, beszélgetek velük, tanítok, viccelődöm, és velük együtt szomorkodom. Egyszerűen jelen vagyok közöttük. Igazi lelkipásztori kapcsolatban vagyok velük, úgy, mint az egyházközségi hívekkel. Persze szükség van egyfajta óvatosságra is. Figyelnem kell, hogy ne játsszanak ki huncutságokkal, és arra is, hogy akik valóban akarnak, eljussanak a hitéleti alkalmakra. Egy ponton túl nem szabad közel kerülni a fogvatartottakhoz, mert ez akár ve-

szélyes is lehet. Akik börtönben élnek, általában nagyon jó emberismerők. Az életben maradás feltétele, hogy kiismerjék a másikat. Mi, papok is nyitott könyv vagyunk számukra, egyetlen gesztusunk alapján tudják, milyen emberek vagyunk, pillanatok alatt átlátnak bárkin. Ennek előnye is van, mert ha őszintén tudunk köztük lenni, ha sikerül olyannak lennünk, amilyennek a Jóisten akar bennünket, akkor már a jelenlétünk is hatni tud rájuk.

– Milyen a húsvét a rácsok mögött?

– Figyelek arra, hogy a börtön sajátos valóságában, pontosabban abból kiemelkedve megünnepeljük a húsvéti liturgiát. A húsvét arról üzen, hogy nem csak ez az életünk, van valami több ennél. Van értelme élni, mégpedig azért, mert Istennek minden ember fontos. A fogvatartottak mélyen átélnek a fájdalmas Boldogasszony és az Úrjézus kapcsolatát. Tudják, Jézus szenvedett amiatt, hogy az édesanyja szenved, és ő nem tud segíteni rajta. A börtönben nagyon ott van a szenvedésnek ez a spirálja. Szüneteseik egyik legfőbb oka, hogy féltik a családtagjaikat, agódnak értük, és tehetetlenek. Jézus a mi életünket élte. Ő is szenvedett attól, hogy nem tudott segíteni a másíknak. De ebből az áldozatból született meg a megváltás. Van értelme az életnek, akkor is, ha valaki börtönben van. Látszólag kudarc, amit

megél, mégis ennek a gyümölcse a megváltás.

– Tapasztalatai szerint mennyire tudja élni segíteni az Egyház kínálta életvezetés a fogvatartottakat? A börtön világában is életre váltható ez a tanítás?

– Igen, nagyon is. De érteni kell az Egyház tanítását, mert a börtönviszonyok között lepleződik, ha nem jól értem. Nem mondhatom a fogvatartottnak, hogy ha megtértél, onnantól kezdve minden jó és könnyű lesz, mert nem lesz könnyű. Jól kell érteni azt is, mit jelent, hogyha kérnek tőled, adj, és aki megüti a jobb arcodat, annak tartsd oda a másikat is, hiszen ez egy olyan közeg, ahol tényleg kaptál már pofont, és ha odatartod az arcodat, kapsz még egyet. A szeretet arra kötelez engem, hogy ne adjak a másíknak lehetőséget a bűnre. De bocsássak meg, legyek türelmes. A börtönben nagy szükség van erre. A keresztény ember nem érzelmes, érzélgős, finomkodó, hanem bízik a Jóistenben, gyermeki módon a gondviselésre hagyatkozik, és használja az eszét. Ha valami, akkor ez nagyon tud segíteni a börtönben. A nehéz helyzet megkívánja bizonyos erények gyakorlását. Sokakban kifejlődik például az önuralom. A megaláztatások miatt a börtönben lévőeknek nagyon kell vigyázniuk arra, hogy kinek mit mondanak. Már önmagában az köze-

lebb viszi őket a Jóistenhez, hogy tudnak uralkodni magukon. Ezt a képességet a szeretet szolgálatába lehet állítani. A börtönben nagy kísértés, hogy semminek nincs értelme. Van-e kiért, van-e miért összeszedni magukat? Ha nincs, az embert beszippantja az a világ. Sokat segíthet a munka; akik kapcsolatban vannak velem, általában örülnek a munkának, szeretnek dolgozni.

– Két éve a börtönlelkészek országos koordinátora.

– A Magyar Katolikus Püspöki Konferencia megbízásából Berta Tibor püspök fogja össze a börtönlelkészi szolgálatot, és folytatja, szorgalmazza mindazt, ami Bíró László püspökkel elindult. Koordinátorként az ő segítségére vagyok ebben a munkában. Igyekszünk felkínálni a elítélteknek az Egyház kincseit. Emellett fontosnak tartjuk a büntetés-végrehajtási intézetekben az állományi tagokkal való törődést is. Hosszabb távon ez nagy hatással lehet a börtön világára, hiszen ők azok, akik éveken át a fogvatartottakkal maradnak. Velük együtt bíznunk abban, hogy húsvétra a rendkívül hosszú nyúl találkozásbójt lelket próbáló időszak a véget ér, és az egymást erősítő együttlétek újra hozzátartozhatnak majd a mindennapjainkhoz.

**Trauttwien Éva
Fotó: Lambert Attila**

elítélteknek olyan nagy szükségük van erre, mint a szomjas földnek a vízre. Hogy hol vagyok éppen, egy falusi lelkészségen, plébánián, betegek között vagy iskolában, igazából majdnem mindegy. A lényeg, hogy papként legyek jelen. Fekete reverendámban színfolt vagyok a börtönben. Az évek során azt is megértettem, hogy nem a börtönlelkész ügyességén múlnak a dolgok. Nem úgy megyek be a börtönbe, hogy elhatározom, én megtérítem, meggyő-

napi szentmisét tekintem egyfajta kristályosodási pontnak. A börtön falai között, a kenyér és a bor színe alatt ott van áldozatával az emberré lett Isten. Közénk jön a szenvedés, a lelki elhagyatottság, az élet feladása kísértésének helyszínén.

– Hogyan, milyen formában találkozik a fogvatartottakkal?

– Fontosak a négy szemközti és a kisebb – két-öt fős – csoportokban

Ajakon élni tanít az előző nemzedékek öröksége. Megadja a nagyobb közösséghez tartozás biztonságát, kereteket jelent az égiekkel való kapcsolattartáshoz, hordozza őseink bölcsességét, és segít az értékek megőrzésben. A Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei településen a helyi plébános, valamint a Tamási Áron Katolikus Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola, Óvoda vezetői vallottak arról, milyen beleszületni az élő hagyományba.

Húsvétra készülve Gáspár Mátyás plébánossal, Ragány Adrienn polgármesterrel, Rozinka Mihály iskolaigazgatóval és helyettesével, Ragány Zsuzsannával, valamint Takács Károlyné óvodavezetővel találkoztunk az ajaki plébánián. A helyi hagyomány mindenki számára megtapasztalható külsőségeiből indulunk ki, de egyre inkább kiderül, hogy ez a szokásrend a bensőséges elköteleződés kifejeződése. Ajak lakói zárt közösséget alkotnak, a betelepülőket itt még ma is „bekerültek” néven emlegetik. Az évi tizenhét esküvőből tizenegyen ajaki ajakival köt házasságot. Az emberek jól ismerik egymást, tudják, ki lakik a szomszédjukban, és azzal is tisztában vannak, hogy számíthatnak egymásra. A beköltözőtől is elvárják, hogy a szomszédnak valóban szomszédja legyen.

Az ünnepek meghatározóak az itt élők életében. „Nincs olyan egyházi ünnep, amit különösen szeretünk, mert mindig a soron következő várjuk, abba éljük bele magunkat” – mondja az óvodavezető. Persze azért akadnak kiemelt ünnepek, mint például a húsvét és az úrnapi, aminek megvan a helyi szokásrendje. Hamvazószerdától sokan feketében járnak misére. Külsőség, de sajátos hangulatot, lelkiület ad a nagybőjtnek. Minden pénteken más-más közösség a keresztút gazdája. A nagyheti szertartások az újonnan bevezetett szerdai keresztúttal kezdődnek, mely mára az egész település népét megszólítja. A férfiak viszik a keresztet, a bérmlakozásra készülő gyerekek a stációk képeit, a ministránsok a fáklyákat. Olvasót imádkozva járják végig az utat, így mennek ki előbb a régi, majd az új temetőbe. A keresztút a hívek kezdeményezése és szervezése – mondja Gáspár Mátyás plébános.

Nagycsütörtöktől az itt élők nem kapcsolják be a tévét, a rádiót, pénteken már senkinek nem szabad dolgozni, se mosni, se takarítani. Nagypénteken reggel a piacon lévő keresztnél találkoznak az asszonyok, és együtt indulnak a temetőbe. A szertartás mindig három órakor kezdődik. Mindenki feketében van, hiszen Jézus meghalt, gyászolnak. A templom este tízig nyitva áll, folyamatosan érkeznek a családok. Letérdelnek, imádkoznak, mint amikor valamelyik családtagjukat veszítik el. Nagyszombaton a férfiak feladatát, hogy rendbe tegyék az utcafrontot és az udvart. A nők már hajnalról készülődnek, megfőzik a sonkát, el-

készítik a sárgatúrót, megsütik a kalácsot, amit itt pászkának mondanak. A kisgyerekek külön kis kerek pászka készül. Régen úgy süttették a kalácsot, hogy a szomszédok beosztották, kié mikor kerül a kemencébe. Olyan nem fordulhatott elő, hogy valakinek ne legyen pászkája. Amikor minden elkészült, az asszonyok kosárba rakják a sonkát, a páros kolbászt, a sárgatúrót, a főtt tojást, a tormát a zöldjével együtt – ez utóbbi az új élet szimbóluma, a remény hajtása. A megrakott kosarat a pászka-kendővel takarják le, így viszik szenteltetni. „Szépen el kell rendezni mindent, a kosárnak úgy kell kinéz-

nie, mint ami majd megszólal. Még ma is mindenki kíváncsian nézi a másikat. A templomban várjuk Mátyás atyát, aztán leemeljük a kendőt a kosárról. Először mindenki a magáéra néz, hogy nem mozdult-e el valami, aztán nézi a szomszédét, az előtte lévőét. Régen csak nagymisén szenteltek pászkát, aztán szaladvást vitték haza a férfiak, mert úgy tartották, aki elsőnek ér haza, az elsőnek fog bekapálni, és az ő termése biztosan jó lesz” – mesél a helyi húsvéti szokásokról Takács Károlyné óvodavezető, a népi hagyományok nagy tisztelője.

„A húsvét a távol élő ajakiakat is hazahívja. Nagyszombaton ketten gyóntatunk, olyan sokan jönnek. Lélekemelő, hogy ilyenkor az egyetemista is hazajön gyónni. Hazahozza a bűneit” – mondja Mátyás atya.

Nagy ünnep Ajakon az úrnapija is. Előtte egész héten gyűjtik a virágokat, takarítják az utcákat. Évtizedes hagyománya van annak is, hogy melyik család építi és díszíti a négy sátrat. „Ezt megtiszteltetésnek vesszük, nem mondanak le róla” – magyarázza a plébános. Amerre a körmenet halad, minden ablakban virág és mécses van. Egy-egy sátor körül az építő család és rokonsága áll. A sátorból mindenki elvesz egy szál virágot, s mire visszaérünk a templomhoz, a mire visszaérünk a templomhoz, az emberek kezében színes csokor van. Ezt haza kell vinni, otthon megszári-

Ajaki húsvét

tani, és egész évben megőrizni, majd eladni vagy elégetni, a hamut szét-szórni, hogy a Jóisten áldja meg az ajaki földet, és jó termést adjon. A körmenet után nehezen mennek haza az emberek, úgy érzik, ott a helyük” – mutatja be Takács Károlyné az ünnephez kötődő szokást.

Az a középkorosztály, amelynek tagjai most intézményvezetőkként meghatározzák a település életét, már gyerekként megismerte az összetartozás érzését. Ragány Zsuzsanna a szülői példát említi: „Gyerekorunkban rengeteg játszottunk együtt, de amellet tettük a dolgunkat. Ma is emlékszem, mennyire figyeltek ránk

nyek egyre többször eszembe jutnak. Testületi ülés után mindig együtt maradtunk még beszélgetni, olyan-

kor előjön a múlt. Az életünk része volt a vasárnapi templomba járás. Ma is ezt próbáljuk átadni. Abban reménykedem, ha el is távolodik a gyerek az Egyháztól, amint szüksége van rá, visszatér Istenhez. Én is így voltam.”

Ragány Adrienn polgármester a tanulmányai befejezése után nem tudott rögtön visszatérni a településre. Budapesten kapott munkát, ott élt tíz évig. „Össze tudom hasonlítani a két életminőséget. Ajakon nőttek fel, ez a közösség adta nekem az ott-hont. A pesti barátaim nem értették: Nincs ott semmi, miért vágysz haza?

pések megerősíteni az embert a belső dolgokban. Ezért állítottak szobrot Szent II. János Pálnak az iskola udvarán, ezért kérték ereklyét az iskolában kialakított kápolnába, ezért helyeztek el emléktáblát az ajaki származású papok tiszteletére. A plébános azt is megemlíti, nem könnyű eldöntenie, vajon szabad-e beavatkozni az évtizedeken át öröklődött hagyományokba, amelyek időnként bizony egyházkormányzati kérdéseket is érintenek. Ilyen például a testületi tagság, ami Ajakon örökléssel adatik tovább – magyarázza.

Az óvodavezető is arról számol be, hogy a szokások megtartása csak küzdelmek árán lehetséges. Azt mondja, korábban megharagudtak rá, ha valakit nem kért fel máriás lánynak, most meg harcolnia kell a tagokért. „Nehéz feladat, sok időt igényel, és a fizikai terhelés is komoly. Az utóbbi húsz évben mindig ott voltunk augusztus 20-án Budapesten, de Gyöngyösön, Szentkúton, Vaskúton is. Evente tizenöt helyre megyünk áprilistól november végéig. Emellett persze Ajakon is jelen vagyunk úrnapiján és minden búcsún, a görögkatolikusan is. A fiúkkal még nagyobb bajban vagyunk. Ha négyet össze tudunk szedni, az már jónak számít. De nem adjuk fel.”

Az idősek jelentik az imaháttér. A fiatalok számára közösségek szerveződnek, az iskolai élet rengeteg programot kínál nekik, s ez segít, hogy az értékeit őrző település képes legyen felvenni a versenyt a köny-

pedagógus. A mai napig nem bántam meg. A főiskola után rögtön visszajöttem, örülök, hogy itt vagyok. Csak megköszönni tudom, amit itt kaptam, s ezután is itt és így szeretnék élni. Nagyon szeretem Ajakot és az itt élő embereket.”

Takács Károlyné a búcsújárásokra is visszaemlékszik: „Máriapócsra jártunk búcsúra. Pénteken már egész nap sült a kalács, anyu csirkét vágott. Szombat reggel átgyalogoltunk Anarcsra, onnan kisvonat vitt Baktáig, aztán újra gyalog mentünk. Utközben csak imádkozni lehetett. Pócsan mise, virrasztás; nekünk, gyerekeknek is ott kellett lennünk. Este lefektettek a szalmára, s ötkor, amikor harangoztak, felkeltek a szülők, nagyszülők. Hatkor minket is kihúztak a szalmából, és indultunk a templomba. Mentünk volna mi, gyerekek a vásárra, de csak akkor lehetett, amikor mindennek vége volt. Vasárnap délután kaphattunk egy mézes olvasót, kokasos nyalókat vagy csavart cukrot. Egyet. Amit a felnőttek átadtak nekünk a vallási hagyományban, azt a szívünkben ki-törölni nem lehet.”

Rozinka Mihály iskolaigazgató számára is meghatározó volt az itt töltött gyerekkora. „Azok az élmé-

Ezt szokták kérdezni. De a szívem hazahúzott.”

A hagyományápolásban és a hitélet kibontakoztatásában összekap-

csolódik az óvoda, az iskola és a plébánia. A rendezvényeken együtt vannak a családok, a vasárnapi iskolai misére a gyerekek elmegy a szülő is. A nagymama imádkozni tanítja az unokáját, a gyerek hazaviszi a családjába, amit a nagyszülőtől ta-

nyebb élet csábításaival. A hagyomány Ajakon ma is értékközösséget teremt, amely élni tanítja a következő nemzedéket, és elősegíti a láng továbbadását.

Trautwein Éva
Fotó: Hasulyóné Rutkai Éva

Dicsőség! – hangos köszö-
néssel lépnek be a gyerekek a
Magvető Tanoda ajtaján Nyíre-
gyháza-Huszártelepen. A
többségük a szomszédos Sója
Miklós Görögkatolikus Által-
ános Iskolából sétál át napkö-
zi után. Lerakják az iskolatás-
kát, papucsra cserélik az utcai
cipőt, kezet mosnak, és már
veszik is le a polcra a játéko-
kat. Tick... Tack... Bumm, Ta-
lálj ki!, Éhes dinók, Golyókap-
kodó, Halli Galli, Monopoly
Junior – nagy a választék tár-
sasból. Mindenki talál magá-
nak szórakozást, vidám csivi-
telés kíséri a játékot. Így kez-
dődik délután négy óraker a
tanoda élete. Azt hiszem, so-
kan összetennék a kezüket,
ha otthon sem a számítógép
vagy a tévé elé ülnének le a
gyerekeink iskola után. A ta-
nodában egy órán át tart a kö-
tetlen játék. Öt óraker aztán
elcsendesülnek, felállnak, és
egy *Miatyánk* elimádkozása
után beszélgetőkör kezdődik.
A foglalkozásvezető kérdez,
a gyerekek pedig sorban beszám-
olnak arról, hogy mi történt
velük aznap. Mindenki szó-
hoz jut, de csak az mond vala-
mit, aki akar. A vezető figyel
arra, hogy meghallgassák
egymást, a bátortalanabbakat
kérdésekkel bírja szóra. Pon-
tosan tudja, ki hol tart, miben
jó, és hol vannak nehézségei.
Aztán előkerülnek a tanköny-
vek, a füzetek, és azt gyako-
rolják, amiből a következő na-
pon dolgozat várható. A há-
rom foglalkozásvezető segít,
követi a munkájukat. Közben
a szomszédos teakonyhában
megterítik az asztalt, a gyere-
kek ugyanis együtt vacsorá-
znak, utána mennek haza.
Ilyen egy átlagos hétköznap a
Magvetőben. Ezt tapasztaljuk
a látogatásunkkor, és ez törté-
nik a hét minden napján, az
általános iskola minden tan-
éve során. Szabó Bernát Sándorné Vali, a Nyíregyházi
Egyházmegye Tanodairányító
Szervezete és a Magvető Ta-
noda szakmai vezetője, Sziko-
ra Ede Szabolcs huszártelepi
szervezőlelkész és Pusztai
László, az egyházmegye szo-
ciális irodájának gazdasági
vezetője fogad bennünket, ők
mutatják be az életüket.

A Nyíregyházi Egyházme-
gye cigánypasztorációjában
kulcsszó a jelenlét. „Félelem
és előítélet a cigánysággal szem-
ben azokban van, akik távolról
nézik őket. Aki jelen van kö-
zöttük, az megérzi a ragaszkodá-
sukat, szeretetüket. Az,
hogy itt vagyunk, kapaszkodót
ad nekik a mindennapokban.
Bizalmi viszony alakul ki kö-
zöttünk, és mi megtapasztal-
hatjuk, hogy az állandó jelen-
léttel tényleg hatékonyan tu-
dunk tenni értük. Sokan léptek
fel itt érdekvédőként, de ami-
kor az adott pályázat véget ért,
eltűntek. A szegény családok
és a gyerekek viszont itt ma-
radnak, és mi is velük mara-
dunk, mert holnap is segíteni
kell rajtuk” – fejtik ki gondola-
taikat a szolgálatukról.

A Huszártelep nincs mesze
Nyíregyháza belvárosától,
de vasúti sínek választják el
attól; szegregált lakónegyed.
Szegény roma népesség lakja,
kétszázhetvenegy család szoci-
ális bérlakásokban. Neve
százharminc évvel ezelőtről
származik, amikor a császári
és királyi huszárezred befoga-
dására felépült a pavilonyszerű
épületekből álló lak tanya. A
mintegy negyven egyemeletes
házban 1953-ban lakásokat
alakítottak ki. Ma ipari övezet

A törődés távlatokat nyit

Látogatás a Magvető Tanodában, Nyíregyháza-Huszártelepen

Pusztai László és Szabó Bernát Sándorné Vali:
Abban bízunk,
hogy amit itt kapnak, biztos kapaszkodó marad számukra

és mezőgazdasági területek
veszik körül a telepet. Gyalo-
gosan egy felül- és aluljárón
keresztül lehet bejutni a vá-
rosba; járművel, nagyobb ke-
rülővel, azon a sivat vidéken
át, ami a gyárakat övezi.

Szabó Bernát Sándorné jól
ismeri a helyi viszonyokat, sok
évvél ezelőtt a Sója Miklós Is-
kolában kezdte a munkáját.
„A gyerekek itt nagyon sok
mindennel szembesülnek,
prostitúcióval, drogfogyasz-
tással, függőségekkel. Vannak
szülők, akik felveszik a családi
pótlékot, de nem törődnek a
gyerekkel. Olyan is előfordul,
hogy nevelésbe kell venni a
gyereket. Ebben a környezet-
ben próbáljuk megmutatni az
igaz értékeket, és vonzóvá ten-
ni számukra azt, ami az em-
berhez méltó életet lehetővé
teszi. Lejtőn lefelé menni min-
dig könnyebb, mint felfelé. Én
abban látom az iskola és a ta-
noda küldetését, hogy fel-
emeljük a gyerekeket, a csalá-
dokkal együtt. Mindennap
foglalkozunk a gyerekekkel,
és ez hatással van a családokra
is, mert a gyerekek élmények-
kel telve mennek haza, mesél-
nek, a szülők pedig elkezdik
értékelni a munkánkat.”

Iskola, mellette a családsegítő
felújított épülete, focipálya,
játsszótér. Mindez az Európai
Unió támogatásával egy átfő-

gó városrehabilitációs pro-
gram keretében valósult meg.
„Mindenben partnerek va-
gyunk, hogy az itt élők körül-

za. Kis dolog, de ez is hozzájá-
rulhat a család komfortérzeté-
nek javulásához. Nem feltétle-
nül ez az Egyház küldetése,
de ha tudunk jót tenni az em-
bertársainkkal, akkor meg kell
tennünk” – magyarázza Vali.

Az épületben a legtágasabb
helyiség a közösségi tér; közép-
ben asztalok, a falak mentén
polcok, rajtuk könyvek, társas-
játékok. A terem egyik végé-
ben számítógépek, a sarokban
nagy szőnyeg. A mennyezetre
szerelve vetítővászon és pro-
jektor. Ez utóbbiakat abból az
összegeből vásárolták, amit a
nemzetközi romahimnusz-fel-
dolgozásokkal nyertek, ugyan-
is első helyezést értek el. A fa-
lon sok-sok dekoráció, a faliúj-
ságon farsangi díszek. A te-
remből az egyik ajtó a kápol-
nára nyílik. Ez az imádság és a
vasárnapi szent liturgiák he-
lye. A másik oldalon a tea-
konyha, ahol a technikai alkal-

diások többsége a szomszé-
dos Sója iskolába jár. Har-
minc főben maximálták a lét-
számot, várólista van, akik el-
ballagnak, azok helyére úja-
kat tudnak felvenni. Nagy
változás történt a tíz év alatt:
„Kezdetben újdonság volt a
gyerekeknek az angol WC, és
rácsodálkoztak, hogy a csap-
ból meleg víz folyik, otthon
ugyanis a többség a kútról
hordta a vizet” – mondja a
szakmai vezető. Mára a csalá-
dok láthatóan odafigyelnek
arra, hogy szépen öltöztessék,
tisztán járassák a gyerekeket,
akár egy elit iskola napközijé-
ben is lehetnének.

A tíz foglalkozásvezető kö-
zött van tanár, tanító, gyógy-
pedagógus, hitoktató, fejlesz-
tőpedagógus, szociális mun-
kás, szociálpedagógus, peda-
gógia szakos hallgató, és
munkájukat önkéntesek is se-
gítik. „Abban bízunk, hogy

programok, hiszen tudják, a
gyerek tanulási motivációja
nagyban függ a családi háttér-
től. A szakmai vezető szerint
nagyon fontos, hogy megmu-
tassák az anyukáknak – a ro-
ma családokban az ő dolguk
gondoskodni a gyerekekről –,
hogy vannak távlatok. Akinek
van elképzelése arról, hogy mi
szeretne lenni, azt igyekeznek
segíteni a célja elérésében. Kül-
önleges figyelmet fordítanak a
pályaorientációra. Filmeket
vetítenek különböző szak-
mákról, üzemlátogatásokon
vesznek részt, mert meggyő-
ződésük, hogy a munka vilá-
gát tapasztalhatóvá kell tenni a
gyerekek számára, közel
kell vinni hozzájuk ezeket az
élményeket. „A tanoda az
életre szeretne felkészíteni.
Hiába az egész, ha csak beszél-
lünk, hiszen a szó elszáll. De
ha elvisszük a gyereket a
gyárba, és megmutatjuk neki,
mi történik ott, vagy belesze-
ret, vagy pedig azt mondja:
azért tanulok, hogy felnőtt-
ként ne álljak majd egész nap
a szalag mellett.”

A kapcsolat a tanoda és az
itt élők között mára jól műkö-
dik, beért a gyümölcs – érte-
kel Vali. „Az itt élők igénylik a
törődést. Megtapasztalják,
hogy őszintén velük vagyunk,
értük dolgozunk, s ezért na-
gyon hálásak tudnak lenni, ra-
gaszkodó szeretettel viszo-
nyulnak hozzánk. Tudják,
hogy isten- és emberszeretetre
neveljük őket.”

A Sója Miklós Görögkatoli-
kus Általános Iskola a 2011–
2012-es tanévben indult, első
osztályosokkal, alulról építke-
zve. Egy évre rá megnyílt az
óvoda, 2016-ban pedig a Mag-
vető Tanoda. Éveken át kellett
úgy dolgozniuk, hogy perelték
az iskolájukat. „Ezt is el kell vi-
selni. A legfontosabb, hogy
meglegyen a belső meggyőző-
dés: jót tesz” – mondja a
szakmai vezető, és arról is be-
szél, a szülőknek fontos, hogy
az iskola itt van helyben. Kez-
detben pedagógiai asszisztent
foglalkoztattak, aki minden
reggel körbejárta a telepet, be-
kopogott a családokhoz, felkel-
tette őket, és elvitte a gyereke-
ket az iskolába. Induláskor
még szükség volt erre. Ma már
mennek maguktól. De ha
messzebb, mondjuk két kilo-
méterre lenne az iskola, nem
biztos, hogy megtennék. Az
osztályokban alig van lemor-
zsolódás, a ballagók közül
mindenki szakmát választ ma-
gának. A Huszártelepen az
óvoda, az iskola, a tanoda, a
szervezőlelkészség és a csalá-
dsegítő munkatársai is a szépre,
a jóra, az igazra és a szentre
próbálnak igényt ébreszteni az
emberekben, és személyes pél-
dát mutatni ehhez.

A Nyíregyházi Egyházme-
gye öt településen (Tuzsér,
Kántorjánosi, Hodász, Mária-
pócs, Nyíregyháza-Huszárte-
lepen) működött tanodát, me-
lyek hálózatban látják el a fel-
adatukat. Egységes szakmai
irányítással dolgozó, de a he-
lyi adottságokat mindenütt figye-
lembe vevő közösségek
ezek, melyek együttműköd-
nek az egyházközségekkel, a
helyi nevelési-oktatási és kul-
turális intézményekkel, a civil
szervezetekkel és egymással
is. Hitben, tudásban és a sport
területén egyaránt gazdagítják
egymást. Az egyházmegyé-
ben működő szociális munká-
nak egy fontos szelete a tano-
dahálózat.

Trautwein Éva
Fotó: Lambert Attila

A gyerekek beszámolnak, mi történt velük aznap

Gyerekkorunkban tátott szájjal hallgattuk a meséket. Ezekben a mostoha mindig gonosz, a mostohatestvérek pedig folyton kibabrálnak az ártatlan főhőssel. Az élet azonban nem ezt a sztereotípiát igazolja. Főleg akkor nem, ha kegyelem járja át. Az ötgyermekes, valaha református Réka és a két gyermekkel megözvegyült Balázs egymásra találásának és szentségi házasságának története túltesz a meséken.

Érd, kertes házas környék. A frissen aszfaltozott utcán – mint később kiderül – éppen Réka és Balázs gyerekei gördeszkáznak, görkorcsolyáznak. A kertkapun egy kis tarka cica mászik át. A bejárati ajtó előtt egy négyzetmétert is elfoglalnak a szépen elrendezett papucsok, szám szerint kilenc pár. Az étkezőben a hatalmas asztal körül a székek nem mind egyformák. A friss aszfalt kipróbálása után a játkban kimelegedett gyerekek bejönnek, együtt vonulnak föl a hálószobák szintjére, aztán le, a nappaliba. Egy perc sem telik bele, már a konyhában vannak. Édességet hoznak; előbb minket is megkínálnak belőle, aztán kimennek a kertbe a finomságokkal. A nagyok a saját dolgaikkal foglalkoznak az emeleten, a középső gyerek, Samu fociedzésen van. A legkisebbnek, Dórinak mozog a tejfoga, így beszélgetésünk alatt időnként ellenőrizni kell, megvan-e még.

Balázs angol-német műszaki szakfordító. Résztben otthon dolgozik, de van egy kis irodája a közelben, ahová délutánonként sokszor átmege, mert ott semmi nem vonja el a figyelmét a munkáról. Régebben is Érden lakott, egy kisebb házban. „2000-ben házasodtam először, hat évvel később született meg Ákos fiunk. A feleségem, Erika rákos lett, melldaganatot állapítottak meg nála, és a betegség más szervekre is átterjedt. A prognózis nem tűnt biztatónak, de reméltük, hogy a jövő jobban alakul, mint ahogyan az orvosok elképzelik. Annyiban igazunk is lett, hogy csak majdnem tizenegy évvel később jött el az pillanat, amikor Erika már nem tudott tovább küzdeni a betegséggel. Egészen addig hullámozó volt az állapot, hol rosszabb, hol jobb periódusokban szép életünk volt, mondhatni, boldog. A küzdelem beárnyékolta, de teljes életet tudtunk élni.”

2017 áprilisában aztán bekövetkezett az, amit tíz évvel korábbra jósoltak az orvosok, Balázs egyedül maradt két gyerekkel. Dóri akkor hároméves volt, Ákos tizenegy. Dóri örökbefogadott gyermek, mert a kezelése miatt Ákosnak természetes úton nem lehetett kistestvére. A nagyszülők, így Erika anyukája is, sokat segítettek Baláznak, aki egy idő után beletanult a „háziasszony szerepbe”, el tudta látni a gyerekeket. „Nem foglalkoztatott az, hogy a családi életnek lesz-e folytatása, találko-e valakit, csak vittem a mindennapi életet. Több mint egy év telt el, amikor egyik este, miután a gyerekek elcsön-desedtek, a kezembe vettem a laptopot. Hallottam, hogy vannak internetes társskereső oldalak. Beregisztráltam pár helyre, mert ösztönösen nyitott lettem a párkeresésre, és más ötletem, alkalmam nem volt ismerkedni. Néhány hónappal később, október végén »dobott a gép egy Rékát«. Onnantól közös a történetünk.”

Réka ateista családban nőtt fel, egyetemistaként tért meg. Egy keresztyén diákszövet-

séghez csatlakozott, ahol megismerte a későbbi férjét. Sokszor e-mailen keresztül tartották a kapcsolatot, mert Réka Pestre költözött, a fiú pedig Debrecenben járt egyetemre. Mindketten hívő reformátusként éltek, fontos volt szá-

mukra a tisztaság. Egy év sem telt el, és összeházasodtak.

A házasságuk kezdettől fogva nehéz volt, hiszen nem igazán ismerték egymást. Az első három gyerek meglepetésszerűen gyorsan érkezett. Ekkor szembesültek egy komolyabb krízissel, de igyekeztek mindent megtenni annak érdekében, hogy megmentsék a kapcsolatukat. Hitték abban, hogy Isten segítségével minden lehetséges, és vallották, amit Isten egybekötött, azt ember szét ne válassa. Küzdelmeik során átélték egy hitbeli, lelki megújulást, és született még két gyermekük. Az ötödiket várva azonban sok betegség és lelki nehézség kísérte őket a hétköznapiakat, s a gondok a legkisebb gyermek születése után még inkább elhatalmasodtak. Olyan események is történtek, amelyek Réka számára egyértelművé tették, hogy menekítenie kell a gyerekeket is. Egy éven át tartó szenvedés és lelkiismereti harcok után végül beadta a válókeresetet. A legnagyobb gyerek akkor tízéves volt, a legkisebb kettő. „Volt bennem harag Isten felé, amiért így jártam öt gyerekkel. Úgy gondoltam, ha egyedül maradok, akkor így fogok élni, de normális közegben nőjenek fel a gyerekek.”

A krízis miatt Réka elszigetelődött másoktól. A keresztyények vagy megítélték, vagy azt mondták, végre megjött az esze. „Évekig hallgattam, hogy a válás öngyilkosság. A jó keresztyény feleség imádkozik és tűr. Hittem is, hogy Istennel ez lehetséges. Éppen ezért lelkileg nehéz volt kiszállni a házasságból, és a döntésem után azt érezni, hogy bukott keresztyén vagyok, selejt.”

Két hónappal a polgári válás után Réka jelentkezett egy AVE-lelkigyakorlatra, ami elváltaknak segít a talpra állásban. Ott Isten felé is őszintén ki lehetett mondani azokat a gondolatokat és érzéseket, amik benne voltak. A családottságot, a haragot, hogy keresztyénként nem sikerült a házasságuk, hogy rábírták a gyermekáldást, erre itt maradt öt gyerekkel... Reformátusként Réka szorongva ment a katolikus lelkigyakorlatra, hiszen még fundamentalista körökkel

is kapcsolatba került a házasságmentésük során, sztereotípiák és előítéletek dolgoztak benne. Ennek ellenére úgy tapasztalta, szeretettel fogadják. Senki nem érezte vele, hogy nem közülük való.

Aztán Madocsai Bea elhívta őt a franciaországi Paray-le-Monialba, az Emmánuel közösség lelkigyakorlatára, ahová az AVE-lelkigyakorlatosok

különbusszal zárandokoltak. „Éppen a hívás előtt egy órával kaptam a születésnapomra ötvenezer forintot. Bea mondta, hogy ötvenezer forintba kerül az út. Éreztem, hogy az Isten ajándéka számomra ez a zárandoklat. Ki-

csit feszengtem az úton, a rózsafüzér imádkozása közben diszkréten úgy tettem, mint aki alszik. Vártam, hogy a zárandoklaton Isten majd megmutatja a szeretetét. A vizitációs kápolnában azonban azt éltem át, hogy tőlem kéri Isten: szeressem őt. Ezen megdöbentem, hiszen kisiklottam, selejtesnek éreztem magam. Valahogy így kezdődött a gyógyulás.

Emlékszem, milyen sóváróva néztem, ahogy az emberek áldoznak, mindennap magukhoz veszik az Eucharisziát... Nekem nem lehetett. Mondtam is az atyának, aki velünk utazott, én hiszem, hogy az Krisztus teste. »Akkor nem jól hiszed – mondta az atya –, a protestánsok nem azt hiszik.« Kiderült, már akkor sok mindent katolikus módra hittem, csak nem tudtam róla. Paray-le-Monialban éreztem először vágyat arra, hogy áldozhassak, de akkor még úgy voltam vele, bármit megteszek, amit Isten kér tőlem, csak azt nem, hogy katolikus legyek. Két év telt el, mire a belső falak leomlottak. 2018-ban az AVE nyári lelkigyakorlatán odaálltam Fábry Kornél atya elé, hogy elsőáldozó akarok lenni. Mondta,

hogy akkor holnapután... Megvallottam a katolikus hitet, és katolikus lettem.”

Még 2018-ban, mielőtt Réka áttért, kiderült: bár nem volt katolikus, és nem szentségi házasságban élt, a Katolikus Egyház elismeri és érvényesnek tartja a férjével kötött házasságát. A reformátusok szerint, ha valaki polgárilag elvált, attól kezdve szabad. „Abban a tudatban voltam, hogy rám nem vonatkozik az érvénytelenítés. Aztán mégis ott motoszkált bennem, hogy rendeznem kellene az életállapotomat. Egy atyához irányítottak, akinek részletesen elmeséltem mindent, és segített megírni a beadványt. Mondtam is neki: Nem furcsa, hogy egyedülálló reformátusként kérvényt nyújtok be a Katolikus Egyházhoz a házasságom érvénytelenítésére?”

A társkereséssel kapcsolatban ambivalens érzések kavargtak Rékában. A válás után gyorsan szeretett volna új társat, hogy mielőbb boldog legyen, de legbelül még nem állt készen erre. A randevűk előtt mindig azt érezte, legszívesebben el sem menne a találkozóra. Őszintén meg is mondta mindig, hogy öt gye-

Pest környékén nőttek fel, így voltak barátaik a környéken. Érdi közös házukba a következő nyáron költöztek be, akkor volt a polgári esküvőjük. Két hétre rá megjött Réka házasságának érvénytelenítő ítélete. A latin szöveget beírták a Google-fordítóba, így kiderült, hogy a háromból két jogcím megállta a helyét. „Bele volt írva az is, hogy hajadon vagyok. Jó volt leírva látni, hogy tiszta lapot kaptam. Elmult a szégyen, amit a válás után éreztem.” Réka és Balázs így a rá következő januárban szentségi házasságot kötöttek.

Nem feltétlenül könnyű kamaszokat vagy akár kisebbeket egy családdá formálni. Rékának és Balásznak ez láthatóan sikerült, a folyamat természetes volt. A házasságkötésük előtt közös programok ismerkedtek egymással a gyerekek. A szüleik pedig ilyenkor mindig azt érezték, hogy nem lesz gond, hamar összezúsznak majd. Réka szerint az összezúszolódást az is segítette, hogy jó a gyerekek életkor és nemek szerinti összetétele. „A két elsőszülött közül az enyém lány, Balázsé fiú, így nem rivalizáltak. A három nagy gyerek között tíz-tíz hó-

Az élet ritmusa is természetesen alakult ki. Sokszor öt óra körül kelnek a szülők. Iskolába hatan indulnak az „anyataxival”. Nyolctól kettőig általában nincsenek otthon a gyerekek. Réka hétfőn és kedden délután a pedagógiai szakszolgálatnál dolgozik, és most még szakszolgálatot is ír, hogy ne csak pszichológus, hanem fejlesztőpedagógus végzettsége is legyen. Mivel nincs nagyszülő a közelben, aki besegítené, próbálják úgy rendezni a dolgokat, hogy minél kevesebbet kelljen szállítani a gyerekeket. Fontos nekik a sport: a nagyok eljárnak egyedül, a kicsik az iskolai lehetőségek közül választhatnak, csak a középsőt, Samut kell elvinni a fociedzésre. Ákos kéthetente katolikus közösségbe jár, ha messzire kell menni, hozzák-viszik őt is. A gyerekek katolikus iskolában tanulnak, ahol a két nagy református hitoktatásban részesül. Mivel Réka gyerekeinek apja református, vele kéthetente istentiszteletre megy az öt gyerek, a közbeeső vasárnapokon pedig mind a kilenc szentmisére járnak, ahol a három kicsi ministrál. A nyári programok megszervezése kihívást jelent: egy hatalmas táblázatban összeírják, ki mikor, hol, kivel lesz, mikor tudnak együtt nyaralni, és azt is, hogy mikor lehetnek a gyerekek a nagyszülőkkel. Amikor Réka gyerekei az apukájukkal vannak, a nagyszaládból egy rövid időre kis család lesz.

Beszélgetésünk közben megérkezik a fociedzésről Samu is. Büszkén mondja, hogy németből már lefordította holnapra a szöveget, de matekból egy kis segítséget kér majd a szülőktől. Hiába volt edzésen, még kicsit lemege futni. Rékával és Balázzsal marad pár percünk a vacsoraig, hogy visszatekintsünk a történetükre. Réka úgy érzi, egy évet sem menne vissza az időben. Balázs hozzátézi: „Annyira jó, hogy pont úgy szeretjük a másikat, ahogy van. Egy pici csavart sem akarnék arrébb állítani, hogy változtassunk egymáson. Ez hálával tölt el.” Réka azonnal igazat ad Balásznak: „Sikerült úgy egymásra találunk, hogy mindketten azt érezzük, pont ilyen kapcsolat kell nekünk.”

A múltrol, amelyben mindkettejüknek bőven kijutott a szenvedésből, egyikük ezt mondja: „Sokat lehetne mesélni a nehézségekről, a betegségről és a gyászról, amin keresztülmentünk, de én ezeket magam mögött hagytam, már nem dolgoznak bennem, nem is tudom visszaidézni őket.” A másikuk hozzátézi: „Mindaz, amin keresztülmentünk, hozzásegített bennünket ahhoz, hogy jobban megbecsüljük egymást. Nem lennének ilyenek, amilyenek vagyunk, ha nem azok lettünk volna, akik voltunk. Szoktak csodálkozni mások, hogy milyen sokszínű, vegyes összetételű család vagyunk. De a kegyelem itt is tud működni.”

A ház előtt friss aszfalt, új, járható út. Nem poros, nem görgőnyös, és vezet valahová. Együtt lehet továbbhaladni rajta.

Vámosy Erzsébet
Fotó: Fábrián Attila

Dúl Géza szátoki plébánost 1974-ben szentelték pappá. Évtizedek óta a legnagyobb hazai kisebbséggel, a cigánysággal foglalkozik. 2004 és 2021 között a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia cigánypasztorációs referense volt. A Váci Egyházmegyében 2007-ben megalapította az elsőként ol-tárra emelt cigány emberről, Boldog Ceferino Giménez Mal-láról elnevezett cigánypaszto-rációs irodát, a Ceferino Há-zat. Ennek központi irodájá-ban beszélgettünk, Szátokon.

– Római katolikus papként mikor és hogyan került kapcsolatba a ci-gánysággal?

– Szinte mindenütt, a keresztele-sek, temetések alkalmával. Szoro-sabb kapcsolatba Valkón kerültem velük, 1999-ben. Karítászakciót szer-veztünk a plébánián, és karácsony-kor élelmiszercsomagot készítettünk a rászoruló családoknak, közöttük jelentős számban voltak cigányok is. A karítászosok azonban két-három helyre nem vállalták az adományok kiszállítását. Mit tesz ilyenkor egy plébános? Megfogja a csomagokat, és kiviszi maga. Amikor megérkez-tem ezekhez a családokhoz, megér-tettem, miért nem akart senki eljönni hozzájuk. Megrendítő volt látnom a nyomorúságot, amiben éltek. De még ennél is mélyebben megérintett valami más: ezek a családok meg-kapták a „szocpolt”, építkeztek, és úgy húzták fel az új házat, hogy a ré-gi vályogházak tűzfalára ráépítették az új téglapépület hátsó falát. A gyere-kek nagyon élvezték, hogy így a vá-lyogház ablakán kimászva bejuthat-tak az új épület nappalijába. Engem viszont teljesen megdöbbenett ez, meghívást éreztem ebben. Felismer-tem: ha ezek a családok anyagi tá-mogatást kapnak, akkor sem biztos, hogy jól tudják felhasználni azt, se-gítségre van szükségük. Mint emlí-tettem, keresztelesek és egybeek ré-vén más kapcsolataim is voltak ci-gány családokkal. Egyszer azzal ke-restek meg, hogy menjünk mi is za-rándokolni egy szent helyre. Éppen volt egy pályázatunk, amiből meg-lehetett valósítani ezt. Persze, men-jünk, nem vagyok én semmi jónak elrontója, mondtam. Jelöljünk ki egy időpontot, és addig tanuljunk meg-néhány éneket, imádságot, a szent hely történetét. Kéthetente találko-ztunk, készültünk az utunkra, majd elzarándokoltunk a szent helyre. Miközben hazafelé tartottunk, be-széltem nekik arról, hogy van egy boldoggá avatott cigány ember, Bol-dog Ceferino; ez nagyon érdekelte őket. A zarándoklat után is összejöt-tünk, megnéztük az utunkról ké-szült videót, s végül létrejött egy fel-nőtt cigány katekéziscsoport. Közü-lük többen elkezdtek templomba járni, gyóntak, áldoztak. Egyik dol-got hozta a másikat.

– 2004 és 2021 között a Magyar Ka-tolikus Püspöki Konferencia ci-gánypasztorációs referense volt. Hogyan vonná meg ennek a csak-nem két évtizednek a mérlegét?

– Fontos eredmény, hogy útnak indítottuk a cigánypasztorációs kon-ferenciákat, és ezzel sikerült kapcso-latot teremtenünk a különböző, egy-mástól elszigetelt cigánypasztorációs kezdeményezések között. Ez tovább-képzést is jelentett, a dolgok végig-gondolását. Új ötletek, tapasztalatok fogalmazódtak meg, és megismer-tük a cigánypasztoráció nemzetközi vonatkozásait is. Emellett létrejöttek cigánytalálkozók is, a különböző kezdeményezések országos rendez-vényeket is tartottak, később ezekből fejlődtek ki a mátraverébélyi zarándoklatok. Az utóbbi években a püs-pöki kar cigánypasztorációért felelős főpásztora, Székely János püspök to-

Az evangélium arra tanít, hogy tiszteljük egymást

Dúl Géza szátoki plébános a cigánypasztorációról

vábbképzéseket és sok más lehetősé-get szervezett, kiteljesítve a tevé-kenységünket.

– Mi lehet az oka annak, hogy bár az elmúlt harminc évben Magyaror-szágon a különböző állami támoga-tások, programok révén rengeteg pénzt fordítottak a cigányság élet-körülményeinek javítására, olyan nagyon sok minden mégsem válto-zott ezen a téren?

– Mindennapi tapasztalat, hogy kölcsönös az előítéletesség, a bizal-matlanság cigányok és nem ci-gányok között. Hogyan lehet ezen változtatni?

– A cigánypasztorációnak nem-csak a cigánysággal kell foglalko-znia, hanem mindkét oldallal. Nem egyszerűen arról van szó, hogy meg kell változtatni a cigányokat. Beteg a cigányok és a nem cigányok közötti

az oktatás-nevelés területén adhat egy olyan mintát, ami remélhetőleg elterjed. A Ceferino Ház idén tizenöt éves. Kezdetről fogva arra törek-szünk, hogy együttműködjenek ci-gányok és nem cigányok. Így volt ez a közelmúltban tartott lelkigyakorla-tunkon is. Ha az evangélium szerint akarunk együtt lenni, a feszültségek természetesen akkor is fennállnak. Ezek kiváltó okai leginkább a meglé-vő kulturális különbségek. Az evan-

– A kulturális különbségek miatt nem könnyű feladat ez. Néha úgy érzem magam, mintha kiskanállal kellene elhordani egy hegyet. Mégis szükséges munkálkodnunk a ci-gányság felemelkedése érdekében. Oriási eredmény, hogy a hazai ci-gányság két százalékának már van diplomája. Hatalmas előrelépés a ke-resztény roma szakkollégiumok létre-rehozása is. Ez az európai cigány-pasztoráció csúcsa, Európa-szerte csodált kezdeményezés, akkor is, ha csak kis számban léteznek ilyen in-tézmények. Itt roma értelmiségieket képeznek, a cigányság saját vezetőit, akik megtanulják a történelmüket, megerősödik az önazonosságuk. Ezek mellett országos szinten száz fölött van a tanodák száma, ahol az általános és a középiskolás korú gyere-kek kapnak segítséget a tanulás-hoz, ahhoz, hogy szakmájuk legyen. Vannak már cigánypasztorációs munkatársak is. Ám a változás hosz-szú folyamat, ez nem úgy megy, hogy átcsoportosítunk forrásokat a cigányság felemelésére, és holnapról megoldódik minden. Több száz éves a kulturális különbség a cigány és a nem cigány népesség között. Hat-száz éve itt vannak a cigányok Euró-pában, és párhuzamos társadalom-ban éltek a cigánytelepeken, a saját közösségeikben, még akkor is, ami-kor harmonikus volt a viszonyuk a többségi társadalommal. A cigány mesterek – kovácsok, teknővájók – el tudták adni a termékeiket, szépen él-tek együtt a környezetükkel, bár vol-tak feszültebb időszakok is cigányok és nem cigányok között. Egyik nap-ról a másikra nem várhatunk érdemi és látványos előrelépést. Itt mélyen gyökerező kulturális különbségekről van szó, az Egyház tanítását, az evangéliumot egy másik kultúrának kell újrafogalmazni, és ez lassan megy.

kapcsolat, nem emberhez méltó, a gyűlölködés, a bűnözés, az előítéle-tek megfertőzik ezt a viszonyt. Mi itt, a Ceferino Házban tudatosan tö-rekszünk arra, hogy az iskolában a gyerekek lássanak az Egyházban el-kötelezett, hitüket gyakorló cigány embereket, akik felelősséget éreznek a saját népükért, és tesznek is érte. Hál’ Istennek, már vannak ilyenek. Sokan azonban nem tudnak erről. Ezért lényeges megismertetni az ifjú-sággal ezeket a cigány embereket, akik becsületesek, tisztességesek, az Isten útján próbálnak járni. Hitem szerint az evangélium segít a legin-kább abban, hogy az ember megta-lálja önmagát. Az előítéletek lassan fognak leépülni, és ezért tennünk kell. Szeretnénk, ha a középiskolás diákok a kötelező önkéntes munka egy részét nálunk végeznék, a tanu-lószobáinkban, ahol segíteni tudná-nak. Felvettük a kapcsolatot egyete-mistákkal, főiskolásokkal is. A mi ta-nulóink pedig rendkívüli osztályfő-nöki órákra mennének el, ahol más-fajta képet kapnának a cigányságról a már említett cigány emberektől. A Mária Rádióban hallható a *Ceferino Ház* című műsorunk. A Kossuth rá-dióban a *Jelenlét* hasonló ehhez; olyan cigány sorsokat mutatunk be, amelyeket érdemes megismerni. Biz-tos, hogy mindezek segítik az előíté-letek elosztatását.

– Mi lehet a szerepe ebben a folya-matban az Egyháznak, illetve a tár-sadalomnak?

– Az Egyház inkább prófétai jel-ként hat. Társadalmi méretekben például a munkahelyteremtés nem az Egyház feladata, hanem az álla-mé. Az oktatásban más a helyzet, de persze nem csak egyházi iskolák vannak, és Magyarországon nyolc-százezer cigány ember él. Az Egyház

gélium nem szünteti meg ezeket, de megtanít arra, hogy tiszteljük egy-mást, ismerjük fel és kölcsönösen fo-gadjuk be magunkba a másokban is élő istenarcot. Nagy segítséget jelen-tenek ebben a roma szakkollégiu-mok, főként a szegedi, mert ott külö-nösen hangsúlyozzák a cigányok és nem cigányok együttműködését. Mit tettek annak idején az apostolok? Az Istentől érkező szeretetet megvaló-sították maguk között, és ez elterjedt az egész Római Birodalomban. Hi-szem, hogy az evangélium a társada-lomnak ezt a sebéit is meg tudja gyó-gyítani, ezt a feszültséget is fel tudja oldani, mintát tud adni. A gyógyszer hatása lassú, de bizonyos, hogy hat.

– Igaz az állítás, hogy a cigányság alapvetően vallásos? S ha igen, mennyiben tér el a hitük a hagyománystól? Az tény, hogy különö-sen tisztelik a Szűzanyát, viszont elég könnyen átkozódnak, ha sére-lem éri őket.

– Kívülről úgy tűnik, hogy babo-násak, és valóban sok a babona a val-lásosságukban, ahogyan minden népi vallásosságban. Ám ez csak a felszín, és a mélyben valódi istenhit rejtőzik. A cigány ember, ha bajban van, min-dig tudja, kihez kell fordulnia. Ezt a szüleitől tanulta meg, akik átadják a gyermekeiknek a személyes Istennel átélt tapasztalataikat is. A cigány csa-ládban felnőtt és onnan kikerülő em-berek nagyobb számban mélyen is-tenhívők, mint a többségi társadalom tagjai, mert ebben a hitben szocializá-lódnak. A babonákkal nem nagyon foglalkozom, nincs értelme. Ha vala-kiben ott van a mély istenhit, ha van egy képe az Atyáról, és ez kibontako-zik, az idővel elsöpri a babonákat.

– Amikor 2019 júniusában itt jár-tunk, plébános atya arról beszélt: a

hétszázötven lelkes, nyolcvan szá-zalékban romák lakta Szátok na-gyon rossz hírű település, magas a bűnözési arány, de hisz abban, hogy a cigányok és a magyarok ösz-szefogásával sikerül létrehozniuk itt azt az alapot, amire építkezni le-het. Vannak már biztató jelek?

– Azóta csökkent a lélekszám, hatszáznál kevesebben vagyunk. Nem állítanám, hogy e néhány év alatt minden megoldódott, de léte-zünk, és hatunk a környezetünkre. Itt a faluban a kilátástalanság, a re-ménytelenség volt a legpusztítóbb. Szinte mindenki el akart menni. Ez az utóbbi három évben sem válto-zott gyökeresen, de igyekszünk ten-ni ezért. Anyák napját szervezünk, Ceferino-napokat, baba-mama klu-bokat, ahol az édesanyák összejön-nek, beszélgetnek, megosztják egy-mással a gondjaikat, örömeiket, tap-pasztalataikat. Többen járnak temp-lomba, mint korábban, főleg a gyere-kek, de a szülők közül is néhányan. A jelenlétünk pozitív hatásai már láthatók. Egyértelműen jobb a falu-ban a légkör, kicsivel békésebb lett a település.

– Az elmúlt csaknem húsz évben ci-gánypasztorációs referensként nyil-ván rengeteg élményben volt része. Megosztana velünk néhányat?

– Sok évvel ezelőtt egy tizenöt éves, nagyon szép arcú cigány lány csatlakozott a táncsoportunkhoz. Jó tanuló volt, jól szavalt és kiváló-an táncolt, sokszor megtapsolták. Az év végén megkérdeztem a gye-rekeket, mit változtatott rajtuk az, hogy idejártak, mennyiben lett más az életük. Ez a kislány azt válaszol-ta: „Középiskolába megyek, és nem fogom letagadni, hogy cigány va-gyok.” Ez nagyon megdöbbenett engem. Elképzeltem, mennyi szo-rongást, meg hasonlást, gyötrelmet okozhatott ennek a kamasz lánynak az, hogy úgy érezte: szégyellnie kell azt, ami. Ez borzasztó! Egy másik eset: Szátok ingerszegény környe-zet, gyakran találkozik unatkozó gyerekekkel. Az egyik nyolcéves kisfiúnak rajzlapot adtunk meg szí-nes ceruzát. Az első rajzai olyanok voltak, mint egy óvodáskorú gyere-kek, egyvonalas, irkafrirka, ákombá-kom rajzok. Két-három éve jár hoz-zánk, azóta rendkívül sokat fejlő-dött. Az iskolában nem bukott meg, a rajzai pedig egyre inkább mege-levenedtek, legutóbb rajzversenyt nyert. Egy mufurc, magába forduló fiúból mosolygós gyermek lett. Ilyenkor érzi az ember, hogy érde-mes dolgoznia.

– Egyszer azt olvastam, hogy a ci-gánypasztoráció tulajdonképpen evangelizálás, mert az örömhírt, a reményt hirdeti.

– Ez egyértelműen így van. A ci-gány embereknel az alacsony önérté-kelés súlyos problémát jelent. Ren-geteg negatív kép vetítődik rájuk, nehéz legyőzniük ezeket, és ez re-ménytelenséghez, elkeseredéshez vezet. Sok mindenhez úgy állnak hozzá, nekem ez úgysem fog sike-rülni... A közelmúltban tartott lelki-gyakorlatunkra az egyik férfi bor-zasztóan rossz állapotban érkezett, megrendült az egészsége, és elvesz-tette a munkahelyét is. Ám a lelki-gyakorlat végére megnyílt, közléke-nyebb lett, tudott már mosolyogni is, és elindult, hogy olyan munkát ke-ressen, amit nem teljesen egészsége-sen is el tud végezni. Az Isten szere-tetével való találkozás visszaadja az embernek az önbecsülését, erőt, re-ményt ad. A mi hitünkhöz szorosan hozzátartozik az a meggyőződés, hogy mindig mindent újra lehet kez-deni; ez a kereszténység sajátossága. Nincs örök zsákutca, onnan is van kijárat felfelé.

Bodnár Dániel
Fotó: Lambert Attila

A BIBLIA ÜZENETE

Egyszerre irgalmas és igazságos

Jn 20,19–31

Minden szentmisén hallhatjuk Jézusnak azokat a szavait, amelyekkel a mai evangéliumban apostolaihoz fordul: „Békességet hagyok rátok, az én békémet adom nektek.” A halálból való feltámadása után minden megjelenésekor ezzel a békeüzenettel köszönti őket. Tamás apostol az első alkalommal nincs ott az apostolok között, és amikor elbeszélik neki, hogy látták az Urat, ő egészen addig kételkedik, amíg nem látja a szegek nyomát, nem érinti a szegek helyét és a lándzsa ütötte mély sebet. Nyolc nap elmúltával Jézus ismét megjelenik nekik, és ekkor már Tamás is ott van: „Békesség nektek!” Jézus ismételt megjelenése az ő szívébe is békességet hoz. Érintheti a szegek helyét, beteheti ujját Jézus oldalsebébe, és erre a vallomásra fakad: „Én Uram, én Istenem!”

A többi apostol azonnal hitt, Tamásnak viszont szüksége volt rá, hogy érzékszerveivel győződjön meg arról: Jézus él. Isten irgalmaságának különleges jele volt, hogy nem hagyta Tamást kétségek közt vergődni, hanem engedte, hogy megérintse őt. „Jézus láthatóvá és tapinthatóvá is teszi az ő irgalmasságát” (*Misericordiae vultus*, 9). Ez az érintés kétirányú volt. Miközben Tamás megérintette Jézus sebeit, ezek a sebek megérintették őt, meggyógyították, és mintegy kicserélték az apostol szívét. Az isteni irgalmasságnak ez a közvetlen megtapasztalása elvezette őt a hitre.

Ami Tamás apostolra érvényes, az a mai kétkedőkre is áll. Aki keresi az Istent, látni és érinteni akarja őt, azt nem hagyja sokáig bizonytalanságban. Sok embert ma is Isten irgalmassága érint meg, míg mások inkább az igazságosságot tartják fontosnak. Valaki felvetheti

azt a kérdést is, hogy Jézus kivételezett-e Tamással, amikor elfogadta a feltételeit. Az isteni irgalmasság sajátos módja az, amikor Isten alkalmazkodik hozzánk.

Isten alapvető tulajdonságai közé tartozik, hogy irgalmas, ugyanakkor igazságos is. Ez a két, látszólag egymásnak ellentmondó tulajdonság benne egyszerre van jelen. Mivel Isten végtelen, tehát tulajdonságaira is joggal mondhatjuk, hogy végtelenek. Isten ezért végtelenül irgalmas, ugyanakkor végtelenül igazságos is. Az ő végtelen világában ez a két tulajdonság nem áll ellentétben egymással, hanem összesimul és teljes harmóniában van.

Az ember számára ez szinte elképzelhetetlen, mert véges földi világunkban az irgalom és az igazságosság nem érvényesülhet egyszerre. Valaki vagy irgalmas, vagy igazságos. Az igazságosság ugyanis büntetést ad. A földi bíróság feladata az igazság érvényesítése. Ha egy bíróság irgalomból felmentene egy bűnöst, akkor mindenki felzúdulna, hogy ez nem igazság. Az emberi, tehát véges irgalom és a véges igazságosság ellentétben állnak egymással. Csak Istenben találkozik össze a végtelen irgalom a végtelen igazságossággal. Ferenc pápa is rámutat, hogy ez a két tulajdonság „egy és ugyanazon valóság két fokozatosan kibontakozó dimenziója, mely a szeretet beteljesedésében éri el csúcspontját” (*Misericordiae vultus*, 20).

Kérjük az Urat, hogy egyre inkább az ő szándékai szerint tudjuk megvalósítani az igazságosságot és az irgalmasságot, hogy ezáltal a béke igaz építőmesterei lehessük világunkban.

Ternyák Csaba

GÖRÖGKATOLIKUS LELKISÉG

A Szent Liturgiáról (69.)

A bizánci Egyházban olyannyira magával ragadó a húsvéti ünneplés öröme, hogy a fényes héten még a halotti szertartás (panachida) is gyökeresen megváltozik. A kezdoáldás után a pap a feltámadási tropárt énekli, amit a nép kétszer megismétel: „Föltámadt Krisztus halottaiból, legyőzte halállal a halált, és a sírban lévőeknek életet ajándékozott.” Mikor szólhatna hatékonyabban ez az ének, mint éppen ilyenkor? Nem a síré, nem a halálé, nem a gyászé az utolsó szó az életünkben, mert Krisztus feltámadt! És így ránk is – szeretett elhunytainkra is – a feltámadás vár. A hatalmas váltást a pap ruhája is jelzi, ami nem a gyász, hanem a feltámadás ragyogó színét tükrözi.

A halotti tropárokat tehát a húsvéti tropár helyettesíti. Miközben a pap szokásosan kétszer végigtömjenezi a templomot, a húsvéti előverseket énekli, melyekre a nép újra meg újra a húsvéti tropárral felel. Hatásosan hangzanak ezek a versek, amik az *Őszö-vetségben* még Isten katonai győzeleméért szóltak. A keresztény nép viszont már Krisztus dicsőséges feltámadásának ünneplésére vonatkoztatja őket.

Az első vers: „Keljen fel az Isten, és széledjenek el az ő ellenségei, és fussanak orcája elől, kik őt gyűlölik” (Zsolt 67,2). Szinte a nagyszombatról húsvétrá virradó éjszakába visz vissza bennünket ez az ének. Ott hasonlóképpen szólt az evangélium előtti alleluja-versek refrénjeként: „Kelj föl,

Isten, ítéld meg a földet, mert te örökségül bírod mind a nemzeteket” (Zsolt 81,8). Liturgiánk megjelenítő ereje révén már megtudhattuk, hogy „fölkelt az Isten”, „feltámad Jézus Krisztus”, és így már menekülhet előle az ősi ellenség, az ördög meg akik gyűlölik őt. Mi viszont örömmel fogadjuk, mert neki lett igazza: az Atyának való engedelmesége révén nem maradt a sírban, nem került az enyészetbe, hanem feltámadt.

A második vers szervesen kapcsolódik az elsőhöz: „Mint elenyészik a füst, enyészzenek el, mint elolvad a viasz a tűz színe előtt” (Zsolt 67,3). A feltámadás fényében, hatásában, erejében Urunk ellenségei valóban füstté, enyészetté, olvadt viasszá válnak.

A harmadik vers pedig megerősíti ezt: „Úgy vesszenek el a bűnösök Isten színe elől, és az igazak vigadjanak” (Zsolt 67,3–4). A bűnösöknek semmi keresnivalójuk Krisztus színe előtt, aki életét is feláldozta értük, de nekik nem

kellett. Így az ő sorsuk – saját akaratukból – az örök elvettetés Isten színe elől. Az igazak pedig, akik akarták és akarják vele a kapcsolatot, örökre vigadozhatnak. Milyen egyszerű vigasztalás ez a halotti szertartásban!

A negyedik versben csúcsosodik ki a húsvét öröme: „Ez a nap, melyet az Úr szerzett: örvendezzünk és vigadjunk azon” (Zsolt 117,24). Feltámadásával Jézus megnyitotta az üdvösség kapuját, így már nem kell várakozni az oda való bejutásra. A végső ítéleten már csak az egyetemes kinyilvánítása lesz örök sorsunknak.

Ezek után a szokásos halotti ekténiák következnek, majd a húsvéti elbocsátóval zárul a szertartás, ahol ismét jelentős szerepet kap a húsvéti tropár.

Aki részt vett már ilyen szertartáson, megtapasztalhatta a húsvét mindent elárasztó örömét.

Ivancsó István

SZENTMISEKOMMENTÁR

Kedves Olvasóink!

Fehérváry Jákó OSB

szentmiséről szóló sorozatának következő része a 17. oldalon olvasható.

A HÉT SZENTJE

Montforti Grignon Szent Lajos Mária

Április 28.

Apja kispénzű jegyző volt, édesanyjának három fivére is papként szolgált. A szülőknek húsz év alatt tizennyolc gyermekük született. Lajos a második volt, de mivel bátyja öt hónaposan meghalt, ő lett a legidősebb a testvérei között. Heves vérmérsékletű volt, amit apjától örökölt.

Húszévesen Párizsba ment, hogy a Sorbonne Egyetemen teológiai tanulmányokat folytasson. Szakadtan, istállószagú koldusruhában, foltos batyuval jelent meg, pedig szülei elegáns öltözetben, sok pénzzel indították út- nak. Ám szép kabátját egy koldusnak adta, pénzét pedig szétosztotta. Majd fogadalmat tett, hogy soha többé nem kíván birtokolni semmit, és egészen a Gondviselésre hagyatkozik.

Összeszedett, fegyelmezett volt, pontos időbeosztással élt. Kiemelkedően tanult. A domonkos harmadrend tagja lett, és fokról fokra a rózsafüzér apostolává vált.

1700-ban, huszonhét éves korában szentelték pappá. Mindenképpen máriás pap akart lenni, és szeretete volna létrehozni a papokból álló Mária Társasága missziós rendet. „Papok kellenek! Papok, akik szabadok az Úrban, akik elszakadnak a test kötelékétől, világias barátaitól, minden e világi gondtól és még saját akaratuktól is! A kereszt lesz a botjuk, és a rózsafüzér a parittyájuk.” „A rózsafüzér a legbiztosabb és leghatékonyabb eszköz nagy kegyelmek elnyerésére. Semmiféle nagy dolgot sem valósíthat meg az ember, ha nincs mögötte támogató imaháttér!” – írta.

Betegekből kis imacsoportot gyűjtött maga köré: ők voltak a Bölcsesség Leányai. Az eladósorban levő lányok számára megalapította a Szűzek Társulatát.

Rendkívül sikeres hitszónok lett, tömegek tódultak a lelkipyakorlataira. Ám egyre több lett az ellensége, és főleg az egyházon belül nőtt a féltékenység vele szemben. Évekig egy kórház lelkipásztoraként dolgozott, de elbocsátották. Ettől kezdve megalázó szegénységben kellett nyomorognia egy fagyos odúban. A bencés nővérek látták el élelemmel.

„Nincsen kereszt Jézus nélkül, és Jézus kereszt nélkül! Örüljetek ezért, és örvendezetek, ha Isten részt enged nektek valamely keresztből, mert a legnagyobb jó jutott ezzel nektek. (...) A legkisebb kellemetlenség esetén is mondjátok: Áldott legyen az Isten!” – vélekedett.

Életét siker, megtérések és egyre több csoda és csodás gyógyulás kísérte, ám üldözés, elutasítás is osztályrészéül jutott. Lelkipyakorlatait be-, őt pedig még a misézéstől is eltiltották, és szerteágazó rágalomkampányt indítottak ellene. Amikor felkereste Avranches püspökét, hogy felajánlja neki szolgálatait, ezt a választ kapta: „Az egyetlen szolgálat, amit ön egyházmegyémnek tehet, az, hogy amilyen gyorsan csak lehet, elhagyja – még misézésre sem kap engedélyt!”

Halálós ágyán, utolsó szentáldozása után mintha látomása lett volna. Így suttogott: „Ó,

mily gyönyörű a Szűzanya, ó, ha ismernék őt az emberek!”

Egyik kezében a kereszttel, másikban a rózsafüzérrel, mosolyogva halt meg.

Grignon Szent Lajos felajánló imája

Jézusom, én, mint hűtlen bűnös gyermeked, Előtted és a mennyei udvar színe előtt megújítom, megerősítem és a te kezedbe teszem keresztségi fogadalmamat Szűz Mária, a Világ Győzedelmes Királynője által. Ellene mondok az ördögnek, minden csábításának, pompájának, bármikor és bármilyen ravasz módon közeledne is.

Felajánlom és átadom magam Szűz Mária Szep- lőtelen Szíve által Jézus Szentséges Szívének. Hogy ezt Isten kegyelméből képes legyek megvalósítani, a Boldogságos Szűz Máriát anyámmá és királynőm- mé választom, és így kívánok neki engedelmeskedni.

Jézusom, Szűzanyám, mindent átadok nektek, hogy ti rendelkezetek velem. Égi édesanyám és Kí- rálynőm, te ajánld fel imáimat, áldozataimat a Szentháromságnak. Testemet, lelkemet, minden külső és belső javamat, a múlt, a jelen és a jövőbeli jó cselekedeteim minden értékét neked adom.

Szűzanyám, gyöngeségem tudatában téged kér- lek, kegyelmed által segíts, hogy mindent szeretettel tudjak végezni, hogy szeretettel tudjam vállalni és hordozni mindennapi keresztjeimet. Mindent Isten szent akarata szerint kívánok tenni, ami egyben a Szeplőtelen Szív óhaja. Mindezek megvalósításához kérem a Jóisten kegyelmét, a Szűzanya és minden szentek, főleg a magyar szentek közbenjárását, és a szent angyalokat hívom segítségül. Amen.

L.K.

A hét liturgiája

C év

ÁPRILIS 27., SZERDA (Zita, Marianna) – ApCsel 5,17–26 – Jn 3,16–21.

ÁPRILIS 28., CSÜTÖRTÖK – Chanel Szent Péter áldozópap és vértanú vagy Montforti Grignon Szent Lajos Mária áldozópap emléknapja (Valéria) – ApCsel 5,27–33 – Jn 3,31–36.

ÁPRILIS 29., PÉNTEK – SIENAI SZENT KATA- LIN SZŰZ ÉS EGYHÁZTANÍTÓ, EURÓPA TÁRS-

VÉDŐSZENTJE ÜNNEPE (Pétúr) – 1Jn 1,5–2,2 – Mt 11,25–30.

ÁPRILIS 30., SZOMBAT – Szent V. Pi- usz pápa emléknapja (Katalin, Kitti) – ApCsel 6,1–7 – Jn 6,16–21.

MÁJUS 1., HÚSVÉT 3. VASÁRNAP- JA (Szent József a munkás, Fülöp, Ja- kab) – ApCsel 5,27b–32.40b–41 (Az apostolok a Szentlélek által tanúságot tesznek Krisztus mellett.) – Jel 5,11–14 (Mélto a Bárány, akit megöltek, hogy övé le- gyen a hatalom és a dicsőség.) – Jn 21,1–19 vagy Jn 21,1–14 (Jézus fogta a kenyeret, és adott nekik. Ugyan- így halból is.) – **Zsolozsma:** III. zsoltárhét – **Ének- rend:** Ho 89 – EE 550, 416, Ho 89 – EE 111, Ho 118 – EE 543, Ho 86 – EE 112.

Nem olyan rég szám-tam rá magam, hogy megnézzem Stanley Kubrick sci-fi-klasszikusát, a 2001: Űrodüsszeia című filmet. Mélyen az emlékezetembe vésődött a történetet indító, számomra megrendítő jelenetsor, mely az emberiség képzeletbeli bölcsőjéhez röpti a nézőt. Egy emberszabású élőlényekből álló csoport hétköznapi életét látjuk, amely egy vízlelőhely körül zajlik, a rivális csoporttal a víz megszerzéséért vívott küzdelemben. A jelenet nagy hatású csúcspontján a napfelkelte egy minden bizonnyal a földön kívülről származó monolittömböt világít meg: az áradó természetfeletti ragyogás segít felfedezni a csoport egy tagja számára, hogyan kell egy nagyobb állatsontot fegyverként, pusztításra használni. A jelenetet Richard Strauss *Imígyen szóla Zarathustra* című szimfonikus költeményének diadalmas kezdőakkordjai festik alá, s a néző tudja, érzi, hogy valamilyen sorsfordító, a világ későbbi folyására hatással lévő esemény tanúja. Az emberré válás útján színtlépés történik. Nyilvánvaló, milyen ambivalensen tekint az alkotó erre a „színtlépésre”, de a zenében áttételesen felidézett nietzschei, önmagát meghaladó, a hatalmat akaró emberfeletti ember szinte természetfeletti, „földön kívüli” tulajdonságaként mutatja meg a pusztítást, a fajtárs megsemmisítését. A gyilkosságban az ember mintegy az előrelépés zálogát kapja.

Különös, kontrasztos kommentárt nyújt számomra ez a film Káin és Ábel történetéhez. A testvére életét elvevő ember, aki ettől a gyilkosságtól nagyobbna, előbbre valónak tudja magát, csak szomorúan folytatja a távolodást Isten világától, az Édentől. „Testvéred vére felkiált hozzá-m a földről. Ezért átkozott leszel, bujdosni fogsz a földön, amely megnyitotta száját, hogy beigya kezedből testvéred véré-t. Ha műveled a földet, nem ad neked termést. Hontalan és bujdosó leszel a

Fehérvári Jákó OSB

Szívünkben zajlik a harc

földön.” (Ter 4,10–12) Így teljesedik ki az Isten helyére törő első emberpár ősbűne. Az önmagát végső bírának, az élet urának gondoló ember tragikus bukásának vagyunk tanúi; minden erőszakkal, gyilkosbizonnyal a földön kívülről származó monolittömböt világít meg: az áradó természetfeletti ragyogás segít felfedezni a csoport egy tagja számára, hogyan kell egy nagyobb állatsontot fegyverként, pusztításra használni. A jelenetet Richard Strauss *Imígyen szóla Zarathustra* című szimfonikus költeményének diadalmas kezdőakkordjai festik alá, s a néző tudja, érzi, hogy valamilyen sorsfordító, a világ későbbi folyására hatással lévő esemény tanúja. Az emberré válás útján színtlépés történik. Nyilvánvaló, milyen ambivalensen tekint az alkotó erre a „színtlépésre”, de a zenében áttételesen felidézett nietzschei, önmagát meghaladó, a hatalmat akaró emberfeletti ember szinte természetfeletti, „földön kívüli” tulajdonságaként mutatja meg a pusztítást, a fajtárs megsemmisítését. A gyilkosságban az ember mintegy az előrelépés zálogát kapja.

Mi, emberek újra és újra fegyvert ragadunk. Véltségünk felsőbbrendűsége nevében a velünk szemben állót eltapossuk. Ne gondoljuk, hogy a háború távol van tőlünk! Háborút nemcsak fizikai fegyverekkel, hanem szavakkal, gyűlölettel, piszkos hatalmi harccal, kirekesztéssel, a másikkal szemben bezárt szívünkkel és fülünkkel, meg nem értéssel is lehet vívni. És vívunk is. Naponta. A háborúnak a gonosz által elhintett magvai ott laknak a szívünkben. És sajnos van, ahol a háborúnak szabad folyást engednek e világ hatalmasai. Ezt látjuk most fájdalommal és félelemmel a házákkal határos Ukrajnában, de a világ tőlünk távolabbi, számos más konfliktusgócaban is. Ahol győztesek és vesztesek vannak, ott nincs tartós béke. Ahol lerombolt otthonokon, megölt embereken, szétszakított családokon keresztülgázolva akarják bebizonyítani valakik felsőbbségét, igazát, ahol így akarnak érvényt szerezni valakik vélt vagy épp valós érdekeinek, ott nem sarjadhatsz igazság, igazságosság és béke, ott nem teremnek a Lélek gyümölcsei. Az önmaga agresszivitására reflektálni képtelen ember is-

teni erőt tulajdonít indulatainak, ezért is vak más szempontjaira.

Az utolsó útjára induló Jézus ezt mondja, amikor egyik társa, feltehetően Péter (Jn 18,10) meg akarja védeni őt: „Aki kardot ragad, az kard által vész el” (Mt 26,52). Ő egy másfajta harcra, a gonosszal való végső leszámolásra készül, amely agóniájában, a kereszten kitért karral elszenvetett, fegyvertelen haláltusájában teljesedik be.

A megváltott ember számára a harc Jézus kereszthalála óta nem külső csatatéren dől el, hanem a szívben zajlik, jó és rossz között. A keresztény hagyomány a zsoltárok erőszakkal telt átokverseit ősidők óta ennek fényében olvassa. A spirituális küzdelem végső célja nem valaki más, ember, erő, csoport felett aratott diadal, hanem önmagunk „sötét oldalának” legyőzése. Újra és újra.

Gyönyörűen szól az efezusi levél Isten fegyverzetéről, vagyis arról, hogy a mi győzelmünk az ő erejéből fakad: „Öltsetek magatokra Isten

fegyverzetét, hogy megállhassatok az ördög mesterkedésével szemben! Mert a mi harcunk nem test és vér ellen folyik, hanem erők és hatalmak ellen, a sötétség világának urai és a gonoszság lelkei ellen, amelyek a mennyei magasságban vannak. Éppen ezért vegyétek fel az Isten fegyverzetét, hogy ellenállhassatok a gonosz napon, és mindent leküzdve megállhassatok. Talpra hát, derekatok felővezve az igazsággal, rajtatok a megigazulás mellvértje, lábatok szilárd a béke evangéliumában! Minden körülmények között fogjátok a hit pajzsát, amellyel kioltathjátok a gonosz minden tüzes nyilát!” (Ef 6,11–16)

A keresztény harcos tudja tehát, hogy a két fél nem egyenlő küzdelmet vív. A mi küzdelemünk alapja Jézus győzelme a gonosz és a halál felett. Az ő keresztjéből és feltámadásából fakad az erők arra is, hogy az elvesztett csaták után újra felkeljünk, leporoljuk magunkat, és tovább küzdjünk. Ne adjuk fel! Maga Jézus biztatja tanítványait

közvetlenül a kivégzése előtt, az utolsó vacsorán: „Békességet hagyok rátok: az én békémet adom nektek. De nem úgy adom nektek, ahogy a világ adja. Ne nyugtalankodjék a szívetek, ne is rettegjen!” (Jn 14, 27) Ez a küzdelem viszi a keresztény embert a szív tisztasága, a szív békéje, Jézus békéje felé. Ez teszi lehetővé azt is, hogy óhatatlan harcaink, konfliktusaink, viszályaink után békét kössünk egymással. Ez a lelki küzde-

lem, s benne Jézus győzelme ad szilárd alapot ahhoz, hogy hitelesen imádkozzunk templomainkban a békéért.

Azt, hogy a békéért – Ukrajna békéjéért, a világ békéjéért, bármilyen békéért – szóló imádságunk elválaszthatatlanul kötődik mindennapi lelki küzdelemünkhöz, mindennél szebben fejezi ki a szentáldozás szertartása az eucharisztia-ban.

Az ünneplő közösség először az Úr imádságát mondja el, melyben Isten bocsánatának reményében ígéretet teszünk, hogy adósaink tartozásait elengedjük, és kérjük az Atya segítő jobbát a gonosz elleni harcban: „Bocsásd meg vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek, és ne vígy minket kísértésbe; de szabadíts meg a gonosztól!”

Ezután a *Miatyánkhoz* fűzött úgynevezett embolizmusban a békéért könyörög a pap: „Szabadíts meg, kérünk, Urunk, minden gonosztól; adj kegyesen békét napjainkban, hogy irgalmadból mindenkor bűn és baj nélkül éljünk, míg

reménykedve várjuk az örök boldogságot és Üdvözítőnknek, Jézus Krisztusnak dicsőséges eljöttét.” A béke isteni ajándéka itt is a bűn és a gonosz elleni küzdelemünkhöz kötődik.

Végül a pap, az eucharisztikus imádság addigi logikájával szemben, nem az Atyához, hanem a feltámadt, itt és most köztünk jelen lévő Krisztushoz fordul: „Urunk, Jézus Krisztus, te azt mondtad apostolaidnak: »Békességet hagyok rátok, az én békémet adom nektek.« Ne vétkeinket nézzed, hanem Egyházad hitét, őrizd meg szándékod szerint békében, és add meg teljes egységét! Aki él és uralkodik mindörökké.” Ezután a békegesztásban (kézfogás, meghajlás, békecsók) kifejezzük, hogy letesszük fegyvereinket, és a köszöntéssel – „Béke veled; és a te lelkeddel” – kifejezzük egymás iránti jóindulatunkat, a másik békéjére, boldogulására, üdvösségére vonatkozó óhajunkat.

Az Eucharisztia vétele a békekötés végső pillanata. Isten békét köt velünk Krisztusban, akit magunkhoz veszünk, és békét ajándékoz, gyógyítja széthúzásainkat, egy testté tesz bennünket. Hitünk szerint minden bemutatott eucharisztia gyógyítja a világ sebeit, ahogyan azt a IV. eucharisztikus imában is mondjuk: „Felajánljuk neked Krisztus testét és vére-t, amely előtted kedves áldozat, és az egész világ üdvösségére szolgál.”

Ha az eucharishtiát az Isten fegyverzetével, a szív békéjéért, tisztaságáért vívott lelki küzdelemünk háttére előtt ünnepeljük, akkor lehet a béke eszköze. Mi magunk, akik a világ nagy konfliktusaiban eszöktelenül állunk, és azt érezzük, nincs hatásunk a körülöttünk zajló hatalmas erőkre, épp a szentmisében hallhatjuk meg Jézus szavait, hogy igenis van hatásunk a világra:

„Ezeket azért mondtam nektek, hogy bennem találjátok békét. A világban szorongatásban lesz részetek, de bízzatok: én legyőztem a világot!” (Jn 16,33)

Kozma Imre OH, a Betegápoló Irgalmasrend magyarországi vezetője

Húsvét, az újjászületés öröme

A keresztény különösből – legyen – emberi általános!

A kereszttségben újjászületett ember nem máig régi, s mátló új, mert a Tökéletességhez mérve mindig régi, s mivel szándékában „leküzd” tegnap önmagát, és ma újjászületik, ezért mindig új is. A keresztény ember lényege szerint „folyton születik”.

Kereszténysége a visszaesés kísértése miatti fenyegetettség és az öröklétének vonzása miatti ujjongás közötti feszültség. Vonzásban és taszításban él, mert erők hatnak rá. Életének természetfölötti biztonsága, emberségének természetes nehézkedése van. A választóvonal a régi és az új keresztény között nem időbeli, hanem minőségi: A jót el kell hagynia a jobbról.

Az „új ember” a változni akaró ember. A változás fájdalommal jár. Számolunk-e azzal, hogy az evangélium akkor is rólunk szól, amikor megfedd, elmarasztal, elítél? És félelemmel tölt el bennünket Jézus jósága is, mert ez a jóság parttalan. Mert

a jézusi szabadság ára a szenvedés; mert magatartásunk nem ellenkezik azzal, amit éppen mi nevezünk szeretetnek, mert tudatosan kell védekeznünk a kísértés ellen, ami a világ megvetésében tetszeleg, ahelyett, hogy kereszténységünk közkinccsé válna.

Világunkban nem hihetünk vallási „sikerekben”. Az újjászületés örömet éljük, az önmagát kiszolgáltató Krisztus isteni ölelésében. Aki ma így él, az már nem a győzelmekben hisz, hanem az irgalomban.

Az elmerülés az emberek között nem megfoszt, hanem megajándékoz a másik ember élményével, a keresztény különösből emberi általános lesz. Aki ilyen feltételek között több jót tesz, az a jobb. Aki áldozatosabb, annak nagyobb szeretete van. Aki élesebben lát, irgalmasabb.

Ha jól figyelünk a világban, mindig arra a következtetésre jutunk, hogy Krisztus szegénységéhez képest fölöslegünk van, gazdagságunk

terhe nyomaszt, a jóban pedig szegénységünk vagyunk.

Látunk kell, hogy igazi erőnk a szeretet folytonos kísérleteiben van.

A világ megszólít bennünket, s felelnünk kell neki. Nem idejétmúlt kedveskedő zsargonban, hanem a titkot titoknak nevezve, különbségeinket vagy különbözőségeinket nem elmosva elvtelen bólogatással, hanem világosan tudtára adva értékelésünket, és megértetve a világgal, hogy az egyetemesség őszinte vágyunk. Nem legyinthetünk a világ etikus törekvéseire azért, mert látjuk ellentmondásait. A világ igazi baja nem ez, hanem a cinizmusa, amely mindig alacsony tapasztalatokkal akarja leplezni, hogy nem lát semmit a jövőből, mert csak a mának él.

Olykor lehangoló híreket hallunk arról, hogy az Egyházban megreked az újraeszmélés folyamata. Végül is mi indult meg az Egyházban? Maga az evangélium, amiért Krisztus a felelős, noha ránk bízta.

Látjuk-e világosan Krisztus szándékát? Hisszük-e, hogy tudatos és mély, napról napra átél hitünkre a világnak szüksége van?! S ami mindennél fontosabb, szeretünk-e, tudunk-e úgy szeretni, hogy azt nem vonja kétségbe sem a kételkedés, sem a kétségbeesés, sem a felebarát, mert ez a szeretet izzik, átsüt az életünkön.

Az újraeszmélés nem magatartás-csere, hanem elkülöníti a lényegét a lényegtelenről, az igazat a szerkesztettől, a nyíltat az álcázottól, a rangot a szolgálattól, a Krisztusban „elvezített életet” a markunkba szorított, magunknak „megtartott élettől”.

Ma a világban gyakorlati elvállaltanodásról beszélnek, de az is igaz, hogy a legvonzóbb a világosan szeretetindítékú tett és élet. A társadalom ezt az erőt nem nélkülözheti, noha elég sokszor találkozunk betegesen individuális, tompa szellemű és közösséggellenes erővel.

Jézus Krisztus örök időkre jelölte ki a szeretetben való szabadság útját.

A teljes ember teljes szabadsága ez. Magát a létet korlátozó erők elnyomása alól szabadít fel. Ettől kezdve minden pillanat átemelheti a lelket önmagán, s egyenesen Istenbe emelheti, ahová törekszik a világegyetemmel együtt.

Milyen emberi szervezethez nélkülözheti az ilyen embert? Lehet-e másokra építeni a közösséget, mint azokra, akik önmagukon túl összegződnek, a legmélyebb emberi érdekből, a közösségteremtés vágyától vezéreltetve?

A világban már közöttünk van az egység őszinte vágya. Kérdés, a tudósoknak vagy a szenteknek lesz-e igazuk? A tudósoknak, hogy az ember csak a katasztrófa szélén dőbberá törekénységére, de ott rádöbben? A szenteknek, hogy Isten kijátszhatatlan?

2022 húsvétján jöjjen el a szentek igazsága, s a kereszténység különösnek tartott ajándéka legyen az emberiség általános igazsága!

Valóban Isten műve

Merényi Zita és Thullner Zsuzsa a nigériai misszióról

Két kollégánkat, Thullner Zsuzsa újságíró-szerkesztőt és Merényi Zita fotóriportert nagy megtiszteltetés érte: január végétől február közepéig részt vehettek Fodor Réka (Afréka) és Csókay András nigériai missziós útján. Megtapasztalták a fiatal afrikai Egyház lendületét, hitét és azt, mennyi mindent tudnánk adni mi, európaiak Afrikának. Lehetőséget a jobb életre, vagy egyáltalán az életre.

– **Hogyan és kitől jött a gondolat, hogy kiutazzatok Nigériába?**

Zita: Afréka és Csókay András évekkal ezelőtt tanúságot tettek a Párbeszéd Házában. Szerettem volna megmondani Afrékának, hogy szívesen mennék velük Nigériába, de nem volt merszem. Másnap reggel hívtak egy ismeretlen számról. Először nem vettem fel. Afréka volt, képeket kért tőlem az előző estéről. Így indult a kapcsolattunk. Később készült velem egy interjú *A Szív* újságba, ott említettem, hogy szeretnék eljutni Nigériába Afrékával és Csókay Andrással – ezt olvashatta Réka. Mindig bennem volt, hogy jó ügyeket emeljek fel a fotóimmal. Attól kezdve egyértelmű volt, hogy megyünk, bár a pandémia miatt többször későbbre kellett halasztani a missziót. Végül februárban utaztunk.

Zsuzsa: Én akkor kezdtem többet interjúzni Rékával, amikor 2020 tavaszán kinnrekedt Nigériában, mivel a járvány miatt lezártak az országhatárokat. *A Magyar Kurír*on és az *Új Emberen* keresztül rízsre való pénzadományt gyűjtött az éhezőknek. Az internetes interjúk során nagyon jóban letünk. Hallottam, hogy Afréka kiviszi Zitát Nigériába, kicsit irigykedtem is. Egyszer csak engem is meghívtak! Az utolsó pillanatig nem hittem, hogy megvalósulhat a missziós út: amikor megkaptam a repülőjegyeket, akkor eszméltem, hogy tényleg mehetek. Afrika fontos nekem, sokat beszélünk róla közösségemben, a Sant’Egidióban is. A római közösség tagjai békét közvetítenek afrikai országokban, Mozambikban, Dél-Szudánban, a Dél-afrikai Köztársaságban, és segítik az AIDS-betegeket.

– **A családjaitok mit szóltak az afrikai úthoz?**

Zita: Egyszer valaki mondta anyukámnak, hogy vigyázzon rám. Azt felelte: „Zitára már a feljebbvalók vigyáznak.” Most meg sem lepődött, betörttem már öt: Afrikában és Izraelben is jártam korábban. A missziós csapat még biztonságosabb is, mint ha egyedül utaznék.

Zsuzsa: Meglepődött a családom, különösen a férjem, aki biztosan féltett is. A lányaim örültek és izgultak. A nagyobbik azt mondta, csomagoljam be őt is a bőröndbe, mert szeretne jönni. Egy rendezvényen megbeszélte Afrékával, hogy ha nagyobb lesz, ő is mehet majd. Induláskor körülöttem mindenki azt érezte, hogy Afrikában félelmetes dolgok vannak. Az ókori rómaiak is azt írták a térképeikre Afrikánál: Hic sunt leones (itt oroszlánok vannak). Réka sokszor bátorított, hogy nagyon kedves emberek fogadnak majd minket, és vi-

gyáznak ránk. Amikor megérkeztünk, szinte belevesztünk a vendégszeretetükbe, jó élmények érték minket, így már a gyerekeim is érezték, hogy biztonságban vagyunk.

– **A budapesti 52. Nemzetközi Eucharisztikus Kongresszuson (NEK) találkoztatok a nigériaiakkal?**

Zita: Az Afrika-napon találkoztam először az Onitshai

Thullner Zsuzsa: Európa sokat adhat Afrikának a misszióval, a felhalmozott tudással, szellemi energiával

Egyházmegyéből érkezett Valerian Okeke érsekkel, Izunna és Basil atyával.

Zsuzsa: A NEK előtti péntek este Karsci (Mocsári Károly zongoraművész, Thullner Zsuzsa férje – *a szerk.*) koncertet adott az Afréka Alapítvány javára. Már akkor összeismerkedtünk velük. Találkoztunk az Afrika-napon is, de szaladnom kellett megírni a tudósítást.

– **Nigériában milyen környezetben voltatok?**

Zsuzsa: Onitshában, egy elkerített városrészben. Ott található a Borromeo Szent Károly Kórház, a papi szeminárium, a kisszeminárium, a házak, ahol a dolgozók a családjaikkal laknak, a templomok, a nővérképző és a halottasház, ami nagyon fontos számukra. Réka mesélte, ha valaki meghal, az emberek nagyon szomorúak és sírnak, de a temetésen mindenki fehérben van és ünnepel, hiszen a halott a mennybe ment. A halottasházban tartják a búcsúztató szertartást, az elhunytakat pedig a házaik mellé temetik, mert nincsenek temetők.

Zita: Amikor bejárásom voltunk, nem tudtuk, hogy halottakhoz is megyünk. Csókay András behúzott egy udvarra, ahol azt hittem, betegek fekszenek letakarva. Nem mozdultak, furcsa volt az egész. Aztán kiderült, hogy halottak, fel vannak töltve formalinnal, ezért nem indulnak bomlásnak. Amikor később visszamentünk, több holttest is ki volt takarva. Itthon nem kerü-

lünk ilyen közel az elhunytakhoz, ott ez természetes. Sokan fiatalon halnak meg: egy apa és a fia autóbalesetben vesztette életét az ottlétünk alatt. Csókay András mesélte, hogy a kórházban próbáltak újraéleszteni egy kétéves kisgyereket, de nem sikerült megmenteniük. Mindig elmondta azt is, hogy van feltámadás – ennek tudatában voltunk ott.

– **Milyen tapasztalataitok vannak arról, hogy az elkerített városrészen kívül milyen az élet?**

Zsuzsa: Megmutatták nekünk a misszió több színterét. Az érsekségnek tizenkét kórháza van. Csókay András a

Zita: A nővérképzőben volt egy beszélgetés a Hungary Helps program munkatársaival. A végén megrohmozta a lányok, hogy szelfizzunk. Előtte épp levettem a szandálomat, mert a csoportképhez fel kellett állnom egy székre. Fotózás közben éreztem, hogy valaki megkopogtatja a lábam: az egyik lány fel akarta adni rám a szandálomat.

– **Hogyan kommunikáltatok velük?**

Zsuzsa: Afrikában jól beszélnek angolul, csak furcsa kiejtéssel. Igyekeztünk elsajátítani pár igbó szót. Mindenki nek felderült az arca, ha igbó-

Merényi Zita: A mosolyok, ölelések a kincsek, amelyekkel gazdagabbak lettünk, ezeket érdemes gyűjteni Afrikában

ul köszöntöttük őket: mosolyogtak, tapsoltak örömmükben.

– **Milyenek voltak a körülmények? Hogyan zajlott egy napotok, és miket ettetek?**

Zita: Kaptunk Zsuzsával egy apartmant, saját szobánk volt fürdőszobával, vécével, nappalival. Meleg víz ott nincs, de a hideg víz is kellemes hőmérsékletű.

Zsuzsa: Reggel hatkor misére mentünk a templomba vagy Izunna atya, a kórház-igazgató miséjére, a kápolnába. Ő fél nyolc-nyolc körül mindennap velünk reggelizett. „Afrikai idő szerint”, kényelmesen készülődöttünk, kilenc körül indultunk az utunkra.

Zita: Sok zöldséget ettünk, avokádót, afrikai spenótot, afrikai töklevelet, ananászt, rizst hallal, főzőbanánt sütve, gesztenye ízű krumplit, néha krumpli ízű banánt. Az afrikaiak a húsok közül csirkét, marhát és kecskét esznek. Rengeteget neveltünk az étkezések alatt, főleg magunkon.

Zsuzsa: Volt mojmoj, ami egy afrikai babos étel. Egyes ennivalókat velünk meg sem kóstoltattak, mert tudták, hogy a magyarok azokat nem bírják megenni. Ilyen például a fufu, ami egy magvakból készített gyúrható valami; egy nagyon furcsa ízű levest esznek hozzá. Mindig ugyanabban az időben ettünk, és mindig hasonló volt a menü.

– **Mi volt számotokra a legmegdöbbentőbb élmény?**

Zita: Nekem a koponyaműtét. Egy Obi nevű fiú csontdaganatát távolította el Csókay András. Soha nem voltam még műtéten. Nem tudtam, fogom-e bírni, de lehetetlen volt nem nézni, annyira vonzott a látvány. Úgy éreztük, művészet, amit András csinál, és örültünk, hogy a részesei lehetünk ennek a csodának. Nyitottak lettünk mindenre, a szagokra, a füstre, a vérre. Nagyon izgultunk Obiért. Amikor előző este meglátogattuk, csak arra tudtam gondolni, hogy sikerüljön a műtét. Kiírtam Facebookra is, hogy sok imára van szükségünk. Az operáció után pár órával meglátogattuk Obi. Csókay András mondta neki, hogy moz-

négy másik országban is, összesen százötven szerzetes nővérrel. Tanítják a gyerekeket, egészségügyi ellátást nyújtanak a szegényeknek, árvaházakat tartanak fenn – azt teszik, amire ott szükség van. Az iskola kis épülete melletti kertben láttam, hogy mindegyik szerzetes nővér mennyire vidám és kedves. Énekelve és játszva tanítják a kicsiket. A szegénység miatt minden családból csak egy gyerek kerül az iskolába. A többiek nem tanulhatnak, pedig bennük van Afrika jövője. Kérdeztem Rékát, mennyibe kerül a tandíj. Húszezer forintnak megfelelő összeg évente – sokszor nem tudnak ennyit előteremteni a családot. Az Afréka Alapítvány támogatja ezeknek a gyerekeknek az oktatását is, Réka áprilisban újabb adományt szeretne vinni nekik. Büszke vagyok rá, hogy van egy magyar misszió, ami Európából odafigyel Afrikára, egy olyan alapítvány, amit érdemes támogatni.

– **Mivel magyarázzátok, hogy Afrikában ilyen vidámak az emberek?**

Zsuzsa: Nem gondolkodtam azon, hogy miért, de minket is beszippantott az élő, vidám, reményteli hitük és természetük. Az afrikai fiatal Egyház sokat adhat nekünk, európaiaknak. Olyan ez, mint amikor egy családban egy kamasznak feléled a hite, rácsodálkozik a teremtett világra, Isten áldásaira, a szülők pedig rácsodálkoznak a gyerekek áradó, lelkes hitére.

Zita: Az afrikaiak semmihez nem ragaszkodnak, csak bíznak. Nem fontos nekik az idő, azt sem tudják, milyen nap van.

Zsuzsa: Mégis van egy nagy ellentmondás. Ha valakit megkérdeztem, szeret-e itt élni, azt felelte, nem. Az országban dúl a korrupció, a Boko Haram által üldözött keresztények menekülnek északról. Sokan nem látják a kiutat, nem tudják, hogyan lehet itt élni. Európa sokat adhat Afrikának a misszióval, a felhalmozott tudással, szellemi energiával.

– **Mire tanított titeket az ott élők mentalitása?**

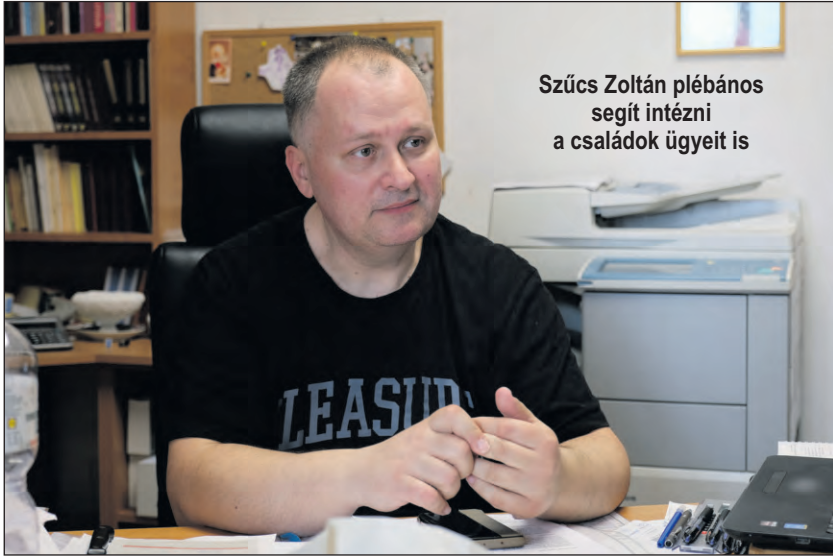
Zsuzsa: Mi olyan sok minden fennakadunk, problémázzunk. Ezeknek az embereknek sokkal nagyobb nehézségeik vannak, mégis örülni tudnak az adott pillanatnak, egymásnak, oda tudnak figyelni egymásra.

Zita: Engem most üldöz egy bibliai idézet. Ma is ezt húztam itt, a munkahelyemen a dobozból: „Ne gyűjtsetek magatoknak kincseket a földön, ahol moly rágja, (...) hanem gyűjtsetek magatoknak kincseket a mennyben.” A mosolyok, ölelések a kincsek, amelyekkel gazdagabbak lettünk, ezeket érdemes gyűjteni nemcsak Afrikában, hanem itthon is. Tanuljunk meg örülni egymásnak, ahogyan ők örültek nekünk!

Vámosy Erzsébet
Fotó: Fábíán Attila

Tarcalon Szűcs Zoltán plébános befogadott egy kárpátaljai cigány családot egy zárándok kérésére, aki korábban arra járt a Mária-úton. A népes katolikus család számára ajánlák, hogy egy templom mellett lakhatnak, a plébános pedig úgy érzi, eljött az alkalom, hogy valóban megéljék az evangéliumot, befogadják az idegent, enni adjanak az éhezőknek.

Mély istenélmény számára ez a találkozás: „Mi nem huszonkét cigány embert fogadtunk be, hanem az Úr Jézust. Papként rácsodálkozom, hogy ilyen megtörténhet ve-

Szűcs Zoltán plébános segít intézni a családok ügyeit is

lem, és elgondolkodom, kinek nagyobb kegyelem ez, nekik vagy nekünk.”

Bár korábban nem történt vele hasonló, nem sokat gondolkodott, azonnal igent mondott a kérésre, és most az a különleges érzése van, hogy Szerednyei János – a híveivel együtt a donyeyi szénbányákba málenkij robotra hurcolt, és ott mártírhaltát halt korábbi tarcali káplán – volt a közbenjáró, aki elrendezte ezt a találkozást. Mutatja a szobájában a mártír pap képét, amelyet az Úr Jézus keresztje mellé tett. Úgy gondolja, ő segítette neki, hogy befogadjon az Urat, s az evangélium szerint cselekedjen, ahogy Jézus mondja: „idegen voltam és befogadtatok”.

Nem kérdezett sokat, és nem bizonytalanodott el, amikor megtudta, hogy cigány családról van szó. Jöhetett bárki, és a befogadás szép tapasztalatához egy további ajándékot is kapott: a Római Katolikus Egyházhoz tartozó, mély hittel élő emberek kerültek hozzá, akik számára a legnagyobb öröm, hogy most a templom mellett lakhatnak. Festői környezetben található a plébánia, hangulatos, régi, fedett lépcsősor vezet fel a Mária Házhhoz, amely tágas tereivel ideális otthont nyújt most az Ukrajnából érkezett családoknak. Látogatásunknál segít a harangozó hölgy is.

A Mária Ház korábban egytantermes katolikus iskola volt, majd államosították. Mire az Egyház visszakapta, már nagyon lerobbant állapotban volt. Amikor Szűcs Zoltán idekerült, pályázati forrásból rendbe tették az épületet, de akkor már volt nagyobb iskolája a településnek, ezért új funkciót kapott: harminckét férőhelyes zárándokszállás lett.

Érkezésünkkor kicsit elbizonytalanodunk, hogy jó helyen járunk-e, elsőre nem találjuk a feljáratot a csodaszép község magasán fekvő templomához, de szerencsére a parkolóban összefutunk a prűgyi iskola igazgatójával. Amikor megtudja jövetelünk célját, mosolyogva, lelkesen mesélni kezd: a három befogadott gyerek nagy örömet visz iskolája életébe, kedvesek, vidámak, mindenki megszerette őket.

A plébános annyira megrendült a menekültek, a sok kisgyerekek érkezése, családjukat féltő szülők sorsán, hogy könnyek közt mesél az érkezésükről. Február 26-án, szombaton, két nappal a háború kitörése után

„Kinek nagyobb kegyelem, nekik vagy nekünk?”

jöttek át a határon, mert pénteken az egyikükhöz már megérkezett a behívó. Három férfi van a családban, az apuka és két fiú, tizenkilenc és tizenhét évesek. Gyorsan összeszedtek mindent, amit tudtak, és elhagyták az otthonukat. Órákat álltak a nagy hidegben a határon.

Az esti órákban érkeztek meg Tarcalra, és már másnap megkérdezték,

tabáj – testvérfaaluk. Átjárnak egymáshoz az emberek, és amikor hallottak a befogadásról, mindenhol hoztak adományt, tartós élelmiszert, iskolaszereket, iskolatáskákat.” De jönnek máshonnan is: Körömből például az atyák, Gesztelyből a polgármester, akik Juhász Ferenc atya írásából és más médiamegjelenésekből értesültek a helyzetről.

Eleinte gond volt, hogyan indítják el a gyerekeket iskolába, de ehhez is megkaptak mindent. Prűgyre járnak mindhárom, Kamilla, Maxim és Emma, a legkisebb, aki boldogan meséli, mennyi kis barátja van már. Róla pedig azt mesélik, hogy tüneményes, mosolygós kislány, mindig szalad, cikázva közlekedik, nem érik utol. Nagyon el vannak maradva a tananyagtól, mert ahová otthon jártak, az inkább gyermekgőrdő lehetett a pedagógusok szerint. Az egyik gyerek azt mondta: szeret idejárn, mert otthon velük mindig csak vesztek az iskolában. Prűgyön nagyon befogadó az iskola, a pedagógusok sokat foglalkoznak velük. Van sajátos nevelési igényű osztály, oda jár a kilenc, tizenegy, tizenkét éves gyerek is. Nehezen megy az olvasás, a számolás is, de itt utol tudják érni magukat.

A férfiak mennének haza, otthon hagyták a lovakat. Lovas kocsival jártak fel az erdőbe, hordták le a fát azokról a helyekről, ahová autó nem tudott felmenni, és levitték odáig,

férfiak már az érkezésük másnapján körbeállták Zoltán atyát – aki mosolyogva meséli, először kicsit meg is ijedt, vajon mit akarnak –, és azt kérték, segítsen nekik munkát találni. Egyelőre napszámba járnak, aznap éppen repedezett fugát szedtek ki a térkövek közül egy kertben, de szeretnének állandó munkát. Az atya beszélt a szomszédos hotel igazgatójával, két asszony dolgozhat náluk szobalányként és konyhalányként.

Emma és családja nagyon hálás mindenért

Kissé szokatlan feladatokat lát el most papként: segít intézni a dokumentumokat, akinek nincs magyar állampolgársága, azt el kell vinni Miskolcra, az idegenrendészetre menedékes státuszért, intézni kell az orvost, az iskolát. Az egyik kisfiúnak ki kellett húzni a fogát, az atya telefonálgatott ezekben az ügyekben. Különös feladatok, főleg, amikor a kismamának nőgyógyászhoz kell időpontot kérni – meséli nevetve. A legkisebb családtag ugyanis április végén fog megszületni.

Beregújfaluban minden családnak külön háza volt; egymás mellett, nem gazdag, de szép lakásokban éltek. Szép a templomuk is, mutattak fotókat, videókat Maxim elsőáldozásáról. Mesélték, hogy ott nem volt jó magyarnak lenni, ezért, bár hazavágytak, már gondolkodnak azon, hogy mégsem mennek vissza. Félnék a megtorlástól is, amiért eljöttek. Számonkérhetik rajtuk, hogy nem mennek a háborúba. De hát miért is mennének? Ők magyarként, cigányként többszörösen számkivetettek a szülőföldjükön. Pedig szelíd, dolgozó emberek. Vendéglátóik elmondják róluk, hogy soha nem követelőzőek, inkább visszafogtak, úgy kell faggatni őket, hogy mire van szükségük.

Joli, Emma, Laci azt mesélik, hogy nagyon szerették a falujukat.

Az utolsó utcában éltek, amit mindenki csak tábornak hívott, pedig már házak épültek ott is. Velük szemben van a templom: „Járunk rendszeresen, keresztelkednek a pulyák, elsőáldozás van, minden ugyanúgy, mint Magyarországon. A templomnak örülünk talán a legjobban...” Pap jár hozzájuk Beregszászból, Munkácsról. Zoltán atyához hasonlóan Joli is úgy érzi, valaki más rendezte el így a sorsukat: az Úr isten ide rendelte őket, hiszen itt tudnak templomba járni, áldozni, a gyerekek ministrálnak, elsőáldozók lehetnek.

Különösen szép a hitük története, amit megoszt velünk. A tábornak nevezett részen mindenki katolikus. 2003-ban szekták jöttek, és hívták őket az alkalmakra. „Nem nagyon

meddig maradhatnak: „Mondtam nekik, ameddig talpra nem állnak. Sötét volt, kérdezték, ez milyen templom. Nagyon megörültek, hogy katolikus, mert ők is katolikusok. Mutatták a fényképeket a gyerekek elsőáldozásáról, az esküvőről, do-

Joli örül, hogy a gyerekek itt is járhatnak templomba

monkos atyák jártak ki hozzájuk a faluba. Majnek püspök úr is többször misézett náluk.” A plébános meg is lepődött, mert amíg nálunk sokszor a támogatások reménye miatt kötnek házasságot az emberek, csak polgárit, egyházit nem, nálunk éppen fordítva volt: polgári házasságot nem kötöttek, de egyházit igen, mert nekik az volt fontos. Még az érkezés estéjén újra benézett hozzájuk Zoltán atya, jó meleg volt a házban, át voltak fázva, becsuktak ajtót-ablakot. És akkor meg erősödött benne, hogy jól cselekedett: „Hosszú utazásból jöttek, és meglepődtem, olyan jó illat volt, mint ahogy a szentekről szokták mondani. Ez is megerősítés volt számomra: Szerednyei János küldte ide őket. Ahogyan az Úr Jézus mondja, »aki a legkisebbet befogadja, engem fogad be«”.

Az önkormányzat biztosítja az étkezést, a plébánia a szállást. A harangozó elmondja, milyen sokan gondoskodnak róluk. „Az atya mindig úgy tanította, hogy a hozzá tartozó hat falu – Mád, Mezőzombor, Tarcal, Prűgy, Csobaj, Tak-

ahonnan már gépi erővel lehetett mozgatni. Tengelyig erő sárban, megrakott kocsival, két lóval dolgoztak. Kosarakat is fonnak, nagyon szépeket, erre Magyarországon is biztosan lesz kereslet. Nekem annyira megtetszett, hogy rögtön meg is vettem az éppen elkészült darabot. A családban öröklődik a mesterség, már a gyerekek is értenek hozzá. A

A Mária Ház étkezőjében

ismertünk még akkor Istenről dolgokat, ők meg jöttek, mi meg mentünk hallgatni. És akkor eljött Filoména nővér, és mondta nekünk, ő fog vinni minket Beregszászba elsőáldozásra. Mi voltunk kilencen gyerekek, jártunk Beregszászba három hónapon keresztül, felkészítettek minket, felvettük a szentáldozást... Aztán lett imaházunk is. Ezzel a kilenc gyerekekkel kezdődött minden.” A férje és ő is köztük volt, tizen-négy-tizenöt évesek voltak akkor. Ma is büszkéek arra, hogy a domonkos atyák és a nővérek munkája nyomán velük kezdődött a katolikus élet a környékükön.

Majnek Antal püspök is gondoskodik róluk, legutóbb január elején ment el hozzájuk az El Peléről, vagyis Boldog Ceferinóról elnevezett templomukba: „Megszeretett annyira minket, mert megyn más templomokba is, de ott nem járnak annyi gyerekek, itt se nem járnak gyerekek. Nálunk van minden évben elsőáldozás, esküvőket tartnak, keresztelőköt tartnak, minden...” Domonkos atya is járt náluk, az apák is, köztük Filoména nővér. Nyaranta a mezőn állítanak fel sátrakat, és ott tanítják a gyerekeket, foglalkoznak velük. Mutatja a telefonján a templomukat: énekelnek a hívek, szép a templom, kilenc-tíz éve épült. A fotókon ott van a verbita Sebastian Madassery, Michels Antal atya, az ő idejében épült a templom, Majnek Antal püspök – kincsként őrzik ezeket az emlékeket.

És rendkívül hálásak: „Nagyon sok, amit tettek értünk, ezt nem bírjuk megköszönni. Az atya is mindent megtett értünk, és mindenki, segítenek mindenben, ennivaló, pelenka, tisztálkodás. Jó itt.”

És hogy mit jelent ez a történet, a befogadó félnek? Zoltán atya megrendülten válaszol: „»Idegen voltam, és befogadtatok, ruhátlan voltam, és felruháztatok, éhes voltam, és ennem adtatok« – amit az Úr Jézus mondott, azt most élesen éljük meg”.

Thullner Zsuzsanna
Fotó: Fábíán Attila

Parókia a határon

Hogyan élik meg a határ közelében az emberek az ukrainai menekültáradat miatt megváltozott mindennapokat? Hogyan segítenek egy egykor szebb napokat látott kisváros lakói azoknak, akik arra kényszerültek, hogy elhagyják az otthonukat? Mennyire félnek a határmenti településeken élők attól, hogy a háború Kárpátaljára is áttérjedhet?

Március utolsó napjaiban ellátogattunk Záhonyba, hogy a helyi görögkatolikus lelkipásztortól, Sajben Zsolttól és feleségétől, Sajbenné Verdes Orsolyától választ kapjunk ezekre a kérdésekre.

Odafelé tartó utunkon egy-egy segélyszállítmány jelzi csupán, hogy más idők járnak, mint bő egy hónapja. Érkezésünkkor a négyezres lakosú városban is inkább csak a néhol felbukkanó, sárga színű, háromnyelvű „Híd Kárpátaljáért” táblák jelzik, hogy bizony nagyszámú menekült fordul meg itt hetek óta.

Első utunk a város görögkatolikus templomához vezet, ahol Sajben Zsolt parókus fogad bennünket. Nemrég ért vissza az egyik filiából, ahol Franciaországból érkezett segítőknek próbált segédkezni a szállással kapcsolatban. Zsolt atya most nem tud jól feltöltött raktárt mutatni nekünk, a legutóbbi szállítmányt nemrég vitte el a határ másik oldalára, a tizennyolc kilométerre fekvő Palágykomorócra Szkoropádszky Péter atya, a Szent Panteleimon Karitás Kárpátaljai Görögkatolikus Jótékonyági Szervezet vezetője. Hetente, másfél hetente telik meg egy méretes kisbusz azokkal az adományokkal, amelyeket az ország minden részéből küldenek a kicsinyke záhonyi görögkatolikus parókiára. A helybeli hívek közül is sokan adtak, adnak, amit tudnak. Vannak, aki a papnéhoz, Orsihoz hasonlóan időről időre önkéntesként is szolgálnak a határon, s akadnak olyanok is, akik Ukrajnából érkezett rokonokat, ismerősöket fogadtak be az otthonukba. A parókia azonban nem szervezett segítségnyújtást, aki akarja, kiveszi a részét a munkából, és ott segít, ahol tud.

Ezen a környéken a katolikusok kisebbséget alkotnak, a többség református – mondja a parókus. Záhonyban korábban közös templomuk volt a római és a görögkatolikusoknak, de a rendszerváltozás után, amikor az emberek bátrabban vállalták a hitüket, megnőtt a hívők száma, így szükség lett saját templomra, ami 1994-re készült el. A sors furcsa fintora, hogy a templom alatt ingoványos talaj megerősítésében a kivonuló szovjet csapatok segédkeztek, egy kis elemóziáért cserébe. A lánctalpasok tömörítették a forgácsot, így lett igazán stabil alap-

ja az egyszerűségében is megnyerő épületnek.

A városban kétszáz-kétszázhusz a görögkatolikusok száma, de Zsolt atya látja el két közeli falu, Tuzsér és Komoró híveit is. A szertartások és a hittanórák mellett heti három délutánon a tuzséri tanodában lelkipályozóként foglalkozik a zömében cigány fiatalokkal. Záhonyban viszont igen csak kevés a fiatal; a munkahelyek száma megcsappant, ezért iskoláik elvégzése után nem térnek vissza a településre a pályakezdők. A temetések mellett azért olykor keresztelekőre is sor kerül az egyházközségben, ám a fiatalok a nagyszülők miatt hozzák haza keresztelekni a gyermekeiket, a picik már nem itt nőnek fel. Amikor 2005-ben Keresztes Szilárd hajdúdorogi püspök megalapította a szervezőlelkességet, az általános iskolába még nyolcszáz gyerek járt, most pedig úgy vannak több mint

Az egyházközség életére a koronavírus-járvány is rányomta a bélyegét: sokan vannak, akik a karanténidőszak elmúltával nem tértek vissza a templomba, igaz, a helyükre jöttek új hívők. Záhonyban a görögkatolikusok közül senki nem halt meg a járvány következtében, viszont a filiákban több, negyven és ötven év közötti hívőt is elvesztettek.

Sajben Zsolt többször tartott lelki gyakorlatot Kárpátalján, de igazán rendszeres és élő kapcsolat békeidőben sem tudott kialakulni az ottani és a magyarországi egyházközségek között, mivel a határhelyzet mindig elég kacifántos volt. A háború miatt most a határon a Magyarország felé tartók számára megnőtt a várakozási idő, ezzel kell szembesülnie Szkoropádszky Péter atyának is, amikor átjön a segélyszállítmányokért. Az esperesi kerület egy liceumban és más intézményekben helyezte el a Kár-

Sajben Zsolt parókus: Az iskola folyosóin is szóba kerül a háború

a határt átléptektől kapott információk szerint a hatóságok nem engedik kilépni Ukrajnából azokat, akiknek tartozásuk van az állam felé.

A menekültek jelentős része tisztában van azzal, hogy merre szeret-

val, kis tördéssel kell segíteni. Nem jó kérdegetni őket, nincs szükségük arra, hogy ötvenszer elmondják – és közben mindig újraélik – a velük megesett borzalmakat. Érződik azért, hogy itt, Záhonyban megnyugszanak, hiszen átjöttek a határon, már biztonságban vannak. Ezt érdemes erősíteni bennük.

Hogy meddig bírják még az igazán segítőkésznek bizonyuló helyiek ezt a folyamatos nyomást? – Az aktív dolgozóknak a munkahelyükön is helyt kell állniuk, a nyugdíjasok pedig már kidolgozták magukat. Ha ennyi ideje kellene bulit szervezni, az is megterhelő lenne. Ráadásul ebben a helyzetben az embernek akkor is kattog az agya, ha hazamegy – mondja Orsi. – Napról napra látni: még mindig jönnek, még mindig vannak menekültek. Az idősök egymást húzzák, támogatják, vagy jön a nagymama a kisunokájával. Erre nem lehet felkészülni, és megszokni sem igazán lehet. – Az érkezők között jó páran vannak olyanok is, akik korábban sosem hagyták még el a hazájukat, most pedig talán végleg eljöttek, nekik ez fokozott lelki terhet jelent – teszi hozzá a férje.

Hogy a háború Kárpátaljára is áttérjedhet, abba sokan, köztük Orsi sem igazán akar belegondolni. De azért tartanak tőle, főleg az idősök. Van, aki azt mondja, azért nem bír eljönni segíteni, mert úgy érzi, nem tudná feldolgozni az itt tapasztalható szenvedést. Zsolt atya szerint a helyiekben azért ott van a félelem, hogy esetleg ide is betörhetnek az oroszok. Arra legalábbis sokan gondolnak, hogy ha a túldolgalon lőnének, senki sem tudná garantálni a biztonságot, egy-egy eltévedt golyó vagy rakéta könnyen átjöhethet a határon...

Orsi már híradót sem néz, Zsolt atya viszont öt-hat hírportálon is rendszeresen tájékozódik, hogy valami összképet alakítson ki magának. Tizenhárom éves fiuk, Zsolti az édesanyjával együtt karanténban volt, amikor kitört a háború, így nem volt ott az iskolában, amikor a történetekről beszélgettek egy osztályfőnöki órán. A szülei mondták neki, hogy biztonságban vannak, s ha esetleg bármi arra utalna, hogy menniük kell, akkor is nyugodt lehet, nem lesz semmi baj. Azt is hangsúlyozták, bátran kérdezz, ha érdekli vagy nyugtalanítja valami. Igazából nincs benne félelemérzés – véli Orsi.

Férje azért azt tapasztalta, hogy az iskola folyosóin szóba kerül ez a téma a gyerekek között. Zsolt atya nem beszél a háborúról a hittanórán, de ha a diákok kérdeztek valamit, természetesen nem tért ki a válaszadás, beszélgetés elől. – Nálunk sem egyszerű az élet, de ezt a sok menekültet látva természetes, hogy felébred bennünk a segítés iránti vágy. És a hála is, hogy nekünk még van tető a fejünk felett, tudunk fűteni, van mit ennünk. Most óhatatlanul átértékeljük a saját életünket is – hangsúlyozza a görögkatolikus lelkipásztor.

Agonás Szonja
Fotó: Lambert Attila

Érkeznek az első ebédelők a záhonyi segítségpontra

háromszázan, hogy mintegy száz tanulót a környező településekről hordanak be. Akkor még kilencezer embert foglalkoztatott a MÁV átrakócentruma, ahol szélesről normál

pátaljára érkezett menekülteket, főznek rájuk, teljes ellátást biztosítanak nekik. Azokat a családokat is segíti a karitás, akik otthonukba fogadtak menekülőket, mert saját erőből ők sem bírnák a hozzájuk érkezettek támogatását.

A menekültek segítésére a határ innenső oldalán is szükség van, ezt még akkor is látjuk, ha a pályaudvaron, ami a Magyar Református Szeretetszolgálat által fenntartott segítségpontként is működik, most viszonylagos nyugalom tapasztalható. Egy-egy menekült, illetve kisebb csoport tolmács segítségével ingyenes vonatjegyet vált Budapestre, páran a babamama sarokban is vannak. Itt záhonyi és járásbeli védőnők teljesítenek önkéntes szolgálatot, ügyeletszerűen – mondja a tisztelendő asszony, Orsi, aki útközben csatlakozott hozzánk. A nagy fehér sátorban, ami alapvetően étkezésre van kialakítva, most még csak lassan gyülekeznek az emberek, hiszen délig több mint fél óra van hátra. Ám máris érkezik a meleg étel, amelynek nagy mennyisége azért áruklódó.

Ahogy a sátorfelelőstől, a frissnyugdíjas Ágától megtudjuk, a héten kicsit kevesebb menekült jön át a határon, mint korábban. Négy vonat helyett most naponta három érkezik Ukrajnából, de huszonnégy óra alatt még így is nagyjából ezren megfordulnak Záhonyban. A Magyarországra menekülők száma egyrészt a stabil kárpátaljai körülmények miatt csökkent – sokan inkább az országuk területén maradnak, ott várják, hogy jobbra forduljon a helyzet. Másrészt

ne továbbmenni. Vannak, akikért rokonok, ismerősök jönnek az állomásra, és elviszik őket, mások egy-két éjszakát a Kandó Kálmán Közlekedési Szakközépiskola kollégiumában töltenek. Ott ételen-italon kívül ruháment, szükség esetén a kisgyermekeknek pelenkát is kapnak, lehetőség van tisztálkodásra, a Vöröskereszt biztosítja az egészségügyi ellátást. A vasútállomásnál a nagy fehér sátrat a záhonyi önkormányzat üzemelteti napi tizenhét órában, sok szervezet és magánszemélyek adományainak segítségével.

Orsi, aki az önkormányzat alkalmazottjaként dolgozik, gyakran önkénteskedett már a szabadidejében. Éjjél és hajnali hat óra között most is teljesített már egy műszakot a kollégiumban, ezután kezdődik majd a napi rendes munkája. A középiskolai kollégiumban nemcsak a menekülteket szolgálgatják ki, sokszor pakolnak is, akár hajnali egykor is, ha éppen akkor jön meg egy szállítmány. – Mindenki, aki záhonyi, igyekszik segíteni, ahogy tud. Van, aki szervezéssel, mások kétkézi munkával, megint mások tolmácsolással – mondja. Ági, a sátorfelelős hozzáteszi, összességében naponta kétszáz záhonyi segít folyamatosan a különböző helyeken. Az állomás és a középiskola mellett fontos helyszínek a raktárak is, ahol megállás nélkül szortírozzák az Ukrajnába szánt adományokat, amelyek gyakorlatilag egész Európából érkeznek, sőt olykor messzebből is.

Orsi úgy látja: a menekülteket egy-egy apró gesztussal, információ-

Sajbenné Verdes Orsolya: Nem jó a borzalmakról kérdegetni a menekülteket

honyban korábban közös templomuk volt a római és a görögkatolikusoknak, de a rendszerváltozás után, amikor az emberek bátrabban vállalták a hitüket, megnőtt a hívők száma, így szükség lett saját templomra, ami 1994-re készült el. A sors furcsa fintora, hogy a templom alatt ingoványos talaj megerősítésében a kivonuló szovjet csapatok segédkeztek, egy kis elemóziáért cserébe. A lánctalpasok tömörítették a forgácsot, így lett igazán stabil alap-

nyomtávú vágányhálózatra rakják át a szállítmányokat. Ma már ezren sem dolgoznak itt a vasútnál. Tuzséron pedig hétezer ember munkája szűnt meg a tüzépteleg bezárásával. Azért az utóbbi húsz-harminc évben kedvező változás is történt: az itteni egyházközség jól járt azokkal, akik a határ túlsó oldaláról áttelepültek. Zsolt atya szavaival szólva „ők nem szégyellik megkeresni a templomot”, még akkor sem, ha nem tudnak magyarul.

A hétköznapiok spiritualitásának elismeréséért

Kalmár Petra, a Piarista Rend Magyar Tartományának vezetői munkatársa a szinodális útról

Lapunkban is beszámoltunk arról, hogy a közelmúltban megtartott Sapientia-nap keretében szerzetesi vezetők tartottak előadást a Ferenc pápa által meghirdetett, jövőre sorra kerülő püspöki szinodus előkészületeiről, a szinodális folyamatról. A Sapientia Szerzetesi Hittudományi Főiskolán megrendezett konferencián laikus részről Kalmár Petra, a Piarista Rend Magyar Tartományának szinodusi folyamatának projektkoordinátora mondta el gondolatait a témáról. Személyes hangvétellő, inspiratív előadásából, tanúságtételéből adunk közre részleteket az alábbiakban.

„A szinodus egyik erős felhívása az, hogy hallgassuk meg azokat is, akik távol vannak az Egyháztól. Ez előhívta belőlem azt az elemi tapasztalatot, hogy szeretem nem lesni, mert attól még messze vagyunk. Mindenesetre nagy érdeklődéssel hallgatta, hogy mi van a gyerekekkel.

neki azt, hogy szerintem nem lesz, mert attól még messze vagyunk. Mindenesetre nagy érdeklődéssel hallgatta, hogy mi van a gyerekekkel.

Piarista Ifjúsági Szinodus Salamancában (2017)

latomat, amit hitoktatóként megéltem a diákjaim körében. A mostani rendi megbízatásom előtt tizenhét éven át állami fenntartású iskolákban tanítottam hittant, s a diákjaimnak talán egy százaléka mondta azt, hogy vallási meggyőződésből választotta a hitant az etika helyett.

Amikor a tanév elején megkérdeztem a tanulókat, hogy ki miért van itt, ilyen válaszokat kaptam: »idejár a barátom/barátnőm«, »a nagymamám/anyukám akarta«, »nem kedvelem az etikatanárt«, »az osztályterem mellett van a hitanterem, így nem kell annyit gyalogolnom«. Ez utóbbi a kedvencem. Innen indultunk. S ahogy teltek-múltak a hittanórák, és haladtunk előre a tanévben, egyre világosabbá vált számomra, hogy elsősorban nem a tízparancsolat vagy a hitcikkelyek elemzése kapcsán fognak találkozni a diákok Istennel. Ennek is eljött az ideje, de nem ott és nem akkor, amikor gondoltam.

Kezdetben tehát hétről hétre megkérdeztem tőlük – ezzel kezdődtek az órák –, hogy az elmúlt időszakban mikor, kiben, hol, milyen helyzetekben érezték Isten jelenlétét. Közösen kezdtük keresni Istent, nem kívül, hanem közvetlenül mellettünk, bennünk. A hétköznapiok felcsillanó Istent kerestük, aki mindvégig velünk van.

A diákok engem is megkérdeztek arról. Eleinte különféle belső folyamataink voltak, azután kezdtem azt érezni, hogy együtt haladunk. S közben a plébános atya rendre arról érdeklődött, a naptárát kinyitva, hogy mikor lesz az elsőáldozás vagy a bérálás. Én pedig gyakran válaszoltam

S hogy nekem miért fontos, hogy a hétköznapi világunkban megtaláljuk Istent? Azért, mert az ilyen módon való létezés számomra kisgyermekkorom óta természetes, ebben nőttem fel.”

Gyufa, konyharuha, szentelt gyertya

„Egy Vas megyei kis faluból származom, paraszti családból. De, ami a lényeg: minden, ami akkor és ott körülött volt engem, az magában hordozta annak a lehetőségét, hogy megjelenjen benne az Isten, megmutatja magát.

Egy-két szimbolikus történet jól érzékelteti ezt. Az első ima, amire a nagymamám tanított, az a „Most segíts meg, Mária!”. Előre mondta soronként, én pedig megismételtem. Mintha ma történné, nagyon itt van előttem ez a jelenet; emlékszem, hogy milyen ruhában volt, és melyik szobában történt mindez. A nagymamám egyébként eközben zoknit stoppolt. Amikor főzni

tanított, megkérdeztem tőle, mennyi időt kell várni, hogy a nokedli megfőjön, azt válaszolta: három Miatyánkot.

Sosem szegtek meg az új kenyert anélkül, hogy keresztet ne rajzolunk volna rá. Ha belépünk az előszobánkba, látunk ott egy hűtőszekrényt, klasszikus hímzéssel a tetején, és a falon egy házi oltárt, Golgotával. Ha elmentünk előtte, mindig keresztet vetettünk.

A virágoskertünkben mind a mai napig van egy elkülönített rész, ahol azokat a virágo-

szakrásis és a profán nem válik el élesen egymástól. Idegennek is tűnt annak a gondolata, hogy a hétköznapiok kívüli »kimélő terekre« szűkítsük azt a lehetőséget, helyet, ahol az Istennel akarunk találkozni.

Minden pillanatban, helyzetben, időben és térben ott van számunkra Isten; otthon van ebben a világban, amelyben én is otthon vagyok. Ez egyfajta hétköznapi spiritualitás: minden, ami van, út az Istenhez.”

Isten belép a félelmeinkbe

„Azt gondolom, hogy a laikus, aki a világban él, rendelkezik a hétköznapi spiritualitás tapasztalatával. S azt szeretném, hogy a laikusok higgyék el, van ereje ennek a tapasztalatnak, van ereje a hétköznapi spiritualitásnak.

Azt remélem, a szinodális lehetőség ad arra, hogy ez a tapasztalat tekintélyt kapjon. Mert amikor a szinodális körüli vitákkal találkozom, az egyik visszatérő kérdés az, hogy kinek van tekintélye az Egyházban.

Tekintélye van a püspöknek, az előjárónak (ők a hatalomban lévők, kormányzati, vezetői felelősségük van); tekintélye van a teológusnak, a tudósnak. És úgy gondolom, van tekintélye a tapasztalatnak is. A hétköznapi spiritu-

Kalmár Petra a Sapientia-napon

kusként van üzenet, a megélt hittapasztalatom fontos, szeretném megosztani, s ugyanakkor szükségem van a másik ember hittapasztalatára: a megszentelt életet élőkére, a felszentelt személyekére, a püspök és a pap, a hatalmi pozícióban lévő ember sajátos spiritualitására.

Bábákká kell válnunk egymás számára, segítenünk a másikat abban, hogy megtalálja a számára adott tekintélyt, amelyből majd meg tudja szólaltatni az örömhírt. Jó lenne, ha a szinodusi folyamat, út során laikusok és klerikusok közt nem lenne egymást összehasonlító beszéd. A felelősségvállalásból megfogalmazott párbeszédet javasolom!

Amikor elindulunk egymás meghallásának, meghall-

lalmukban bezárkóztak az emeleti terembe. Hála Istennek, a szinodus találkozott minket a félelmeinkkel, lehetőségünk nyílik arra, hogy meglássuk, ezek a félelmek minket is bezárnak.

Attól félek, hogy valami elvész a hagyományainkból, vagy veszélybe kerül valami, ami számunkra különleges. Vagy attól tartunk, hogy kipróbálunk valamit, ami nem fog sikerülni, esetleg félünk másokat bevonni, mert majd nem vesznek minket komolyan. De attól is félhetünk, hogy »nem vagyunk képesek rá«.

Azt mondja az evangélium, Jézus eljött a tanítványok közé és így szólt: »Békesség nektek!«, és megmutatta nekik a kezét és a lábát. Isten belép a félelmekbe. A sérült, sebzett Jézus az, aki fölkel a tanítványokat a bűnűltségük, és ezután tanúságtévékké válnak.

Az Ige testté lett, megsérült és meghalt. Ugyanennek az Igének vagyunk a tanítványai. Mi is meg fogunk sérülni. Ennek a kockázata ott van akkor is, amikor meghallgatjuk egymást. Fontosnak tartom, hogy ezek a meghallgató helyzetek élénk hozzák a félelmeinket, és meglátatják velünk a másik ember félelmeit is.

Mindannyian sérült tanítványok vagyunk, de a jó hír az, hogy azért vagyunk tanítványok, mert sérültek vagyunk.

Eszembe jut az a piarista szerzetes, aki egészen fiatalon megtapasztalta szeretteinek elvesztését. Sokat tud arról, hogy mit jelent elhagyatottnak lenni, ezért van mondanivalója. A szavai tele vannak reménnyel és irgalommal, mert e kettőre neki is szüksége van.”

A meghallgatás gyümölcse

„A piarista rendben a meghallgatás egyik gyümölcse az, amit mi úgy nevezünk: a megosztott küldetés. A tíz identitásunkból ez az egyik. A rend úgy beszél erről, hogy a története során felfedezte, nemcsak a szerzetesekből, hanem mintha a laikusokból is megszólalna a piarista karizma. Ez pedig egy megújult közösségbe hív, az egymás iránti nagyobb odafigyelésre.”

Körössy László
Fotó: Merényi Zita

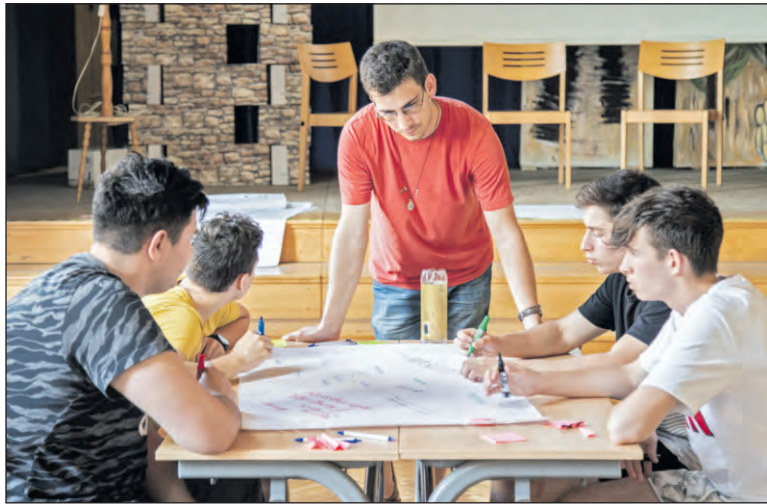
kat neveljük, amelyek majd a templomba, az oltárra kerülnek.

Amikor egyetemistaként Pestre kerültem, albérletbe, a nagymamám első kérdése az volt, hogy mi a lakás védőszentje. Csak néztem rá, és valami olyasmit mondtam, hogy »ez ott nem így van«. Mert hogy a mi házuk védőszentje »Szent Pál apostol megtérése«. A jelenlegi lakásomé Árpád-házi Szent Erzsébet.

Visszatérve a Vas megyei kis falunkban lévő házunkra, a konyhaszekrény fiókjában volt gyufa, konyharuha, tömítés a gázpalackhoz és az a szentelt gyertya, amit a nagymamám Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepén hazahozott. Amikor vihar volt, meggyújtotta, és imádkozott, hogy a jég ne verje el a vetést.

Ezt a gyertyát gyújtottuk meg akkor is, amikor haldoklott, és a fényénél láttuk, hogy egyre lassabban veszi a levegőt.

Szóval, én abban nőttem fel, azt tanultam meg, hogy a

Kalazancius Mozgalom, csoportvezetői képzés

lítás tapasztalatával rendelkező laikusnak.

Az előttünk álló egyik kihívás az, hogy megtaláljuk a módot arra, hogyan fejlődjünk egy sokszínűbb tekintély elfogadása felé. S hogy elhiggyük, ezek a tekintélyek nem vereszenek egymással. Spirituális párbeszédet javaslok! Lai-

gátásának útján, vegyes érzéseink lehetnek. Számomra az egyik legfontosabb tapasztalat a meghallgató helyzetekben az, hogy a félelem érzése nagyon gyakran felbukkan bennünk.

Sok tekintetben olyanok vagyunk, mint az evangéliumban a tanítványok, akik fé-

A piarista rend az előző, ifjúsági szinodusra készülve sok tapasztalatot szerzett a közösségi meghallgatás terén. Szerzeteseket, világiakat, tanárokat, diákokat kérdeztek meg, újrarendelték a meglévő nevelési paradigmákat.

A 2023-as szinodusra való készület mostani fázisában egyetemes és tartományi szinten is az online kérdőívek kitöltése zajlik a rendben. A szinodális folyamatot hazánkban is egy projektszintű koordináló a piaristáknál. A kérdőívek egyéni (személyes) változata megszólítja a piarista közösség valamennyi tagját: diákokat, nevelőket, tartományi tagokat és így tovább. Ezzel párhuzamosan zajlanak a közösségi konzultációk, amelyek érintik a szerzetesi, a nevelési közösséget, a Kalazancius Mozgalmat és más csoportokat. A közösségi megszólítás alkalmával négy kérdést járnak körül a közösségek: Hogyan valósul meg az esetükben az együttműködés (szün-hodosz)? Melyek a fejlesztendő területek? Mire hívja a közösséget a Szentlélek? Az eddigi közösségi működés során melyek voltak a bevált, jó gyakorlatok?

A kérdőívekre adott válaszok Rómába, a központba kerülnek, és a kiértékelés után következik a szinodusra való előkészület következő fázisa.

A magyar piarista rendtartományban kiemelkedő módon hordoz szinodális jegyeket a Kalazancius Mozgalom: a piarista ifjúsági csoportokat összefogva, egységes nevelési-pedagógiai és hitre nevelési programot követve, a különböző életkorokat összekapcsolva, közösségben megélve akarjuk segíteni a személyes hivatás felfedezését, az Egyházba való beilleszkedést, személyes kíséréssel.

A szinodális jellemzők ott vannak a Trastevere-projektben is, melynek keretében az önkéntes szolgálat céljával, felnőtt kísérelő segítségével valósulnak meg diákprojektek a teremtett világ védelme, embertársaink közvetlen támogatása, az együttműködés és a közös tanulás előmozdítása, a társadalom átalakítása érdekében.

(Kalmár Petra projektkoordinátor információi alapján)

Könyvesbolt: 06/1-266-0845; konyvesbolt@ujember.hu
Médiaajánlat kérhető: 06/1-317-3933; hirdetes@ujember.hu
Közlemények, gyászjelentések, ápróhírdetések feladásai:
 +36/1-317-3933; aprohirdetes@ujember.hu; <http://ujember.hu/aprohirdetes-feladasai/>
Előfizetés, terjesztés: +36/1-235-0484; +36/1-633-3790; +36/1-633-3132; terjesztes@ujember.hu
 Előfizetés megrendeléséhez kérjük, vegye fel a kapcsolatot kollégáinkkal a fenti elérhetőségek valamelyikén.
 Egyéni példányos előfizetés belföldről negyedévre: 4050 Ft, fél évre: 8100 Ft, egy évre: 16 200 Ft.
 Magyar Kurír 10700732-68366180-51100005 (CIB Bank).

Az esztergomi Keresztény Múzeum néhány évvel ezelőtt vásárolta meg Szakács Imre szentendrei festőművész 2016-ban festett nagyméretű vásznát, mely a jézusi feltámadás megfoghatatlannak tűnő témáját dolgozza fel modern formában. A feltámadás hagyományos képi megjelenítése a *Szentírás* soraira (Mt 28, 1–7; Mk 16, 1–8; Lk 24,1–12; Jn 20,1–9) támaszkodik, illetve a korai középkorban kialakult, majd meghatározó módon elterjedt ikonográfiai típusokban követhető nyomon. Az

Kontsek Ildikó

Harmadnapra

20. század művészetében találunk először olyan alkotásokat, ahol a figurális elemek elmaradtak. A helyszínre utaló kövek, leplek, a barlang és a szikrázó fény sejtetik a nézővel, hogy semmi biztosat nem tudunk a történetről, mindössze azt állítjuk, hogy megtörtént.

vánvalóvá teszi a témát, ha a szokványostól eltérő képzőművészeti megfogalmazás önmagában nem lenne elég. Egy ilyen kép láttán érdemes felszabadítani az elménket a konvenciók alól. Ne kérjük számon a régi sémákat, hanem próbáljuk meg a hitvalló művész segítségével újra átgon-

vegösszefüggésében: „Poncius Pilátus alatt értünk keresztre feszítették, kínhalált szenvedett és eltemették. Harmadnapra feltámadott az Írások szerint, fölment a mennybe, ott ül az Atyának jobbján, de újra eljön dicsőségben, ítélni élőket és holtakat, és országának nem lesz vége.” A cím

hetnének benne, hiszen hamar itt a feltámadás. A lepel az áldozat füstjeként gomolyog felfelé, az elhamvado anyag tömege lassan csökken, majd a magasba érve teljesen szertefoszlik. A tömegét veszített anyag egybeolvad a tökéletesen fehér, ragyogó fénnel. A földi létből az égibe vezető csodálatos átalakulást szemlélteti a látomás, azaz az emberitől az isteni felé való átalakulást kísérik végig. Jézus drámája a véres kínszenvedéstől a megtisztulásig halad, töretlenül. A vonalak, a színek, a fények, a motívumsűrűség dinamikája az

evangéliumok alapján az esemény-sor Jézus halott testének keresztről való levételével, a gyolcsba tekerés és a sírba helyezés pénteki előzmenyéből kiindulva a szombat csendjével és a vasárnap hajnali félelmetes észleléssel folytatódik. A kenetvivő asszonyok nyitva és üresen találják a sírt. Angyali hírnök közli velük a feltámadás tényét, mire ők ijedten elfutnak az apostolokhoz. A sír őrei talán láthattak volna valamit, de álmukból felébredve „remegtek (...) félelmükben, s csaknem halálra váltak”. Mennybemenetele előtt Jézus néhány alkalommal megjelent a tanítványoknak, így a halálból újra emberi testben feléledő alak sírból való kiemelkedéseként gondolták el a hívek a feltámadás titokzatos jelenetét. A 10. században találunk először ilyen jellegű ábrázolást a művészetben. Addig – a biblikus szöveghez hűen – az asszonyok, az üres sír és az angyal megjelenítése utalt a feltámadásra. Ez a típus később is megmaradt, de mind a nyugati, mind a keleti festészetben a dicsőséges testben való feltámadás kap vizuális hangsúlyt. Az ortodox ikonokon a halál legyőzése, a megváltás, a pokolra való alászállás kerül a középpontba a sír elhagyása pillanatának bemutatása helyett. A kereszttel jelenek felmutatása, a földön túli fényjelenség motívumai is elmaradhatatlanná váltak a téma ábrázolásain. A

Kolozsvári Tamás garamszentbenedeki szárnyasoltárának vagy M. S. mester híres *Feltámadás* táblájának ismeretében, és a művészettörténet megannyi klasszikusát alapul véve, mit kezdhetünk az élénk tárló, zavarba ejtően más karakterű vizuális világgal? Szakács Imre alkotása a maga több mint két és fél négyzetméteres felületével uralja az előtte megálló szemlélő látómezejét, mint ha egy panoráma- (magyarul: mindent láttató) tér tárulna fel előttünk. Emberi figurát nem tartalmaz a kép, sőt az objektív valóság tárgyait sem igen találjuk meg rajta. A közepén húzódó függőleges tengely két oldalán nagyjából tükörképbe rendezett, formagazdag kompozíciót figyelhetünk meg. Ahogy a tónusok sokaságával jellemezhető színvilág, a sötét és a fényes felületek szétterülését, a festett keretező sávot és a hasonló széles sávval hangsúlyozott osztótengelyt egymás után észrevesszük, egyre könnyebben tájékozódunk az autonóm művészi kifejezőmód közegeiben. Lassan összeáll a szemünk előtt egy fa, melynek törzse felénk nyitott, és a gyökerénél ládaszerű nyílásból gyúrt drapéria emelkedik felfelé, s felérve, mint a füst, szertefoszlik. Jobbra és balra átlósan szerteszét irányuló barázdák között egy-egy madárszerű alak bújik meg. A festő által adott cím, *Harmadnapra* a kereszteny ember számára nyil-

”
Az ágas-bogas,
organikus struktúra
középvonalában
fénnel teli, felénk nyitott,
magas, keskeny csatorna,
melynek keresztszára
a felső keretezésben,
a lehatárolt belső világ
és a külső határtalan tér
találkozására simul.
A keresztfá
fehéres színű,
függőleges gerendája
levél nélküli koronát hordozó fa
törzsébe illeszkedik

dolni Jézus feltámadását. Olyan bensőséges utat járhatunk be így, mint amikor a Szent Ignác-i lelkigyakorlaton azt kéri tőlünk a lelkivezető, hogy alkossuk meg magunkban belül a saját, itt és most szabadon megszülendő víziókat egy szentírási részről. A képcím a hitvallásunkból ismert időhatározó szó. Így szól szö-

kiválasztása a művész által kijelölt irányból segít megközelíteni azt a felfoghatatlan, emberfeletti jelenséget, miszerint az emberré vált Fiúisten szenvedett, meghalt, de felébredt egy új életre. A minőségileg más élet, a túlvilági öröklét ígérését minden ember megkapta, de annak ideje, az ember harmadnapja még nem érkezett el. A festmény történéseinek földi helyszínét a külső keretező sávon belül jelöli ki a festő. Maga a széles sáv összefüggő, homogén, matt, végtelenbe szétterülő aransárga közege, akárcsak a középkori oltárok aranyozott égboltja. E háttér előtt, sőt benne lebeg a tulajdonképpeni szabályos négyzetként lehatárolt kép mint az emberi természet világa, tele földünk színeivel, organikus motívumaival. Az ágas-bogas, organikus struktúra középvonalában fénnel teli, felénk nyitott, magas, keskeny csatorna, melynek keresztszára a felső keretezésben, a lehatárolt belső világ és a külső határtalan tér találkozására simul. A keresztfá fehéres színű, függőleges gerendája levél nélküli koronát hordozó fa törzsébe illeszkedik. Töve, egyben a kereszttel alja, ékben végződik, mely éknek ürege mélysége is van. A keresztre feszítés jeléből itt történik meg az át-tűnés a lefolyó vérrel átitatott kendő felé. A sírba tétel pillanatát éljük át ekkor, anélkül, hogy sokáig elidőz-

egész képen a titok e lehetséges feloldására irányítja a figyelmet. Az egész folyamat rendezettséget sugall az Istennel együttműködő alkotóművész koncepciója szerint. A világosság átlósan középirányba és lentől felfelé hullámozó mozgással erősödik. Isten uralkodik az ember világa felett. A kereszttel jobbra és balra látható természetes élővilágban egy-egy furcsán, bizonytalanul meghúzódó lény az ember sorsát juttatja eszünkbe. A felületre felhordott vastag festékrétek az avar, a moha bársonyosan vastag, puha textúráját vette magára. A teremtett világ sűrűjében, térben és időben itt vagy ott élő egyének vajon tudják-e, hol vannak, mi a szerepük Isten hatalmas tervében? Az a tapasztalatunk nekünk, embereknek, hogy hétköznapi létezésünk közepette nem mindig sikerül megértenünk a helyzetünket. Ha valahogy mégis ráébredünk, hogy a körülöttünk olyan kuszáknak tűnő világ valójában mi célból, miképpen épül fel, új képet látunk. A fény felé tekintve ott áll előttünk megváltásunk jele, a kereszttel és Isten végtelen jó szándéka önmagával és teremtményeivel. Szakács Imre kompozíciója végeredményben ugyanazt a szépen elgondolt világképet mutatja be, mint amit a középkor óta valamennyi Golgota-ábrázolás közvetít számunkra.

Horváth Zoltán

„Íme, fölme gyünk Jeruzsálembe...”

Isten fénye, ragyogása, békéje – ez a Jeruzsálem szó, a Szent Város nevének jelentése. Így még jobban érthető, hogy a zsidók miért is mentek föl Jeruzsálembe évente háromszor: húsvétkor, az Egyiptomból való szabadulásra emlékezve; pünkösdkor, a Sínai-hegyen történt törvényadás, a tízparancsolat ünnepére és a sátoros ünnepek alkalmával. Nyilvános működésének harmadik évében Jézus, amikor fölzarándokol a húsvét ünnepére Jeruzsálembe, Szent Márk evangéliuma, a legelőször íródott, így Jézus földi életéhez időben legközelebb álló evangélium tanúsága szerint ezt mondja tanítványainak: „Íme, fölme gyünk Jeruzsálembe, és az Emberfiát át fogják adni a főpapoknak és az írástudóknak. Halálra ítélik őt, és átadják a pogányoknak. Kicsúfolják, leköpdösik, megostorozzák és megölik, de harmadnapra föltámad.” (Mk 10, 33–34)

Mi, keresztények, ezért a húsvétért zarándokolunk Jeruzsálembe, mert szeretnénk átélni Krisztussal elfogatását, elítélését, megkínzását, kereszthalálát és feltámadását. Egy szóval: megváltásunk szent misztériumait, titkait.

Földrajzi értelemben is fölme gyünk, hiszen a város 760 méterrel a Földközi-tenger és 1145 méterrel a Holt-tenger fölött fekszik. Ezért, bár a Szent Városba érkező zarándok azt várná, hogy ott nagy hőség lesz – és ez napközben talán így is van –, esté-

re feltámad a szél a Júdeai-sivatag felől, és lehűl a levegő.

Egy alkalommal az Olajfák hegyén laktunk, és este kimentünk a szállásunk elé, a kertbe, ahonnan gyönyörű látvány tárult elénk, ráláttunk a kivilágított Jeruzsálemre. Lassan kifürkészünk, hol is vannak Jézus utolsó napjainak helyszínei, és elimádkoztuk a rózsafüzérnek azon titkait, melyek helyeit magunk előtt láttuk. Eközben majd megfagyunk, még a hotel pokrócait is magunkra terítettük. A hideget már biztosan mindannyian elfelejtettük, de az imádság szavai nyomán azóta is megjelennek szemünk előtt azok a helyszínek: „aki az Eucharishtiában nekünk adta önmagát” – az Utolsó vacsora terme; „aki értünk vérral verítkezett” – a Getszemáni-kerti Agónia-bazilika; „akit értünk megostoroztak” – a Megostorozás temploma; „aki értünk a keresztre hordozta” – a Via Dolorosa; „akit értünk keresztre feszítettek”, „aki halottaiból föltámadott” – a Szent Sír-bazilika.

Ugyanez történik a nagyhéten is, amikor virágvasárnap vagy nagy-pénteken a passiót hallgatjuk. Amikor Péter letagadja, hogy ismeri Jézust, képzeletben ott állunk a Kaifás főpap háza helyén épült Gallicantu (kakas) templomban, és eszünkbe jut, hányszor tagadtuk meg az Üdvözítőt életünkben. Amikor a nép skandalása következik – „Keresztre vele!” –, megjelenik előttünk a Sion-nővérek zárdájának alagsorában ta-

Fotók: Topor Márta

lálható Lithostrotos, az a köves udvar, ahol Jézus Pilátus előtt állt, aki érthetetlen módon nem akarta elítélni, de félelemből, kezét mosva, végül mégis elítélte. És eszünkbe jut, mi hány és hány embert ítéltünk el csak azért, mert a többiek is ezt tették, csak azért, mert féltünk, nehogy minket ítéljenek el. Amikor Pilátus a nép elé állítja a megostorozott Krisztust – „Ecce homo – Íme, az ember” –, ott állhatunk az Ecce homo-boltív alatt. Itt kiáltotta a nép, hogy Barabást, a rablógyilkost engedjék szabadon, ne pedig Jézust, aki senkinek sem ártott, aki csak a jót és a szeretetet hirdette. Eszünkbe kell hogy jusson, hányszor választjuk mi is a rosszat a jó helyett, a bűnt az igazság és a jóság helyett.

Jeruzsálemben életre kel az evangélium, megelevenedik a passió. Igaz, nem úgy, ahogyan a Szentírást olvasva képzeljük, vagy ahogyan hittanból tanultuk, hanem egészen másként. A várost hétszer rombolták le és építették újjá azóta. A zarándokok mind szerettek volna emléket állítani, építeni valamit a szent helyeken. Jeruzsálem ugyanakkor ma is élő város, nem régészeti emlékhely. Miközben mi énekelve, imádkozva vissziuk a keresztet a Via Dolorosán, a kereskedők adnak és vesznek, a gyerekek szaladgálnak, a járókelők

szatyrokkal a kezükben lökdösődnek. Talán Jézus is ilyen körülmények között vitte a kereszttjét, és nem áhítatos csendben, ahogyan nagybőjt idején mi járjuk a kereszttutat templomainkban.

A legmegindítóbb az, amikor az ember megérinti a köveket, melyek

Megdöbbenő belépni a sokszínű Szent Sír-bazilikába, s lépcsőkön menni fel a Golgota sziklájához, ahol megváltásunk beteljesedett. Egy városon kívüli koponyahegyet képzelünk el, rajta a három kereszttel, s közben egy zsúfolt templomot találunk márvánnyal, ezüsttel burkolva.

a Jézus korabeli utca kövei voltak, melyeken Krisztus lépdelt, amikor a Getszemáni-kertből Kaifás házához hurcolták. Vagy a már említett Antonia-vár udvara, ahol Pilátus elítéli, s ahonnan Jézus elindul a kereszttútra.

Igen, a kegyes, áhítatos, hívő zarándok szerette volna a legértékesebb emberi kincsekkel elhalmozni a legdrágább és legszentebb helyet.

Ugyanez vár ránk a Szent Sírban is. A sok drága márványtól és aranytól nem láthatjuk, nem érinthetjük az eredeti sírűreg kövezetét, de akkor is átéljük a lényegét: ez a sír üres. Jézus innen támadt fel, s innen indult el apostolaihoz, hogy elmondja nekik: „Békesség veletek! Én vagyok, ne féljete!”

Napjainkban a béke ismét veszélybe került, és telve vagyunk félelemmel. Eddig a járványtól, a megfertőződéstől féltünk, és a haláltól. Most a háborútól, a pusztulástól és a haláltól.

Jeruzsálem városa, mely oly sokat szenvedett és szenved most is a békétlenségtől, a fel-fellángoló – sokszor fegyveres – konfliktusoktól, mégis azt hirdeti: „Bízzatok, én legyőztem a világot!” A hívő lélek itt megérti: csak Krisztus békéje teremthet békét Isten és ember, ember és ember között.

SZEMÉLYES SZERETETTEL MÁSOKÉRT

KARITÁSZT TÁMOGATÓ ALAPÍTVÁNY – ADÓSZÁM: 19666275-1-43

